2

ONTWIKKELINGS PLAN 2017-2021

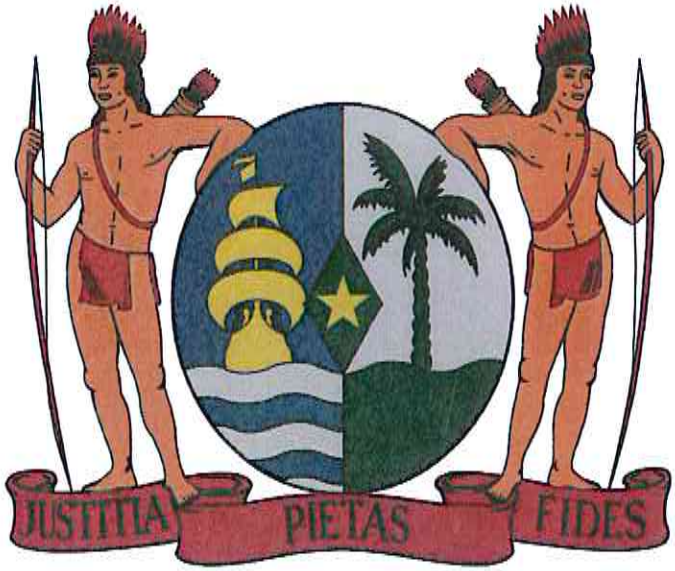

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

Mei 2017

Ontwikkelingsprioriteiten van Suriname

Samen in consensus een gediversificerde Surinaamse economie bouwen die in de competitieve wereldmarkt concurrerend is, significant meer duurzame ontwikkeling, werkgelegenheid en gelijkheid genereert en het milieu leefbaar houdt

PROGRAMMATISCH DOCUMENT

SWOTS en Matrices

Inhoudsopgave

PIJLER I: VERSTERKING ONTWIKKELINGS CAPACITEIT 5
I.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR HET SURINAAMS ONTWIKKELINGS PLAN 2017 – 2021 5
I.2. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR EEN BEVOLKINGSPOLITIEK 7
I.3. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR HET MONETAIR BELEID 9
I.4. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR PUBLIC SECTOR REFORM 11
I.5. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR RECHTSZEKERHEID 12
I.6. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR CONSENSUS OVER EN HERSTRUCTURERING VAN HET NATIONAAL PLAN APPARAAT 14
I.7. STRATEGIEMATRIX VOOR HET BEVORDEREN VAN INVESTERINGEN, ONDERNEMERSCHAP EN EXPORT 16
I.8. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE HANDEL 16
I.9. STRATEGIEMATRIX VOOR DE LOKALE HANDEL: MARKTINSTITUTIES EN MARKTINRICHTING 17
I.10. STRATEGIEMATRIX VOOR DE INPUTSMARKT TEN BEHOEVE VAN DE EXPORTPRODUCTIE 18
I.11. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR OEVER- EN KUSTBESCHERMING 18
I.12. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR IRRIGATIE EN DRAINAGE 19
I.13. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE TRANSPORT SECTOR 21
I.14. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE LUCHTTRANSPORT 22
I.15. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE WATERTRANSPORT 24
I.16. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE LANDTRANSPORT 25
I.17. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE ENERGIE SECTOR 27
I.18. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE WATER SECTOR 28
I.19. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE KENNIS SECTOR 29
I.20. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE TELECOMMUNICATIE SECTOR 30
I.21. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSONDERWIJS 31
PIJLER II: ECONOMISCHE GROEI EN DIVERSIFICATIE 34
II.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE GOUD SETOR 34
II.2. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE AARDOLIE SECTOR 35
II.3. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE BAUXIET SECTOR 36
II.4. SWOT VOOR DE BEVOLKINGS LANDBOUW EN AGRO INDUSTRIE 38
II.5. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE BESTAANDE PRODUCTIECLUSTERS IN DE AGRARISCHE SECTOR EN AGRO INDUSTRIE 39
II.6. SWOT VOOR DE RIJST SECTOR 41
II.7. SWOT VOOR DE BACOVE SECTOR 42
II.8. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE VEETEELT SECTOR 43
II.9. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE VISSERIJ SECTOR 45
II.10. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE BOSBOUW SECTOR 47

II.11. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE EXPORT INDUSTRIE: VOEDING EN DRANKEN EN CHEMISCHE PRODUCTEN 48
II.12. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE TOERISME SECTOR EN DE CREATIEVE INDUSTRIE 49
PIJLER III: REGIONALE ONTWIKKELING 52
III.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE REGIONALE EN RUIMTELIJKE PLANNING 52
III.2. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE PLANNING VAN LOKALE ECONOMIEËN 53
PIJLER IV: SOCIALE ONTWIKKELING 55
IV.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE SOCIALE SECTOR 55
IV.2. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE ARMOEDEBESTRIJDING 57
IV.3. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR HET SOCIAAL BESCHERMINGS SYSTEEM 59
IV.4. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE SOCIALE ZEKERHEID EN WERKGELEGENHEID 61
IV.5. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE HUISVESTING 63
IV.6. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE ONDERWIJS SECTOR 64
IV.7. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE GEZONDHEIDS SECTOR 65
IV.8. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR SPORT 67
IV.9. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR CULTUUR 68
IV.10. STRATEGIEMATRIX VOOR INTELLECTUELE EIGENDOMMEN 70
IV.11. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE VEILIGHEID VAN BURGERS 70
PIJLER V: CROSS CUTTING 73
V.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR HET MILIEU 73
V.2. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR DE ZEESPIEGELSTIJGING 74
V.3. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR GENDER 75
V.4. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR JONGEREN 76
PIJLER VI: FINANCIERING 79
VI.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR FINANCIERING 79
PIJLER VII: IMPLEMENTATIE EN MONITORING 82
VII.1. SWOT EN STRATEGIEMATRIX VOOR MONITORING EN EVALUATIE 82

Bijlage 1: Overheidsbeleidsprogrammas en Maatregelen

Bijlage 2: Beleidsprogrammas en maatregelen aangeboden voor externe financiering

Pijler I: Versterking Ontwikkelings Capaciteit

I.1. SWOT en Strategiematrix voor het Surinaams Ontwikkelings Plan 2017 – 2021

Schema I.1.1 SWOT voor het Ontwikkelings Plan 2017-2021			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Kleinschaligheid heeft ook voordelen, de huidige stand van de technologie vergroot deze wat potentieel een basis kan zijn voor een "high-road" strategie: hooggeschoolde bevolking, hoge productiviteit en hoge inkomens	2.1	De i) kleinschaligheid en ii) open economie en iii) multiculturele en multi-etnische samenleving met een iv) gecompliceerde taalsituatie
1.2	Multiculturele en multi-etnische samenleving met een meertalige bevolking vertegenwoordigd een groot menselijk kapitaal dat verschillende voordelen en kansen oplevert: • Diaspora in andere landen • Surinaamse bevolking is diaspora van een aantal grote landen: China, India, Indonesië, Brazilië, Afrika		
1.3	Surinames natuurlijke hulpbronnen vertegenwoordigen een enorme waarde vooral als een betere "fair-deal" gemaakt kan worden met de bedrijven (multinationals) in de "Natural-Resource-Based-Sector"	2.2	De "Natural-Resource Based Economy" van Suriname heeft zeer grote en toegenomen afhankelijkheid van de Mijnbouw. Mede vanwege de "Hollandse Ziekte"zijn de andere productiesectoren slechts marginaal op gang gekomen en is de grote overheidssector een direct gevolg van haar rol als ontvanger van de royalties en overig inkomen (winstbelasting) uit de minerale sector en is zij"veroordeeld" tot het spelen van de rol van de grote verdeler in dit systeem
1.4	De Natural Resource Sector moet de basis zijn waarop de strategie om de economie te diversifiëren gebaseerd is. Assumpties: - het levert het inkomen en de besparingen op - de kennis/vaardigheden: ondernemerschap, R&D en andere instituties en vaardigheden nodig i/d andere sectoren - het financiert grotendeels de infrastructuur en energie		
1.5	Suriname heeft de grootste bosbedekking in de wereld met 93 procent en alsgevolg een grote biodiversiteit. Dit geeft bijzondere mogelijkheden met betrekking tot REDD+ financiering, Natuurtoerisme en commerciële ontwikkeling van zowel bosbouw als "Non Timber Forest Products" (NTFP) alsook wetenschappelijk onderzoek en R&D	2.3	De voorwaarde scheppende sectoren waaronder R&D zijn zwak ontwikkeld en de infrastructuur hiervoor is slecht of ontbreekt. Dit beïnvloedt het vermogen van de productiebedrijven/-sectoren om zich (snel) te ontwikkelen tot internationaal of regionaal competitieve bedrijven. De twee meest fundamentele uitdagingen hier zijn : • Overwinnen van het vraagstuk van economies of scale • Het verbinden van de voorwaardenscheppende bedrijven/sectoren aan de voornaamste productie bedrijven die multinationale ondernemingen zijn
1.6	Geografische ligging (buiten de "hurricane belt" en aardbevingen) en waaronder mede begrepen de geopolitieke positionering en daaraan verbonden markttoegang CARICOM, MERCOSUR	2.4	Verouderde wetgeving, zwak ontwikkelde instituten, naar (oud) Nederlands model waaronder mede begrepen de kleine lokale private sector
1.7	Politiek systeem gebaseerd op consensus, vreedzame co-existentie van verschillende etnische, culturele,	2.5	Grote overheidssector die werkgelegenheidsstructuur domineert met als gevolg een consumptieve economie, laagproductief, consumeert alle waarde geproduceerd

	religieuze en taalgroepen, relatief lage criminaliteit		in de goederen productie kenmerkend zijn de vele subsidies
1,8	De transport infrastructuur in combinatie met de geografische ligging	2.6	Een onderontwikkelde geld- en kapitaalmarkt, laag niveau van lokale besparingen, een laag niveau van (lokale) investeringen en ontwikkelingsfinanciering die gedomineerd wordt door overheidsinvesteringen
		2.7	Integratie in markten: CARICOM, MERCOSUR
		2.8	Terugval van de ontwikkelingscapaciteit waaronder inbegrepen een zeer ernstig tekort aan innovatieve (top) specialisten
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Er zijn niche-markten voor (nieuwe) Surinaamse producten vooral in landen waarvan elementen van de Surinaamse bevolking de diaspora is of waar een Surinaamse diaspora zich gevestigd heeft	4.1	Internationale marktcycli van vraag naar en prijzen van "commodities" bepalen in hoge mate de deviezeninkomsten in onze open economie en veroorzaken scherpe fluctuaties op de betalingsbalans, daling van de deviezenreserves en een instabiele wisselkoers
3.2	Regionale integratieprocessen waarin Suriname participeert (CARICOM, MERCOSUR, UNASUR) bieden verschillende kansen op het gebied van infrastructuur, dienstverlening (w.o. doorvoer), toegang tot markten, kapitaal en ondernemerschap	4.2	De verwevenheid van overheidswerkgelegenheid en sociale bescherming, wat historisch gegroeid is, veroorzaakt een rigide economie die weinig ruimte biedt voor anticyclisch macro-economisch beleid, beperkt het vermogen om uit de cyclische crisis te komen en duurzaam te groeien
3.3	De vraag naar nieuwe natuurlijke hulpbronnen van Suriname en de toename van bestaande producten en diensten	4.3	Economische crisis verscherpt de asymmetrische verhoudingen tussen de multinationals en Suriname
3.4	De regionale en internationale vraag naar diensten w.o. doorvoer van goederen, toerisme en "creatieve industrieen" (cultuur, traditionele kennis o.a. traditionele geneeswijzen)	4.4	De eis om reciprociteit in handelsrelaties zoals vastgelegd in de Internationale en regionale vrijhandelsverdragen (WTO, EPA, etc..)
3.5	ICT biedt kansen door e-commerce, nieuwe media voor educatie, kennisvergaring en informatie	4.5	De zeespiegelstijging en extreme weeromstandigheden als gevolg van klimaatsverandering
		4.6	De elektronische en sociale media zijn een voorname oorzaak van "culturele discontinuïteit" in de kleine Surinaamse samenleving die traditioneel hoofdzakelijk aangewezen was op de orale traditie voor de continuïteit van cultuur
		4.7	Suriname wordt net als andere kleine, open Caribische samenlevingen ernstig bedreigd door grensoverschrijdende criminaliteit waartegen deze gemeenschappen niet opgewassen zijn

Schema I.1.2: Strategiematrix voor het Surinaams Ontwikkelings Plan 2017 – 2021

Strategisch Ontwikkelingsdoel	Elk individu en groep draagt bij aan de Surinaamse samenleving op grond van de rechten en verantwoordelijkheden in een staatsbestel waarin mensen gelukkig leven door de uitbanning van honger en armoede,en veiligheid en sociale zekerheid gegarandeerd zijn, de gemeenschap in duurzame balans leeft met de natuur en andere volkeren in de wereldgemeenschap op basis van wederzijds economisch voordeel en respect voor internationaal recht
Uitkomsten die leiden toename van de Ontwikkelings-capaciteit	Human resources op alle niveaus (topdeskundigen, managers maar ook werknemers in de bedrijven) zijn optimaal aanwezig
	De versterking van de sleutelinstituties is succesvol en sleutelinstituten, in het bijzonder de publieke-administratie, zijn efficiënter, politiek evenwichtiger en transparanter en de kennissector directer verbondenmet de productie, investeringskader, particuliere sector en Public Private Partnerships
	Voorwaarde scheppende sectoren zoals fysieke infrastructuur, transport, energie/water, kennissector/ICT, institutioneel raamwerk voor planning, veiligheid, marketing en ondernemerschap zijn adequaat ontwikkeld
Economische uitkomsten	De economische groei is toegenomen: • De groeipotentie van de minerale en andere natuur rijkdommen voor ontwikkeling wordt optimaal benut met minimale milieu schade • Een monetair en fiscaal beleid dat aangepast is aan en voorzien is voor de cycli in de internationale grondstoffenmarkt • De verbindingen tussen in de minerale sector actieve bedrijven en de zo genaamde voorwaardenscheppende sectoren is geïntensifieerd • De Surinaamse economie is gediversifieerd • Toegang van Surinaamse producten tot regionale en internationale markten is vergroot • Werkgelegenheidscreatie is toegenomen • De inkomensverdeling is verbeterd • Er is een goed regionale spreiding van de ontwikkeling (stad, platteland (binnenland))
Sociale uitkomsten	De sociale ontwikkeling (welvaart en welzijn) is verbeterd: • Gelijke ontwikkelingskansen voor elke burger (een goede spreiding van de inkomensverdeling, toegankelijk, beroepsgericht en betaalbaar onderwijs, goed huisvesting gegarandeerd, goede en optimale gezondheidszorg aanwezig en beschikbaar) • Rechtshandhaving, -zekerheid en -veiligheid gegarandeerd • Het hervormd Sociaal Beschermingssysteem is beter in staat sociaal-maatschappelijk groepen te identificeren, hun kwetsbaarheid in te schatten en te verminderen (armoedebestrijding, werkgelegenheid creatie)
Milieu uitkomsten	De voorzieningen voor zeespiegelstijging zijn getroffen (detaillering van de dreiging en tijdslijn, consensusstrategie en lange termijn investeringen)
	Uitdagingen als gevolg van klimaatverandering hebben de nodige aandacht en er worden maatregelen genomen om de eventuele gevolgen op te vangen en te minimaliseren (natuurrampen)
	Bedreigingen als gevolg van door menselijk handelen of door de natuur veroorzaakte rampen worden zoveel als mogelijk voorkomen (CO2-uitstoot, kwik- en cyanidevervuiling, pesticiden, herbiciden en andere met de landbouw en veeteelt verbonden milieubedreiging)
	Er wordt duurzaam gebruik gemaakt van de economische waarde van het bos op basis van de Milieu Wet, de daaraan gerelateerde nationale milieustrategie en het Ontwikkelingsplan 2017-2021 alles conform Surinames nationale en internationale verplichtingen

I.2. SWOT en Strategiematrix voor een Bevolkingspolitiek

Schema I.2.1 SWOTvoor een Bevolkingspolitiek

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Een grote diversiteit aan bevolkingsgroepen naast de aanwezigheid van grote aantallen buitenlanders, zoals Brazilianen, Haïtianen, Guyanezen en Chinezen. Buitenlanders, die uiteraard hun eigen cultuuruitingen en gedragspatronen alsmede hun eigen wijze van	2.1	Planning voor de i) kleinschalige, ii) de multiculturele en multi-etnische samenleving met een iii) gecompliceerde taalsituatie is een uitdaging vanwege de groep specifieke "sterkten en zwakten" en concurrerende prioriteiten

	samenleven hebben		
1.2	Politiek systeem gebaseerd op consensus, vreedzame co-existentie van verschillende etnische, culturele, religieuze en taalgroepen, relatief lage criminaliteit	2.2	Forse onderschatting van de voorname rol die een bevolkingsstrategie en beleid moet spelen in ontwikkelings- en economisch beleid als onderliggend doel en toetsingskader voor vooruitgang
		2.3	Het ontbreken van ijkpunten van het bevolkingsbeleid die de uitkomsten van het beleid in andere gebieden (economische, sociale, culturele en politieke ontwikkeling) mede (moeten) bepalen
		2.4	Gebrekkige planning en planuitkomsten als gevolg van een gecompliceerd politiek systeem dat een bijzondere uitdaging vormt voor de integratie van politiek bestuurlijke, plantechnische en bevolkingspolitieke aspecten
		2.5	Zwakke informatie- en statistische systemen met name het niet (tijdig) beschikbaar zijn van sleutel demografische gegevens bemoeilijkt een adequate demografische analyse.
		2.6	Ontbreken van een gespecialiseerd nationaal migratie instituut en een migratiebeleid dat de negatieve effecten van migratie minimaliseert en de positieve effecten daarvan maximaliseert
		2.7	Sterk geërodeerde processen, netwerken, en capaciteit voor het voorbereiden van beleid (waaronder analyse) en ook voor beleidsformulering, -beslissing, -implementatie, monitoring en evaluatie bij lijnministeries, autonome (beleids-) instituten evenals gespecialiseerde instituten belast met planning
		2.8	Onvoldoende adaptie (integratie) van "state of the art" methoden en technieken voor planning en de standaardisatie daarvan op het niveau van de lijnministeries alsook speciale, met planning belaste instituten. Hieronder wordt ook begrepen integratie van ICT en formats van ontwikkelingspartners in de planactiviteiten
		2.9	Volstrekt onvoldoende inzicht in en ervaring met de interne werking en cultuur van internationale en regionale organisaties, waar onder de ontwikkelingspartners actief in technische samenwerking en financiering
		2.10	Beperkte capaciteit en bereidheid om deskundigheid op internationaal of regionaal niveau competitieve beloning aan te bieden of de inzet daarvan overeenkomstig te plannen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het nieuw beleids- en planningsparadigma en de aanname van de "Sustainable Development Goals (SDGs)"	4.1	Gedwongen, overhaaste aanpassing, mede door onbegrip en ongeduld van externe deskundigen, kunnen diepgaande verstoring van het maatschappelijk evenwicht in de gecompliceerde en kwetsbare Surinaamse samenleving veroorzaken. Het in gevaar brengen van de vreedzame co-existentie en het uit elkaar vallen van het onderliggende consensusmodel
3.2	Bestaande programmas en de financieringsbronnen voor het versterken van de statistische, analyse en plancapaciteit van vooral kleine ontwikkelingslanden van de Internationale Ontwikkelingspartners	4.2	Onvoldoende lokale middelen voor de financiering

3.3	Invloeden die de aanwezigheid van de buitenlanders heeft op de economie, de politiek en de onderlinge verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen	4.3	Geen onderzoek, beleid of wetgeving rond arbeidsmigratie en de diepgaande invloed die grote, spontane migratiestromen hebben op de kleine Surinaamse bevolking
		4.4	Gebrek aan consensus en besluiteloosheid als gevolg van de diepe economische crisis en uitbreiding naar het politiek systeem

Schema I.2.2 Strategiematrix voor een Bevolkingspolitiek	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Het op empirischegegevens gebaseerd bevolkingsbeleid en de economische en werkgelegenheidsaspecten van het ontwikkelingsbeleid, programmas en projecten zijn doorgerekend en doelbewust op elkaar afgestemd met als doel de geplande verbetering van de levensstandaard, sociale en culturele situatie te bereiken en een stabiele democratie verzekeren
Uitkomst 1	Het bevolkingsbeleid steunt op een nationale consensus over de doelstellingen, principes en waarden, is waar nodig middels wettelijke regelingen vastgelegd en wordt uitgevoerd door overheidsinstituten en niet - gouvernementele organisaties
Uitkomst 2	Het Nationaal Migratie Instituut, dat beleidsmatig aangestuurd wordt door de ministeries van Arbeid, Justitie en Politie, Binnenlandse Zaken, is een center of excellence, waarin onderzoeks-, analyse- en plantechnische capaciteit is gelokaliseerd voor dit beleidsgebied en dat de Regering van Suriname adviseert over migratie zaken
Uitkomst 3	Het Reken Centrum van het Planbureau rekent de bevolkings- en werkgelegenheidsimpact van ontwikkelingsbeleid, programmas en projecten, door

I.3. SWOT en Strategiematrix voor het Monetair Beleid

Schema I.3.1 SWOT voor het Monetair Beleid			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het Strategisch Plan van de Centrale Bank van Suriname (CBvS) aangenomen en operationeel	2.1	Zeer kleine open economie met een hoge importcomponent van de gezinsconsumptie, de intermediairconsumptie van bedrijven evenals van investeringen en een lage spaarquote
1.2	De CBvS heeft een groot deel van het benodigd hooggeschoold kader	2.2	Enorme afhankelijkheid van de deviezen verdiensten van drie sub-sectoren in de mijn boven
1.3	Aanwezigheid schatkistpapier veilingplatform	2.3	Afwezigheid interbancaire geld- en valutamarkt
1.4	Flexibel wisselkoersregiem	2.4	Onderontwikkelde geld- en kapitaalmarkt
1.5	Aangepaste Wet toezicht bank- en kredietwezen	2.5	Afwezigheid van een kredietregistratie-systeem om cliënten en banken te beschermen respectievelijk tegen overmatig lenen en kredietrisico's
1.6	De CBvS heeft een modern nationaal elektronisch betaalsysteem (SNEPS) geïntroduceerd.	2.6	Afwezigheid van een depositogarantiestelsel voor een gehele of gedeeltelijke bescherming aan de rekeninghouders van kredietinstellingen die failliet gaan.

1.7	De CBvS heeft een Liquiditeitsmonitoring- en voorspellingraamwerk voor versnelling van de werking van het veilingsysteem voor schatkistpapier en liquiditeitscontrole voor banken (liquiditeit in vreemde valuta).	2.7	Geen BBP-schatting volgens de bestedings-methode (om ook de impact op monetaire indicatoren te kunnen meten)
1.8	Beschikbaarheid gedetailleerde data over monetair en financieel systeem	2.8	Zwakke financiële positie van de CBvS
1.9	Interne capaciteit voor uitvoering van stresstesten (scenario's) van het financieel systeem	2.9	Gebrek aan schatkistpapier voor Openmarkt operaties
1.10	Memorandum van Overeenstemming voor stopzetting monetaire financiering	2.10	Fiscale en monetaire beleidscoördinatie niet geïnstitutionaliseerd
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Aanwezigheid financiële en technische assistentie van internationale instellingen	4.1	Fluctuaties van internationale grondstoffenprijzen
3.2	Herstel van internationale goud- en olieprijzen	4.2	Politieke uitdagingen met betrekking tot impopulaire fiscale maatregelen
3.3	Hervormingen van de overheidsfinanciën	4.3	Hoge mate van openheid van de economie
3.4	Opstart Surgold-productie	4.4	Budgettaire uitdagingen (grote inspanningen om budgettair evenwicht te bewerkstelligen)
		4.5	Prijs- en wisselkoersgevoeligheid

Schema I.3.2 Strategiematrix voor het Monetair Beleid	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Er is duurzaam vertrouwen in de stabiliteit van Surinaamse economie door optimale fiscale en monetaire beleidscoördinatie, creatie van besparingen, opbouw en management van adequate deviezenreserve, uitgaande van de cycli in de vraag naar en prijzen van de voornaamste exportproducten, transparantie van het monetair beleid en verhoging van de kennis en het bewustzijn van elke burger over Surinaamse monetaire problematiek
Uitkomst 1	Er is een transparant fiscaal en monetair beleid dat middels optimale beleidscoördinatie en uitgaande van een prudent en anticyclisch fiscaal en monetair beleid de geldhoeveelheid beheersten de deviezenreserve adequaat beheert
Uitkomst 2	De stabiliteit van de Surinaamse economie en monetaire politiek verhogen het niveau van besparingen in de economie
Uitkomst 3	Suriname heeft een gezond en weerbaar financieel systeem dat adequaat inspeelt op externe en interne schokken en een transparant monetair beleid dat de opbouw en verantwoord management garandeert van zowel de lange termijn reserves voor de ontwikkeling als de korte termijn deviezenreserve nodig voor de lopende betalingsbalansoperaties
Uitkomst 4	Prijsstabiliteit is bewerkstelligd en blijft gehandhaafd
Uitkomst 5	Vernieuwing van het wettelijk en institutioneel kader evenals de ICT-infrastructuur scheppen een modern financieel systeem dat efficiënt en betrouwbaar is
Uitkomst 6	De kennis en het bewustzijn van de Surinaamse burger over de typische monetaire problematiek is verhoogd door transparantie van het monetair beleid en voorlichtingsprogrammas die speciaal daarvoor ontwikkeld zijn

I.4. SWOT en Strategiematrix voor Public Sector Reform

Schema I.4.1 SWOT voor Public Sector Reform			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het bestaan van een geformuleerde staatszorg waaruit de staatstaak telkens kan worden gedestilleerd. Deze staatstaak is bepalend voor hoe het apparaat eruit moet zien, en welk beloningssysteem het beste kan voorzien in het juist en kwalitatief functioneren van dit apparaat als instrumentarium ten behoeve van het operationeel stellen van de executieve bevoegdheden	2.1	De Overheid heeft meer personeel in dienst dan werkelijk nodig is voor de uitvoering van haar taken. De "grote Overheid" is primair een gevolg van een economische en werkgelegenheidsstructuur die weinig banen creëert en gedurende bepaalde perioden de financiële middelen heeft om personen in dienst te nemen. Fundamenteel voor een succesvolle hervorming, in termen van de afslanking van het apparaat, is het koppelen hiervan aan de diversifiëring van de economie en daarmee het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen
1.2	Decentralisatie van bestuur met regionale organen (districtsbestuur, districts- en ressortraden)	2.2	De Overheid heeft taken op zich genomen die zij eigenlijk aan niet-overheidsinstanties zou moeten overlaten, Daardoor is het pakket van overheidstaken te omvangrijk, terwijl taken elkaar ook nog overlappen. Dit leidt tot inefficiënte en ineffectieve dienstverlening
1.3	Burgerparticipatie inzake de besluitvorming op regionaal gebied	2.3	Er is brede consensus dat het overheidsapparaat hervormd en afgeslankt moet worden maar deze consensus is niet uitgewerkt naar concrete strategieën. Ook is er weinig of geen onderzoek gedaan. Hierdoor is het nooit zover gekomen dat overheid, werkgevers- en werknemersorganisaties en maatschappelijke groepen concrete afspraken gemaakt hebben over hoe en wanneer de overheid moet hervormen en afslanken
1.4	Redelijk harmonieuze verhoudingen tussen de overheidswerkers, overheidsvakbonden en de Overheid. Sanering is hierdoor bespreekbaar evenals andere gerelateerde onderwerpen	2.4	Een ongunstige verdeling tussen de personen naar vaardigheid of niveau van deskundigheid: het over grote deel van de landsdienaren is laaggeschoold terwijl het midden, maar vooral hoger kader schaars is.
		2.5	De lonen van het lager personeel bij de overheid zijn gemiddeld hoger dan de particuliere sector terwijl die voor hoger personeel beduidend lager liggen. Hierdoor is het zeer moeilijk voor de overheid om hoger kader aan te trekken, te kweken of te behouden
		2.6	De uitvoeringscapaciteit van de overheidsorganisatie is extreem laag als gevolg van een tekort aan ervaren werkers, hooggeschoolden, technische specialisten.
		2.7	Verouderde wet- en regelgeving en procedures bij de overheid veroorzaken inefficiëntie en stagnatie
		2.8	Het overheidsapparaat past onvoldoende nieuwe methoden, technieken en technologieën toe, waaronder ICT. Dit heeft een negatief effect op alle fasen van het overheidshandelen: beleidsvoorbereiding (planning), beleidsbeslissing, uitvoering, monitoring en evaluatie. Dit versterkt ondoelmatig overheidsbestuur en geringe

			besluitvaardigheid (trage besluitvorming)
		2.9	Geringe bereidheid van landsdienaren om risico's te nemen, uit overheidsdienst te treden buiten de overheid emplooi te zoeken in dienst van een ander of als (klein)ondernemer
		2.10	Het staats- en ambtelijk apparaat die sterk gepolitiseerd zijn
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Mogelijkheid voor externe financiering (bilateraal en multilateraal) voor een public sector reform programma	4.1	De overheid is een rem op de ontwikkeling als het in toenemende mate niet instaat is om op efficiënte wijze nationale en internationale investeringen te promoten en te faciliteren
3.2	Opties voor diversifiëring van de economie en banencreatie in andere sectoren	4.2	Vooral laaggeschoolden prefereren een overheidsbaan wat in combinatie met de lage banencreatie grote druk op het systeem plaatst
3.3	Het "consensusmodel" dat in Suriname vrij geaccepteerd is kan de basis creëren voor een Public Sector Reform programma dat breed gedragen wordt en de sociale dislocatie minimaliseert	4.3	De politieke risico's verbonden aan de uitvoering van Public Sector Reform zijn, evenals het politiseren van deze essentiële hervorming, groot

Schema I.4.2 Strategiematrix voor Public Sector Reform	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De overheidstaken en -organisatie zijn beter en meer samenhangend gedefinieerd in het Public Sector Reform programma, datin nauwe samenhang is geformuleerd met de maatregelen voor de diversifiëring van de economie en actieve arbeidsmarktprogrammas en de uitvoering van dit hervormingsprogramma bewerkstelligt dat landsdienaren de overstap maken naar de particuliere sector, de overgang naar e-government slaagt en dat de uitvoeringscapaciteit van overheidsorganisatie groter wordt mede door de change management strategie die is toegepast
Uitkomst 1	Er is een consensusstrategie tussen de overheid, werkgevers- en werknemersorganisaties en maatschappelijke groepen over het proces van hervorming
Uitkomst 2	De overheidstaken en -organisatie zijn beter en meer samenhangend gedefinieerd, uitgaande van het Public Sector Reform programma dat onderdeel is van Suriname's Vision 2035, en de overheidsorganisatie is gemoderniseerd en beter instaat projectmatig en resultaatgericht te werken door integratie van technieken voor "resultaatgericht management" en monitoring en evaluatie
Uitkomst 3	Het E-Government programma integreert ITC in de overheidsorganisatie, standaardiseert procedures en uitkomsten, verhoogt de efficiëntie van de overheidsorganisatie en vergroot de toegang van de burger tot kwalitatief verbeterde dienstverlening door de overheid, zonder de privacy van de burger in gevaar te brengen
Uitkomst 4	Maatregelen voor de diversifiëring van de economie resulteren in nieuwe banen in de particuliere sector en actieve arbeidsmarktprogrammas geformuleerd na overleg met de vakbeweging, stimuleren landsdienaren en stellen ze in staat de overstap te maken naar de particuliere sector gebruikmakend van arbeidsbemiddeling, om- en bijscholingsprogrammas, trainingen voor (klein) ondernemerschap, krediet en andere ondersteuningsmaatregelen
Uitkomst 5	De slagingskans van het Public Sector Reform programma is verhoogd door een "change management" strategie die belanghebbenden betrekt en begeleidt door primair het internaliseren van de doelen, principes en waarden van het Public Sector Programma te bevorderen

I.5. SWOT en Strategiematrix voor Rechtszekerheid

Schema I.5.1 SWOT voor Rechtszekerheid

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Specifieke deskundigheid binnen het opsporingsapparaat	2.1	Verouderde wetgeving en deels aangepaste wetten die achterlopen op de economische, maatschappelijke, politiek en internationale realiteiten
1.2	Specifieke deskundigheid beschikbaar binnen het beleidsdomein rechtszekerheid en –bescherming	2.2	Suboptimale opsporing en vervolging van criminelen als gevolg van onvoldoende capaciteit, faciliteiten en middelen bij het opsporingsapparaat
1.3	Het proces van vernieuwing en verzelfstandiging van de penitentiaire inrichtingen is gestart	2.3	Stagnatie in de rechtsgang als gevolg van de onderbezetting van de rechterlijke macht
1.4	Binnen de rechtsprekende en rechtsbescherming instituten is er een drang tot vernieuwingen en innovatie	2.4	De organisatieontwikkeling bij de Rechterlijke Macht (zittende en de staande magistratuur) is gestagneerd en er heerst een personeelstekort mede vanwege tekortschietend personeelsbeleid.
1.5	Er is een hoog niveau van participatie van de bevolking in de handhaving van wet en recht	2.5	Onvoldoende integratie van ICT in justitiële processen en procedures onder meer als gevolg van ontbrekende en/of inadequate hardware en software
		2.6	Onvoldoende gestructureerde specialisatie binnen de rechterlijke macht in het bijzonder ten aanzien van speciale kamers binnen de Rechterlijke Macht voor onder meer mensenhandel en arbeidsrecht.
		2.7	Tekort aan budgettaire middelen ter realisering van projecten binnen de Rechterlijke Macht en Justitie
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Internationale programmas die (kleine) landen hulp bieden en het versterken van hun weerbaarheid tegen grensoverschrijdende misdaad waaronder corruptie, drugscriminaliteit en mensenhandel	4.1	De grensoverschrijdende misdaad
3.2	Er is een proces van versterking van de Rechtstaat opgang waaronder de instelling van het Constitutioneel Hof en andere initiatieven die meer duidelijkheid moeten brengen in de relatie tussen de drie elementaire componenten van de Staat	4.2	Onvoldoende duidelijkheid omtrent de "scheiding der machten" en de formalisering daarvan en de daaruit voorvloeiende gevolgen voor de dynamiek en afbakening van drie componenten van de staat, de Wetgevende, de Uitvoerende en de Rechterlijke Macht
3.3	Internationale samenwerkingsprogrammas en financiering voor het terugdringen van huiselijk geweld		

Schema I.5.2 Strategiematrix voor Rechtszekerheid

Strategisch Ontwikkelingsdoel	Aangepaste wetgeving die het rechtsgevoel van de burgers beter weerspiegelt en een efficiënte rechtsgang, in het bijzonder een tijdige en kwalitatief goede Rechtspraak verhogen het rechtsgevoel in de Surinaamse samenleving en garanderende burgers rechtszekerheid
Uitkomst 1	De wetgeving is aangepast en weerspiegeld het rechtsgevoel van de burgers beter gegeven de economische, de maatschappelijke, de politiek en de internationale realiteiten
Uitkomst 2	De rechtsgang is efficiënter door de versterking van opsporing en Rechterlijke Macht in het bijzonder de financiële en administratieve verzelfstandiging van de rechterlijke macht

Uitkomst 3	Een tijdige en kwalitatief goede Rechtspraak door beter personeelsbeleid, organisatieontwikkeling (waaronder speciale kamers) en het opheffen van budgettaire tekorten van de Rechterlijke Macht
Uitkomst 4	ICT is optimaal geïntegreerd justitiële processen en procedures (hardware en software)
Uitkomst 5	De kans op succesvolle herintegratie van delinquenten is toegenomen

I.6. SWOT en Strategiematrix voor Consensus over en Herstructurering van het Nationaal Plan Apparaat

Schema I.6.1 SWOT voor Consensus over en Herstructurering van het Nationaal Plan Apparaat

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Politiek systeem gebaseerd op consensus, vreedzame co-existentie van verschillende etnische, culturele, religieuze en taalgroepen, relatief lage criminaliteit	2.1	Planning voor de i) kleinschalige, ii) de multiculturele en multi-etnische samenleving met een iii) gecompliceerde taalsituatie is een uitdaging vanwege concurrerende prioriteiten
1.2	Een sterke plantraditie die terug gaat tot de jaren vijftig van de vorige eeuw waarin een "sterk Planbureau" een sleutelrol vervulde	2.2	Gebrekkige planning en planuitkomsten als gevolg van gecompliceerd politiek systeem dat een bijzondere uitdaging vormt voor de integratie van politiek bestuurlijk en plan technische aspecten
1.3	Een rijk archief van de onderzoeksresultaten, plannen en planactiviteiten dat geüpdate kan worden	2.3	Serieuze institutionele en procesmatige problemen als gevolg van onafgemaakte en/of niet-aangepaste planwetgeving en -organen
1.4	Een kader van personen die actief waren in het "oude planapparaat" en wiens vaardigheden aangewend kunnen worden voor kort termijn oplossingen maar ook voor training en "mentoring" van nieuw kader	2.4	Een planapparaat dat zo versplinterd en niet in staat is om: • De ontwikkeling, aanname en uitvoering van gecoördineerd beleid en planning te bevorderen en te coördineren • De "kritieke massa" op te bouwen (het technische specialistisch kader, de organisatie, fondsen) die nodig om de planfuncties adequaat te vervullen • Een nationale ontwikkelingsvisie en de plannen uiteen te zetten en de onderhandelingen te voeren met de verschillende ontwikkelingspartners die uit de aard van de zaak goed bedoelde maar vaak uiteenlopende interesses, belangen en agenda's hebben
1.5	De bestaande planwetgeving	2.5	Een open, op mijnbouw gebaseerde economie, die planmatig moeilijk aan te sturen is vanwege: De dominantie van een handvol zeer grote mijnbouwbedrijven De diffuusheid van de geïnformaliseerde kleine en middelgrote bedrijven in de mijnbouw De over een lange periode geëvolueerde structurele scheefgroei van productie, werkgelegenheids- en consumptiepatronen
		2.6	Een grote onzichtbare economie
		2.7	Zwakke statistisch- en informatiesystemen
		2.8	Sterk geërodeerde processen, netwerken, en capaciteit voor het voorbereiden van beleid (waaronder analyse) en ook voor beleidsformulering, -beslissing, -implementatie,

			monitoringen evaluatie bij lijnministeries, autonome (beleids-) instituten evenals gespecialiseerde instituten belast met planning
		2.9	Onvoldoende adaptie (integratie) van "state of the art" methoden en technieken voor planning en de standaardisatie daarvan op het niveau van de en lijn-ministeries alsook speciale, met planning belaste instituten. Hieronder wordt ook begrepen integratie van ICT en formats van ontwikkelingspartners in de planactiviteiten
		2.10	Volstrekt onvoldoende inzicht in en ervaring met de interne werking en cultuur van internationale en regionale organisaties, waar onder de ontwikkelingspartners actief in technische samenwerking en financiering
		2.11	Beperkte capaciteit en bereidheid om deskundigheid op internationaal of regionaal niveau competitieve beloning aan te bieden of de inzet daarvan overeenkomstig te plannen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het nieuw beleids- en planningsparadigma en de aanname van de Sustainable Development Goals	4.1	Diepgaande verstoring van het maatschappelijk evenwicht in de gecompliceerde en kwetsbare Surinaamse samenleving, de vreedzame co-existentie en het uit elkaar vallen van het onderliggende consensusmodel als gevolg van gedwongen overhaaste en aanpassing (onbegrip en ongeduld van externe deskundigen)
3.2	Bestaande programmas en de financieringsbronnen voor het versterken van de statistische, analyse en plan capaciteit van vooral kleine ontwikkelingslanden van de Internationale Ontwikkelingspartners	4.2	Onvoldoende lokale middelen voor de financiering van de hervorming en versterking van het Nationaal Planapparaat
		4.3	Gebrek aan consensus en besluiteloosheid als gevolg van de diepe economische crisis en uitbreiding naar het politiek systeem

Schema I.6.2 Strategiematrix voor Herstructurering van het Nationaal Plan Apparaat	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Suriname heeft een op wettelijke regelingen gestoeld gedecentraliseerd Planapparaat, dat de plan-technische capaciteit centraliseert in het Nationaal Ontwikkelingsinstituut, dat de formulering van beleid en middellange termijnplannen van ministeriële, sectorale en regionale beleids- en planorganen faciliteert, afgezonderde ontwikkelingsfondsen beheert en de planuitvoering monitort en evalueert in samenwerking met het Monitorings- en Evaluatie-orgaan, alles uitgaande van a) de strategische visie Suriname 2035 en b) de beleidsuitgangspunten van de Regering
Uitkomst 1	Er is een op wettelijke regelingen gestoeld Surinaams Planapparaat, dat de elementen, processen en procedures regelt
Uitkomst 2	Het Nationaal Ontwikkelingsinstituut, dat beleidsmatig aangestuurd wordt door de President ondersteunt door de Vicepresident, is een center of excellence, waarin hetplan technische capaciteit is gelokaliseerd en de ontwikkelingsinformatie wordt gecentraliseerd om de beleids- en planactiviteiten van organen voor de ministeriele, de sector en regionale planning efficiënt en professioneel te

	ondersteunen
Uitkomst 3	Een speciale, autonome unit van het Ontwikkelingsinstituut, beheert voorbestemde ontwikkelingsfondsen of soortgelijke financiële middelen die in het belang van de transparante en efficiënte bestedingen in de begroting zijn afgezonderd
Uitkomst 4	Een speciale, autonoom Instituut dat in de nieuwe Planwet nader wordt geregeld is binnen het Surinaams planapparaat belast met de monitoring en evaluatie van de planuitvoering

I.7. Strategiematrix voor het Bevorderen van Investeringen, Ondernemerschap en Export

Schema I.7.1 Strategiematrix voor het Bevorderen van Investeringen, Ondernemerschap en Export	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Door de Surinaamse investeringsstrategie is de productie- en exportgroei in de periode 2016-2020 toegenomen, gedreven door de groei van de investeringen in bestaande en nieuwe ondernemingen, vooral in de prioriteitsregio's en -productieclusters, door lokale, internationale particuliere en publieke investeerders waardoor de economie meer gediversifieerd is
Uitkomst 1	De investeringen in Suriname zijn zoals vastgelegd in een strategisch investeringsplan met doelen, investeringsopties, prioriteitssectoren, principes, instituten en "targets", toegenomen
Uitkomst 2	Procedures en beslissingen rond investeringen zijn geformaliseerd met veiligstelling van transparantie, zekerheid en gelijke behandeling bij investeringen en de belangen van Suriname
Uitkomst 3	Gespecialiseerde, autonome "nationale investeringsinstituten" voeren een effectief investeringspromotie programma uit met inachtneming van de investeringswetten en beleid dat de investeringen verhoogd naar geprojecteerde niveaus en waardoor de productie en export versneld groeien
Uitkomst 4	De capaciteit voor marketing van Surinaamse producten van de prioriteitsclusters, in markten waartoe Suriname formeel toegang heeft, is toegenomen
Uitkomst 5	De prioriteitssectoren in Surinames strategisch ontwikkelingsplan zijn vastgesteld en vormen de focus van de inspanningen van de gespecialiseerde investeringsinstituten die het investeringspromotie beleid uitvoeren
Uitkomst 6	Er is een speciaal programma van investeringsopties en garanties voor lokale investeerders vooral de zogenaamde institutionele investeerders ontwikkeld door de gespecialiseerde investeringsinstituten
Uitkomst 7	Er zijn bijzondere financieringsmodaliteiten uitgewerkt voor speciale investeringsprojecten die voorwaardenscheppend zijn zoals een industriepark en een Export-Import Bank
Uitkomst 8	Nieuw ondernemerschap wordt gestimuleerd en training, mentoring en incubator faciliteiten versterken de capaciteit van nieuwe ondernemers
Uitkomst 9	Bijzondere financieringsmodaliteiten zoals het KMO fonds voor (startende) stimuleren de opzet van nieuwe ondernemingen en versterken hun productie capaciteit
Uitkomst 10	Economische wet en regelgeving is gemoderniseerd en faciliteert het ondernemers, investerings- en handelsklimaat

I.8. SWOT en Strategiematrix voor de Handel

Schema I.8.1 SWOT voor de Handel	
STERKTEN	ZWAKTEN

1.1	Surinaamse bedrijven in een aantal bedrijfstakken zijn in de afgelopen 10 jaren, met weinig overheidssteun, in toenemende mate succesvol geweest in het afzetten van hun producten op de CARICOM-markt	2.1	Een kleine open economie met een sterke importafhankelijkheid en daarmee een verhoogde druk op de wisselkoers
1.2	Redelijk onderwijsniveau van de werkers en werkzoekenden als basis voor gecertificeerde technische en vakopleidingen	2.2	Toetreding tot de CARICOM heeft lokale bedrijven onder zware prijsdruk gezet door concurrentie voornamelijk uit Trinidad.
		2.3	Zwakke en dure regionale en internationale transportvoorziening (verhoogde kostprijs en verlaagde competitiviteit)
		2.4	Weinig ontwikkelde en specialistische, vakbekwame en gecertificeerde ondersteunende en dienstverlenende bedrijven en instituten waar de exportindustrie behoefte aan heeft: R&D, constructie, technologie, marketing, financiële dienstverlening en HRM
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Surinaamse "niche-producten" voor de CARICOM, Nederlandse en andere markten, onder meer van kleine en middelgrote bedrijven	4.1	CARICOM-landen kunnen hoge kwaliteitseisen stellen aan producten in reactie op de concurrerende prijzen van Surinaamse producten
3.2	Bestaande en geplande publieke-private partnerschappen ter bevordering van industrialisatie en export	4.2	Hoge rentepercentage in de huidige economisch crisis en de terughoudendheid om financiering voor productiebedrijven beschikbaar te stellen
3.3.	Crisissituatie anno 2016 stimuleert creativiteit	4.3	Macro-economische instabiliteit (hoge inflatie en deviezenproblematiek)
3.4	Preferentiële toegang tot exportmarkten Caricom, EU, OIC, UNASUR		

Schema I.8.2 Strategiematrix voor de Handel	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Suriname vergroot haar kansen op ontwikkeling van productie-, verdiencapaciteit en welvaart van huidige en toekomstige generaties door participatie in het systeem van internationale handel en de regionale integratieprocessen
Uitkomst 1	Suriname participeert in regionale en internationale markten en de desbetreffende organisaties uitgaande van haar handelspolitieke doelen die geformaliseerd, geoperationaliseerd, vastgelegd en uitgewerkt zijn naar concrete actieprogrammas en deelbeleidsgebieden
Uitkomst 2	De resultaten van onderzoek naar en monitoring van de effecten van handelsovereenkomsten en (feitelijke) handelsstromen op de ontwikkeling van de productie- en verdiencapaciteit evenals de werkgelegenheids- en bestaansniveaus van Surinaamse burgers en bedrijven zijn beschikbaar voor het Ministerie van Handel en Industrie en andere publieke en private instituten
Uitkomst 3	In de uitvoering van haar handelsstrategie verbetert en vergroot Suriname middels strategische samenwerkingsverbanden de fysieke en niet-fysieke infrastructuur voor internationale handel en wordt ons land steeds meer één van de centrale locaties voor het internationaal handelsverkeer in het Guyanaschild
Uitkomst 4	Suriname draagt bij aan de oplossing van vraagstukken rond de implementatie vanhet European Partnership Agreement(EPA) met de CARICOM/CARIFORUM-groep
Uitkomst 5	Export-Import Bank is geoperationaliseerd en ondersteunt de lokale private sector
Uitkomst 6	Een "Single Electronic Window" voor facilitering van de Handel leidt tot verkorte en transparantere procedures bij verscheping en verhogen de efficiëntie in de handel en vergroten de toegang tot logistieke faciliteiten

I.9. Strategiematrix voor de Lokale Handel: Marktinstituties en Marktinrichting

Schema I.9.1 Strategiematrix voor de Lokale Handel:Marktinstituties en Marktinrchting

Strategisch Ontwikkelingsdoel	Lokale markten functioneren efficiënter en resulteren in i) rechtvaardige, stabiele prijzen en ii) duurzame consumptie en productiepatronen
Uitkomst 1	De regel- en normgeving, de instituties en de informatiesystemen die de toegang tot en de incentieven voor gedrag van consumenten bepalen op de lokale consumptie (deel)markt(en) zijn efficiënter en beter afgestemd op nationale sociale en economische doelen van onze bevolking
Uitkomst 2	De regel- en normgeving, de instituties en de informatiesystemen die de toegang tot en de incentieven voor gedrag van producenten bepalen op de lokale consumptie (deel)markt(en) zijn efficiënter en beter afgestemd op nationale sociale en economische doelen van onze bevolking
Uitkomst 3	Hervorming en versterking van instituten, organisaties en ondernemingen die belast zijn met regulerende, controlerende of voorwaarde scheppende functies in lokale markten zijn efficiënter en beter afgestemd op nationale sociale en economische doelen
Uitkomst 4	De markt resulteert in rechtvaardige en stabiele prijzen mede door toegenomen en betere marktinformatie en naleving van de bestaande en aan te passen wetgeving op het stuk van rechten en verplichtingen van consumenten, producenten of importeurs
Uitkomst 5	Surinaamse consumenten en ondernemers hebben steeds meer duurzame consumptie en productiepatronen die leiden tot besparingen en diversificatie van onze economie
Uitkomst 6	Surinaamse burgers hebben meer toegang tot lokale markten als consument of producent en zijn beter instaat om kansen die de markt biedt te realiseren
Uitkomst 7	De internationale handel is zodanig georganiseerd dat Surinaamse consumenten en producenten door directe of indirecte transacties toegang krijgen tot de uitwisseling van "cutting edge" technologie en producten voor consumptieve of productieve doeleinden met in achtneming van de wettelijke regelingen

I.10. Strategiematrix voor de Inputsmarkt ten behoeve van de Exportproductie

Schema I.10.1 Strategiematrix voor de Inputsmarkt ten behoeve van de Exportproductie	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Lokale producenten produceren en leveren een significant deel van de inputs gebruikt in de productie van primaire en gerelateerde industriële producten voor de internationale (export)markt
Uitkomst 1	De (multinationale) ondernemingen die exportproducten voor de internationale markt leveren, verlenen lokale producenten toegang tot de markt van "inputs voor de exportproducten voor de internationale markt"
Uitkomst 2	Een pakket van maatregelen wordt geïdentificeerd en uitgevoerd waardoor oneigenlijke handelsvoordelen van importeren versus lokaal produceren voor de lokale-inputs-markt wordt gecompenseerd
Uitkomst 3	Lokale producenten ontwikkelen de productiecapaciteit om per afgesproken datum onmiddellijk te voldoen aan de hoeveelheids- en kwaliteitseisen van inputs voor de exportproductie en lossen logistieke vraagstukken op
Uitkomst 4	De marktinformatie over "lokale inputs markt", dus de specificatie van aard en omvang van de goederen en diensten, is geproduceerd, beschikbaar en toegankelijk voor ondernemers/investeerders
Uitkomst 5	Incentieven en certificeringsprogramma om de verbinding van de voorwaarde scheppende sectoren met de primaire sectoren te stimuleren/faciliteren zijn operationeel en effectief
Uitkomst 6	Suriname heeft een modern systeem van intellectuele eigendomsrechten dat in fasen operationeel wordt en waarmee enerzijds voldaan wordt aan de internationale verdragsverplichtingen maar anderzijds a) personen en bedrijven begeleid en ondersteund worden in een transitiefase en b) Surinaamse belangen in de wetgeving geïntegreerd worden

I.11. SWOT en Strategiematrix voor Oever- en Kustbescherming

Schema I.11.1 SWOT voor Oever- en Kustbescherming			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Natuurlijke oeverbescherming die zichzelf herstelt	2.1	Ontbreken van wet en regelgeving op het aanleggen van infrastructuur en andere bouwactiviteiten in de kust gebieden en oevers
1.2	Relatief groot gedeelte van de kust is nog intact	2.2	Het ontbreken van een lange termijnstrategie die keuzen maakt voor reacties op de gevolgen van zeespiegelstijging en/of meanderende rivieren en de opties vooral voor wat betreft de meest bedreigde gebieden.

		2.3	Onvoldoende controle op de beschadiging van de natuurlijke oever- en kustbescherming zoals de parwa- en mangrovebossen
		2.4	Onvoldoende wetenschappelijke studie naar de verwachte zeespiegelstijging in Suriname en monitoring (meting) daarvan, in het bijzonder projecties van de effecten in de kustvlakte
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Internationale programmas en fondsen voor het assisteren van landen die te lijden hebben van zeespiegelstijging als gevolg van klimaatverandering	4.1	Inundatie van nog in te schatten delen van de kustvlakte en bijgevolg het onbruikbaar worden van infrastructuur als gevolg van zeespiegelstijging
3.2	Succesvolle terugdringing van de CO2-uitstoot	4.2	Verzilting bodem als gevolg van indringing van zoutwater vooral op bepaalde locaties in de kustvlakte waardoor landbouwgebieden en visrijke zoetwaterzwampen onbruikbaar

Schema I.11.2 Strategiematrix voor Oever- en Kustbescherming	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	De oevers en kust zijn duurzaam hersteld en/of beschermd tegen de gevolgen van zeespiegelstijging en oevers van meanderende rivieren zijn beschermd
Uitkomst 1	Belanghebbenden voeren gezamenlijk en met in achtneming van aangepaste wet- en regelgeving een lange termijnstrategie uit die de gevolgen van zeespiegelstijging, schadelijk menselijk handelen of meanderende rivieren minimaliseert
Uitkomst 2	Vooral in de meest bedreigde gebieden in de kustvlakte is de natuurlijke oever- en kustbescherming hersteld en is verdere oever- en kustdegradatie beperkt door andere voorzieningen tegen zeespiegelstijging en schadelijk menselijk handelen

I.12. SWOT en Strategiematrix voor Irrigatie en Drainage

Schema I.12.1 SWOT voor Irrigatie en Drainage			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Hoewel slecht onderhouden hebben vele woon en productiegebieden een uitgebreid ontwateringstelsel	2.1	Het ontbreken van een nationaal plan en specifieke regionale en structuurplannen die voor irrigatie en drainage in geïdentificeerde, specifieke productie- en woongebieden de irrigatie en drainagesystemen identificeert en op grond van wettelijke regelingen toepasselijke organisatie en beheers mechanismen vaststelt voor financiering, eigendom, en beheer van irrigatie- en drainagewerken
1.2	Voorbereiding en geleidelijke invoering van waterschappen in de productiegebieden Nickerie en Saramacca leveren een steeds grotere bijdrage aan de duurzaamheid van de irrigatiesystemen en kunnen verder groei van de rijstsector ten goede komen	2.2	De onvolledige uitvoering van het "masterplan ontwatering Groot-Paramaribo" en de beperkte bijstelling hiervan

		2.3	Stagnerende voorbereiding en uitvoering van waterschappen in de productiegebieden zoals Para en Wanica bedreigen de duurzaamheid van de irrigatiesystemen en kunnen verdere groei van de betreffende agrarische en/of dienstensector stagneren
		2.4	Het ontbreken van een up-to-date onderhoudsplan, beperkte financiële middelen hebben een serieuze achterstand veroorzaakt in het onderhoud van irrigatie- en drainagewerken
		2.5	Slecht geïntegreerde afwateringssystemen en infrastructurele werken en onvoldoende bergingscapaciteit in de urbane Paramaribo en Wanica veroorzaken inundatie die voorkomen had kunnen worden
		2.6	Niet aangepaste wet- en regelgeving, gebrekkige controle en het uitblijven van sancties leidt bij vele verkavelingsprojecten tot slechte afwateringssystemen in vele woonwijken
		2.7	Snelgroeiende waterflora die doorstroming van vooral open irrigatie- en drainagesystemen verstoord
		2.8	Het dumpen van (groot) vuil in de irrigatie- en drainagesystemen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Internationale programmas en fondsen voor het assisteren van landen die te lijden hebben van zeespiegelstijging als gevolg van klimaatverandering	4.1	Zeespiegelstijging
		4.2	Te klein gedimensioneerde waterafvoerlozing als gevolg van niet optimale wet- en regelgeving

Schema I.12.2 Strategiematrix voor Irrigatie en Drainage	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Er is een goede irrigatie en drainage van ontwikkelings- of productiegebieden, woon- en andere bijzondere beheersgebieden door adequate faciliteiten en fysieke infrastructuur, aangepaste wet en regelgeving en efficiënte administratieve, beheers en financieringssystemen
Uitkomst 1	Voor de technisch onderscheidde en bij Staatsbesluit vastgestelde ontwikkelings- of productiegebieden, woongebieden en bijzondere beheersgebieden zijn er irrigatie- en drainageplannen aangenomen en beheerssystemen in samenwerking met de Regionale Organen operationeel, die waar nodig verbijzonderd zijn voor relevante regio's
Uitkomst 2	Er is aangepaste wet en regelgeving afgekondigd die administratieve en beheerssystemen formaliseert en opzet, efficiënt beheer en onderhoud van de irrigatie en drainage mogelijk maakt
Uitkomst 3	Goede irrigatie en drainage zijn gegarandeerd door een combinatie van nationale en lokale financieringsbronnen die in afgebakende productie- of woongebieden worden ingesteld en in overleg met Regionale Organen beheerd worden

I.13. SWOT en Strategiematrix voor de Transport Sector

Schema I.13.1 SWOT voor de Transport Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Gunstige geografische ligging om hub functie te vervullen tussen het Amazonegebied Europa en Azië (IIRSA)	2.1	Kleinschaligheid: • Kleine lokale capaciteit geen "economies of scale": passagiers en lading • Uitgestrektheid van het land onderhoud en aanleg van infrastructuur
1.2	Redelijk ontwikkelingsniveau van de bevolking	2.2	Aansluiting op internationale transportsystemen vanwege ontbrekende transportinfrastructuur, niet adequate technologie, economische netwerken en natuurlijke (fysieke) omstandigheden
1.3	Zeer lange landingsbaan die grote vliegtuigen kan accommoderen	2.3	Inadequate en/of onvoldoende infrastructuur
1.4	Redelijk efficiënte en veilige havens: a) luchthaven voldoet aan de ICAO/(FAA) eisen; b) haven Paramaribo gecertificeerd en meerdere malen onderscheiden	2.4	Weinig promotie van de potentie van de transportsector
1.5	Relatie met de Nederlandse havenautoriteiten mogelijke toegang tot technologie, kennis en vaardigheden	2.5	Zwakke middellange en lange termijnplanning en tekortschietende uitvoeringscapaciteit
1.6	Grote voorraden drink en industriewater	2.6	Dominantie van overheidsondernemen in de transportsector (vooral in de lucht/scheepvaart)
		2.7	Taal in de Zuid-Amerikaanse en Engelssprekende Caribische Regio
		2.8	Weinig vooruitgang bij de oplossing van het Grondenrechtenvraagstuk in het bijzonder de manier waarop in de ontwikkeling van de transportsector met dit vraagstuk wordt omgegaan
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Hub in de regionale transportstrategieën/ -netwerken (passagiers en lading: Frans-Guyana, Brazilië	4.1	De steeds toenemende concentratie in de internationale transportsector
		4.2	Verscherping van veiligheids- en milieustandaarden voor de transportsector
		4.3	Zeespiegelstijging
		4.4	Geen of beperkte capaciteit om te investeren in de infrastructuur voor transport als gevolg van tegenvallende exportopbrengsten en economische groei

Schema I.13.2 Strategiematrix voor deTransport Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Transportactiviteiten, de organisatorisch en fysieke infrastructuur daarvoor zijn doelmatig, veilig en efficiënt (concurrerend) en dragen bij tot het verhogen van de economische groei en sociale

	ontwikkeling en intensiveren het contact, en de handel tussen Suriname, de regio en de rest van de wereld
Uitkomst 1	Mede door intensieve participatie inIIRSA en door gebruik te maken van de transportpotentie van het land, worden de voordelen van "economies of scale" benut en is het Surinaams transportsysteem in toenemende mate een "hub" voor regionale en internationale handel in en transport van goederen (Frans-Guyana, Brazilië) evenals voor het personenverkeer
Uitkomst 2	De organisatorische en fysieke infrastructuur voor de transportsector is uitgebreid en verbeterd in lijn met de sectorale en regionale ontwikkelings- en investeringsprogrammas en voldoet aan de internationale (waaronder IIRSA) veiligheids- en milieustandaarden
Uitkomst 3	De toegenomen kennis, vaardigheid en productiviteit van de ondernemers en werkers in de transportsector verhoogd verder de efficiëntie en veiligheid van havens en de transportsector en dragen bij tot de oplossing van de tekortschietende uitvoeringscapaciteit
Uitkomst 4	Actieve promotie van Suriname's middellange en lange termijnplan en betere regionale en internationale bekendheid van de opties die de Surinaamse transportsector biedt, verhogen het niveau van lokale en internationale investeringen in deze sector
Uitkomst 5	Er is een masterplan voor investeringen in de infrastructuur voor transport waarin een financieringsstrategie is opgenomen
Uitkomst 6	Er wordt consensus bereikt met specifieke belanghebbenden in de planning en uitvoering van de transportinfrastructuur

I.14. SWOT en Strategiematrix voor de Luchttransport

Schema I.14.1 SWOT voor de Luchttransport

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Er zijn innovatieve en capabele private lokale en internationale vliegmaatschappijen	2.1	Er is geen geïntegreerde strategie voor het ontwikkelen van het nationaal en internationaal luchttransport, waaronder ook inbegrepen de infrastructuur
1.2	De internationale Johan Adolf Pengel Luchthaven heeft een lengte van 3,48 kilometer (11.417 voet) en kan de grootste vliegtuigen accommoderen De Internationale Luchthaven Zorg en Hoop heeft een lengte van 0,75 kilometer en kan regionale vluchten accommoderen (vliegtuigen met 50-60 passagiers met "short take-off and landing capability"). De H. Fernandes luchthaven in Nickerie heeft een met Zorg en Hoop vergelijkbare capaciteiten en potentie	2.2	Een groot deel van de Surinaamse vliegvelden voldoen niet aan nationale en internationale standaarden en 45 van de 48 zijn in feite airstrips: gemiddeld 542 meter lengte en onverharde landingsbanen zonder verlichting
1.3	Goed functionerende regelgevende en controlerende instituten (waaronder CASAS, Luchtvaartdienst etc.)	2.3	De meeste vliegvelden zijn voor kleine vliegtuigen ingericht en dit bepaalt de schaal, het technologisch niveau en daarmee de aard van de lokale luchtvaartsector
1.4	Goede ligging als hub naar Europa, Azië, Afrika en Zuid- en Noord-Amerika (IIRSA)	2.4	Er is een ernstig tekort aan hooggekwalificeerd kader in de Luchtvaartsector bij luchtvaartmaatschappijen, regulerende instituten, luchthavens en (technische) service verleners. Maar ook aan middenkader is er een schrijnend tekort
1.5	Bereikbaarheid gemeenschappen in het binnenland	2.5	Het ontbreken van functionele categorisering van vliegvelden en een daarop gebaseerde specificatie van vereiste veiligheidsvoorzieningen op grond waarvan vooral in het binnenland naleving van relevante veiligheidsregulering gepromoot kan worden ten aanzien van: brandveiligheid, EHBO-voorzieningen, omrastering
		2.6	Onvoldoende vliegveiligheidsbewustzijn bij verschillende belanghebbenden in de lokale luchtvaart en niet optimale capaciteit van de regulerende en controlerende instituten

		2.7	Hoge vliegkosten als gevolg van de "economies of scale" en beschikbare infrastructuur
		2.8	Regelgeving en controle niet aangepast aan lokale omstandigheden en nieuwe technologische ontwikkelingen (drones)
		2.9	Beperkte (werktuigbouw) technische service verleningscapaciteit lokaal beschikbaar
		2.10	Verouderde en niet-geïnstalleerde radarapparatuur beperkt de capaciteit van de luchtverkeersleiding en de vliegveiligheid
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	De verwachtte groei van de toerismesector bij succesvolle uitvoering van de toerismestrategie zal nieuwe kansen creëren voor de expansie van de luchtvaartsector	4.1	Nog steeds toenemende concentratie van ondernemingen in de luchtvaart op globaal niveau en daarmee de kleiner wordende bestaansruimte voor lokale maatschappijen
3.2	Het bestaand niveau van de binnenlandse vliegbewegingen en de verwachte groei van het toerisme biedt kansen om de luchtvaart infrastructuur te herstructureren en sector verder planmatig te ontwikkelen	4.2	Geen of beperkte capaciteit om te investeren in de infrastructuur voor transport als gevolg van tegenvallende exportopbrengsten en economische groei
3.3	Het hanteren van "open sky" beleid		

Schema I.14.2 Strategiematrix voor de Luchttransport	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Ontwikkelen van toegenomen volume en veiligheid van luchtverkeer en de gerelateerde activiteiten ter facilitering van het toerisme, het overig reizend publiek en de handel
Uitkomst 1	De vliegbewegingen en -bestemmingen zijn zowel nationaal als internationaal toegenomen
Uitkomst 2	Betere infrastructurele faciliteiten, moderne apparatuur en voldoende gekwalificeerde deskundigheid verhogen de veiligheid en de capaciteit van de luchthavens om diensten te verlenen aan een groter aantal vliegbewegingen en -bestemmingen
Uitkomst 3	Wetgeving en regulering zijn zodanig aangepast dat er een functionele categorisering van vliegvelden en een daarop gebaseerde specificatie van vereiste veiligheidsvoorzieningen van kracht is in het bijzonder ten aanzien van: brandveiligheid, EHBO-voorzieningen, omrastering
Uitkomst 4	Voorlichtingscampagnes, stakeholdersmeetings en streng toezicht op de naleving van de veiligheidsvoorschriften creëren een veiligheidscultuur bij alle betrokkenen
Uitkomst 5	Er is een strategie voor de fysieke infrastructuur voor de binnenlandse luchtvaart aangenomen die voorziet in a) het categoriseren van vliegvelden uitgaande van hun rol en functie en b) het operationeel zijn van vier hubs die het vliegverkeer efficiënter moeten maken, door het onderhouden van de twee bestaande hubs (Zorg en Hoop en Nickerie) en de aanleg van twee nieuwe hubs (het Brokopondogebied en het Marowijnegebied).
Uitkomst 6	Er is een masterplan voor investeringen in de infrastructuur voor transport waarin een financieringsstrategie is opgenomen inclusief de investeringen in de luchtvaartsector

I.15. SWOT en Strategiematrix voor de Watertransport

Schema I.15.1 SWOT voor de Watertransport

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	De Suriname rivier heeft in vergelijking met andere rivieren in de regio de grootste diepgang en de strategie en de plannen gericht op het ontwikkelen van de havens van Paramaribo en Paranam als regionale zeevaart hubs is hierop gebaseerd, zij het na het uitbaggeren van delen van deze rivier	2.1	De meeste van onze rivieren zijn ondiep en kunnen daarom grote schepen niet accommoderen (vereiste diepgang 18 voet of meer). De rivieren die dit wel kunnen zijn de Suriname rivier, de Cottica en de Nickerie rivier hebben een grotere diepgang
1.2	De Nickerie rivier heeft een redelijke diepgang, de Haven van Nw Nickerie is recentelijk gerenoveerd terwijl de haven van Wageningen nog steeds een potentiële rol in de transportketen kan vervullen	2.2	Achterstallig onderhoud waterinfrastructuur (waar onder kanalen, in het bijzonder het Saramacca Kanaal)
1.3	De haven van Paramaribo staat bekend om haar excellente dienstverlening (Havenbeheer is gecertificeerd en heeft verschillende awards verkregen)	2.3	Niet aangepaste regelgeving met betrekking totde controle en handhaving van onder meer de veiligheid van waterverkeer
1.4	Veiligheid, controle, beheer en beloodsing in Surinaamse wateren is goed tot zeer goedonder coördinatie van de Maritieme Autoriteit Suriname (MAS)	2.4	Onvoldoende goede aanmeerfaciliteiten voor de binnenvaart .
		2.5	Dokfaciliteiten kunnen schepen met diepgang van tien meter en meer (Panamáklasse) niet accommoderen
		2.6	Het niet optimaal functionerend douanekorps
		2.7	Suriname heeft slechts één internationaal gecertificeerde zeehaven (Nieuwe Haven) dieeen beperkte maximumcapaciteit heeft
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het aantrekken van doorvoerhandel ten behoeve van Frans-Guyana en Brazilië (De hub functie binnen IIRSA)	4.1	Het verder dichtslibben van de Suriname rivier (vanwegeGuyanastroom)
3.2	Groei van de toerismesector	4.2	Drastische wijziging van de waterwegen als gevolg van zeespiegelstijging
3.3	Toename van het scheepsverkeer voor de Surinaamse kust	4.3	Beschadiging van ecosysteem door het baggeren van de Suriname en/of de Nickerie rivier
3.4	Private investeringsmogelijkheden onder andere ontwikkeling Paranam diepzeehaven	4.4	Terugval van de doorvoerhandel door te hoge heffingen: 15 procent of meer
		4.5	Afstemming lokale wetgeving op internationale wetgeving kan negatieve gevolgen hebben voor de sector

Schema I.15.2 Strategiematrix voor de Watertransport

Strategisch ontwikkelingsdoel	Het volume van het waterverkeer is toegenomen en de gerelateerde activiteiten zijn gegroeid en watertransport is veiliger en faciliteert het toerisme, het overig reizend publiek en de handel in het bijzonder de doorvoerhandel
Uitkomst 1	De scheepsbewegingen en -bestemmingen zijn zowel nationaal als internationaal toegenomen
Uitkomst 2	Betere infrastructurele faciliteiten, moderne apparatuur en voldoende gekwalificeerde deskundigheid verhogen de veiligheid en de capaciteit van het zee verkeer om diensten te verlenen aan een groter aantal scheepsbewegingen en -bestemmingen
Uitkomst 3	De Suriname rivier is beter bevaarbaar en daarmee is de capaciteit van de havens van Paramaribo en Paranam vergroot
Uitkomst 4	Voorlichtingscampagnes, stakeholdersmeetings en streng toezicht op de naleving van de veiligheidsvoorschriften creëren een veiligheidscultuur bij alle betrokkenen

I.16. SWOT en Strategiematrix voor de Landtransport

Schema I.16.1 SWOT voor de Landtransport

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Twee goed begaanbare Oost-West verbindingen voor ontsluiting kustvlakte en de Noord-Zuid verbindingen naar Brokopondo	2.1	Ontbreken van een lang termijn strategische plan (Visie 2035), en een structuur-en een wegenplan waarin een hogere efficiëntie van het personen- en vrachtvervoer over land is gepland mede als onderdeel van de regionale ontwikkeling en de bevolkingspolitiek
1.2	Ontsluiting productie- en woongebieden	2.2.	Niet adequate wegverbindingen tussen productie- en woongebieden met het primaire wegennet met dit vereisen aanpassing van de weginfrastructuur, waaronder ook begrepen bruggen en duikers terwijl er bij vele primaire wegen en de meeste secundaire wegen er onvoldoende grond is voor uitbreiding
1.3	Primaire wegen voldoen grotendeels aan de bestaande wettelijke voorschriften	2.3	Er zijn geen standaarden en er is geen adequate controle op de aanleg en het onderhoud van secundaire en tertiaire wegen, inclusief de bijbehorende bruggen, vanwege verouderde wet en regelgeving (vooral bij particuliere verkavelingsprojecten)
		2.4	Secundaire en tertiaire wegen zijn overwegend te smal met een te klein draagvermogen waardoor het wegverkeer moeilijk tot zeer moeilijk voortgang kan vinden
		2.5	Bruggen en duikers van secundaire en tertiaire wegen zijn overwegend te smal met een te klein draagvermogen waardoor het wegverkeer moeilijk tot zeer moeilijk voortgang kan vinden
		2.6	Een deel van de primaire wegen voldoet niet aan de standaarden met betrekking tot minimale breedte en draagvermogen evenals de wettelijke standaarden voor de betreffende bruggen en duikers
		2.7	Het ontbreken van een geactualiseerd onderhoudsprogramma voor de weginfrastructuur is een voorwaarde voor het plegen van onderhoud, de continuïteit van het wegverkeer en de groei van bepaalde

			economische sectoren waar onder het toerisme.
		2.8	Vanwege gebrekkige wet- en regelgeving en/of controle hebben wegen een andere dan de oorspronkelijke of geplande functie (verbindings-, ontsluitings- of toegangswegen) gekregen
		2.9	Beperkte controleop toegestaan laadvermogen
		2.10	Het grootste deel van de wegenbouw vindt plaats door buitenlandse wegenbouwmaatschappijen en arbeiders
		2.11	Er is maar een brug over de Suriname rivier en daarop aangesloten weg die gebruikt kan worden voor de doorvoerhandel (via de Nieuwe Haven) met Frans-Guyana en die is door de dag reeds overbelast (verkeersintensiteit)
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Toepassing ICT bij informatieverzameling, -processing en -opslag over weginfrastructuur, het onderhoud daarvan, de aard en frequente van verkeersbewegingen kunnen snel de planning, tijdigheid en kwaliteit van het onderhoud en regulering van het wegverkeer verhogen	4.1	Geen of beperkte capaciteit om te investeren in de infrastructuur voor transport als gevolg van tegenvallende exportopbrengsten en economische groei
3.2	Bereidheid van de buurlanden, vooral belanghebbenden aldaar, om te investeren in de Surinaamse infrastructuur en de transportcapaciteit gezien de wederzijdse belangen	4.2	Het plotseling wegvallen van de buitenlandse wegenbouw capaciteit terwijl de lokale capaciteit zich (nog) niet hersteld heeft
3.3	Vergroten van de doorvoerhandel met Frans-Guyana via de Nieuwe Haven door verbetering van de faciliterende weginfrastructuur en de bouw van een tweede brug over de Suriname rivier met aansluiting op de Oost-West verbinding	4.3	Zeespiegelstijging die de weginfrastructuur kan aantasten
3.4	Nieuwe productie en productiegebieden waaronder in de mijnbouw die de behoefte aan nieuwe weginfrastructuur en transportcapaciteit doen toenemen waaronder Noord-Zuid verbindingswegen en andere faciliteiten		

Schema I.16.2 Strategiematrix voor de Landtransport	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Transport over de weg van personen en goederen is veiliger en toegenomen in lijn met het beleid en faciliteert het lokaal en buitenlands toerisme, het verhoogd in het algemeen de mobiliteit van de bevolking en bevordert de handel in het bijzonder de doorvoerhandel
Uitkomst 1	Er is een structuur- en een wegenplan, uitgaande van het lang termijn nationaal strategische ontwikkelingsplan (Visie 2035), waarin de planning is vervat voor een efficiënter personen- en vrachtvervoer in ons land mede als onderdeel van de regionale ontwikkelings- en bevolkingsplanning
Uitkomst 2	Een informatiesysteem voor de informatieverzameling, -processing en -opslag over weginfrastructuur, het onderhoud daarvan, de aard en frequentie van verkeersbewegingen is operationeel en faciliteert de planning en beheersing van verkeersstromen evenals de controle op het gebruik en het onderhoud van de weginfrastructuur
Uitkomst 3	Er is een adequaat controlesysteem operationeel dat op basis van aangepaste wet en regelgeving met betrekking tot standaarden voor de verschillende wegencategorieën het toezicht en de controle op de aanleg en het onderhoud van secundaire en tertiaire wegen uitvoert (inclusief de bijbehorende bruggen en duikers)

Uitkomst 4	Aanleg en onderhoud van de nodige weginfrastructuur en de facilitering van de doorvoerhandel met Frans-Guyana en andere buurlanden vergroot de aan de transportsector gelieerde dienstverlening

I.17. SWOT en Strategiematrix voor de Energie Sector

Schema I.17.1 SWOT voor de Energie Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Redelijk ontwikkeld technisch kader om de elektriciteitssector verder te ontwikkelen en te exploiteren onder meer op basis van reeds uitgevoerde studies of projecten die in verschillende fasen van voorbereiding verkeren	2.1	Geen "economies of scale" vanwege kleinschaligheid waardoor energieoplossingen in hoge mate bepaald worden door grootschalige productieactiviteiten (voornamelijk in de mijnbouw)
1.2	Centrale rol van elektriciteitsvoorziening	2.2	Tot nu toe heeft het ontbroken aan een nationaal elektriciteitsbeleid dat de gezinnen en de bedrijven duurzaam elektriciteit verschaft tegen de laagst mogelijk prijzen en een wettelijk kader daarvoor
1.3	Afkondiging van de Elektriciteitsnet (E-wet) en rol en functie van Energie Autoriteit Suriname die bij deze wet is ingesteld	2.3	Weinig aandacht voor milieuvraagstukken in de elektriciteitssector, met name de CO2-uitstoot en de verwerking van gebruikte smeerolie en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen
		2.4	Onderontwikkelde capaciteit voor onderzoek en ontwikkeling evenals productiecapaciteit en dienstverlening op het gebied van gas en hernieuwbare energie
		2.5	Het niet objectief kunnen vaststellen van de verkoopprijzen vanwege de complexe en onoverzichtelijke financiële verrekening systemen tussen de EBS, Staatsolie, Suralco en de Staat Suriname
		2.6	Slechte en energie inefficiënte straatverlichting
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	De lokaal beschikbare hernieuwbare en niet hernieuwbare energiebronnen voor de opwekking van elektriciteit	4.1	Depreciatie van de Surinaamse Dollar ten opzichte van de internationale munteenheden waardoor de prijs van elektriciteit stijgt en wat de neiging tot het instellen van prijssubsidies aan de huishoudens en de bedrijven voor deze essentiële hulpbron versterkt
3.1	De afkondiging van de Elektriciteitswet schept nieuwe kansen onder meer voor Publiek-Private partnerschappen en maatschappelijk verantwoord ondernemen	4.2	Fluctuatie in de wereldprijzen van aardoliederivaten, dit heeft grote gevolgen voor de energiebedrijven, de overheidsfinanciën en de samenleving in het algemeen
3.2	Uitvoering van een programma voor vermindering van CO2-uitstoot en toepassing van milieuvriendelijke elektriciteitsopwekkingschept kansen voor de creatie van nieuwe banen en kennis	4.3	Ontwikkelen en instandhouding van de energiesector gaat gepaard met grote kapitaalsuitgaven, die gedekt moeten worden met tenminste een kostendekkend (bedrijfseconomisch verantwoord) tarievenstelsel
3.3	Plannen voor de vestiging van een regionaal elektriciteitsnetwerk met de buurlanden	4.4	Klimaatverandering en nieuwe klimaat- Protocollen vereisen een verandering van de traditionele technische bedrijfsvoering en productietechnologieën

3.4	Toepassing van nieuwe technologieën maken huishoudens en ondernemingen energie efficiënter		

Schema I.17.2 Strategiematrix voor de Energie Sector	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	De elektriciteitssector functioneert binnen het daartoe vastgesteld wettelijk kader en levert in lijn met de nationale elektriciteitsstrategie en daarin geïdentificeerde opwekkingsbronnen, duurzaam elektriciteit aan de gezinnen, de bedrijven en andere afnemers tegen de laagst mogelijk prijzen
Uitkomst 1	De Energie Autoriteit Suriname ziet toe op de naleving van de nationale elektriciteitsstrategie en het elektriciteitssector plan waaronder de redelijkheid en billijkheid van de elektriciteitstarieven
Uitkomst 2	De in de nationale elektriciteitsstrategie geïdentificeerde opwekkingsbronnen zijn ontwikkeld door de belanghebbenden in de elektriciteitssector en dragen bij tot de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening
Uitkomst 3	De uitvoering van programmas voor vermindering van CO2-uitstoot, toepassing van milieuvriendelijke elektriciteitsopwekkingen participatie in internationale samenwerking rond het Klimaatverdrag van Parijs (2015) creëert nieuwe banen en kennis
Uitkomst 4	De elektriciteitssector realiseert door intensievere toepassing van ICT een hogere energie-efficiënte en lagere kostprijzen

I.18. SWOT en Strategiematrix voor de Water Sector

Schema I.18.1 SWOT voor de Water Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Enorme voorraden bron-en oppervlaktewater. Bij huidig verbruik is de voorraad bronwater voldoende voor 900 jaar	2.1	Onvoldoende wetgeving, regelgeving en instituten om onze waterbronnen te beschermen en de sector te reguleren
1.2	Voldoende kennis en ervaring van Suriname in de sector om de sector verder te ontwikkelen	2.2	Ondanks de transparante kostprijsberekening is de SWM en de dienst watervoorziening niet gelukt om een kostendekkend tarief door te rekenen aan haar cliënten wat stagnerend werkt op de ontwikkeling en bedrijfsvoering
1.3	Centrale rol van watervoorziening	2.3	De transitie fase waarin cliënten van de dienst watervoorziening zonder bemetering worden overgenomen door de SWM zal dit bedrijf verliezen lijden op deze waterleveringen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Kansen voor gecertificeerde bedrijven om de productie van water voor de export te verhogen: export van gebottelden bulkwater te produceren voorexportmarkten waar onder de preferentiële (Caricom, MERCOSUR)	4.1	Ontwikkelen en instandhouding van de drinkwatersector gaat gepaard met grote kapitaalsuitgaven, die gedekt moeten worden met een tenminste kostendekkend (bedrijfseconomisch verantwoord) tarievenstelsel
		4.2	De effecten van klimaatsverandering, de sociale en milieueffecten van economische activiteiten (waaronder landbouw en mijnbouw) kunnen de beschikbaarheid en de kwaliteit van oppervlakte waterbronnen onbruikbaar maken

Schema I.18.2 Strategiematrix voor de Water Sector	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	De drinkwatersector functioneert binnen het daartoe vastgesteld wettelijk kader en levert in lijn met de nationale drinkwaterstrategie en daarin geïdentificeerde drinkwaterbronnen, duurzaam drinkwater aan de gezinnen, de bedrijven en andere afnemers tegen de laagst mogelijk prijzen
Uitkomst 1	De Water Autoriteit Suriname ziet toe op de naleving van de nationale drinkwaterstrategie en het drinkwatersectorplan waaronder de redelijkheid en billijkheid van de drinkwatertarieven
Uitkomst 2	De in de nationale drinkwaterstrategie geïdentificeerde productiebronnen zijn ontwikkeld door de belanghebbenden in de drinkwatersector en dragen bij tot de continuïteit van de drinkwatervoorziening
Uitkomst 3	De uitvoering van programmas voor de bescherming tegen kwik, pesticiden, herbiciden en andere schadelijke stoffen, toepassing van milieuvriendelijke methoden die de drinkwatervoorraden niet contamineert en participatie in internationale samenwerking rond relevante milieu- en klimaatverdragen, creëert nieuwe banen en kennis
Uitkomst 4	De drinkwatersector realiseert door intensievere toepassing van ICT een hogere efficiënte bij de waterproductie en distributie en lagere kostprijzen
Uitkomst 5	Commerciële export van water versterkt de financiële positie van de Surinaamse waterproducenten en verhoogd de duurzaamheid van de drinkwatervoorziening

I.19. SWOT en Strategiematrix voor de Kennis Sector

Schema I.19.1 SWOT voor de Kennis Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Een gemoderniseerd telecommunicatienetwerk, vooral het draadloos netwerk en glasvezel component van het netwerk	2.1	Het ontbreken van een nationale kennissectorstrategie waarover consensus bestaat bij de verschillende belanghebbenden
1.2	Een extensieve draadloze infrastructuur met een bereik dat een groot deel van het Surinaamse grondgebied omvat (waar onder het binnenland)	2.2	Tekort aan technisch kader in het bijzonder gecertificeerd midden en hoger kader en lokaal aangeboden (gecertificeerde) opleidingen
1.3	Aanwezigheid van mediabedrijven (televisie en radio) en mediatheken (bibliotheken en computerlokalen)	2.3	De ICT-sector is een belangrijke factor voor de ontwikkeling van de kennissector, maar is nog niet adequaat ontwikkeld
1.4	Het bestaan van een Nationaal Archief	2.4	Gebrek aan financiële middelen
			Onvoldoende en inadequate duurzame verbindingen tussen de productiebedrijven (vooral in de minerale sector) en de kennisinstituten en bedrijven
			Weinig "centers of excellence"
			Geen certificeringssystemen of kwaliteitsgaranties
			R&D-instituten van sommige export- en/of prioriteitssectoren zijn afdelingen van ministeries of onvoldoende autonomie
		2.5	Onvoldoende R &D en dienstverlenende instituten

KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Verdere liberalisatie van de telecommunicatiesector	4.1	Toename cybercrime
3.2	Nationale en internationale samenwerkingsverbanden	4.2	Zeer competitieve internationale en regionale markten waarin Surinaamse bedrijven moeilijk kunnen concurreren
3.3	Zich ontwikkelende telecommunicatiemarkten in de buurlanden in het bijzonder Brazilië	4.3	Wet- en regelgeving, in het bijzonder de wet elektronische communicatie, loopt achter op de regionale, internationale en technologische ontwikkelingen
3.4	Social media		

Schema I.19.2 Strategiematrix voor de Kennis Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De kennissector ontwikkelt zich, ondersteund door de Overheid maar aangedreven door de particuliere bedrijven vooral rondom "centers of excellence in Suriname" die samen met gecertificeerd technisch kader de ontwikkelingscapaciteitvan de bedrijven, overheid en maatschappelijk organisaties vergroten
Uitkomst 1	Nationale en regionale certificeringsinstituten garanderen in samenwerking met opleidingsinstituten de kwaliteit en het niveau van opleidingen en de afgestudeerden op basis van wettelijk kader en in response van de vraag naar geschoold technisch en hoger kader
Uitkomst 2	De activiteiten van de Onderzoeks- en Ontwikkelingsinstituten (R&D) in prioriteitssectoren wordenaangestuurd door commerciële dienstverlening aan het particulier bedrijfsleven en mede door de financiële bijdrage van de Overheid aan infrastructuur voor deze sector wordt de productiecapaciteit van bestaande en nieuwe de competitieve bedrijven bevorderd en wordt de Surinaamse economie gediversificeerd
Uitkomst 3	De capaciteit van de kennissectorom de uitvoering van bijzondere ICT-activiteitenonder meer in het onderwijs, veiligheid, e-business, e-government, outsourcing te ondersteunen is verhoogd
Uitkomst 4	In de kennissector zijn gespecialiseerde centers of excellence operationeel
Uitkomst 5	De toegang tot kennisinstituten is toegenomen in rurale gebieden

I.20. SWOT en Strategiematrix voor de Telecommunicatie Sector

Schema I.20.1 SWOT voor de Telecommunicatie Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Een gemoderniseerd telecommunicatienetwerk, vooral het draadloos netwerk en glasvezel component van het netwerk	2.1	Het ontbreken van een nationale ICT-strategie waarover consensus bestaat bij de verschillende belanghebbenden
1.2	Een extensieve draadloze infrastructuur met een bereik dat een groot deel van het Surinaamse grondgebied omvat (waar onder het binnenland)	2.2	Geen "economies of scale" waardoor de kosten van bepaalde telecommunicatie-infrastructuur hoog zijn voor de lokale markt
1.3	De Telecommunicatie Autoriteit Suriname (TAS) die als toezichthouder optreedt	2.3	Tekort aan technisch kaderin het bijzonder gecertificeerd midden en hoger kader en lokaal aangeboden (gecertificeerde) opleidingen
		2.4	Verouderde apparatuur TELESUR met een nadelig effect op de dienstverlening

		2.5	Verouderde telecommunicatie-infrastructuur vooral de kabelverbindingen, met beperkte capaciteit (bandbreedte)
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Verdere liberalisatie van de telecommunicatiesector	4.1	Toename cybercrime
3.2	Nationale en internationale samenwerkingsverbanden	4.2	Zeer competitieve internationale en regionale markten waarin Surinaamse bedrijven moeilijk kunnen concurreren
3.3	Zich ontwikkelende telecommunicatiemarkten in de buurlanden in het bijzonder Brazilië	4.3	Wet- en regelgeving, in het bijzonder de wet elektronische communicatie, loopt achter op de regionale, internationale en technologische ontwikkelingen
3.4	Hoge capaciteit internetverbindingen (glasvezel)		

Schema I.20.2 Strategiematrix voor de Telecommunicatie Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De telecommunicatiesector functioneert binnen het daartoe vastgesteld wettelijk kader, vestigt een of meerdere "ICT-centers of excellence in Suriname" en levert in lijn met in de nationale telecommunicatiestrategie geïdentificeerde infrastructuur, telecommunicatiediensten aan lokale, regionale en internationale afnemers tegen de concurrerende mogelijk prijzen
Uitkomst 1	De Telecommunicatie Autoriteit Suriname ziet toe op de uitvoering van de nationale telecommunicatiestrategie binnen het aangepast wettelijk kader voor de sector
Uitkomst 2	Als gevolg van overheids- en particuliere investeerders en in lijn met de nationale ICT-strategie is de fysieke infrastructuur voor de ICT-sector uitgebreid en is het assortiment van producten en diensten meer gediversifieerd en van hogere kwaliteit
Uitkomst 3	De dekkingsgraad en capaciteit van het breedbandnetwerk zijn in lijn met de nationale telecommunicatiestrategie en verhogen de efficiëntie van het internetverkeer, faciliteren de operationalisering van bijzondere activiteiten (onderwijs, veiligheid, e-business, e-government, outsourcing, etc.) en de potentie van de sector om internationale markten te bedienen
Uitkomst 4	In de telecommunicatiesector zijn gespecialiseerde centers of excellence operationeel
Uitkomst 5	De toegang tot het internet is toegenomen in urbane en rurale gebieden

I.21. SWOT en Strategiematrix voor het Technisch en Beroepsonderwijs

Schema I.21.1 SWOT voor het Technisch en Beroepsonderwijs			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Inzicht dat diepgaande verandering van het TOV nodig is en bereidheid tot verandering	2.1	Onvoldoende integratie van het technisch en beroepsonderwijs in het onderwijssysteem en
1.2	De planning van het transformatieproces is in volle gang, er is gestart met de eerste fase van de hervormingen van het TOV en de Surinaamse Nationale Trainings Autoriteit is operationeel	2.2	Nog niet geheel op gang gekomen transformatie van de oude stijl van technisch en Beroepsonderwijs, naar het concept van op competenties gericht Technisch Onderwijs en Vakscholing (TOV), evenals de leermethoden, technieken, organisatie en

			kwaliteitsbewakings- en testsystemen van deze benadering.
1.3	Succes van bepaalde TOV-concepties van Suriname zoals die van het NATIN	2.3	Problemen met de erkenning van Surinaamse TOV-kwalificaties in het buitenland maar in het bijzonder in de CARICOM Regio waar een gestandaardiseerd kwalificatiesysteem de grondslag vormt voor de "free movement of labour" en waar Suriname nog niet aan voldoet
1.4	Het bestaan van het lager technisch onderwijs sluit aan op de typisch Surinaamse onderwijssituatie, voorkomt dat in het lager onderwijs opgelopen achterstanden simpelweg worden voortgezet in het secundair onderwijs en biedt jongeren kansen voor het opdoen van kennis en vaardigheden die hun snelle "transitie-van-school-naar-werk" ten goede komen	2.4	Inefficiënte en tekortschietende financieringssystemen voor TOV
1.5	Het opleidingsinstituut voor leraren bij het technisch onderwijs (LOBO) en andere opleidingen leveren technisch bevoegde leerkrachten	2.5	Gemengd succes met en onvoldoende capaciteit voor het plannen en doorvoeren van diepgaande onderwijs veranderingen
1.6	Het nationaal instituut voor certificering van tertiair (technisch en beroeps-)onderwijs	2.6	Onvoldoende en niet-tijdige arbeidsmarkt informatie nodig voor een nauwe afstemming van het TOV en beperkte betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de aansturing vanhet TOV
		2.7	Onvoldoende bevoegde onderwijsgevenden in het TOV
		2.8	Onvoldoende infrastructuur, faciliteiten en leermiddelen in het TOV
		2.9	Negatief beeld over het TOV in het onderwijs en de samenleving
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Internationale en regionale samenwerkingsprogramma's voor de transformatie van het TBO naar een op competenties gebaseerd TOV-systeem	4.1	Dislocatie als gevolg van opgedrongen hervormingen die niet goed passen in de Surinaamse situatie
3.2	Het bestaan van internationale en regionale kwalificatiesystemen	4.2	Het niet beschikbaar stellen van verwachte financiële middelen
3.3	Opties voor het financieren van de versterking en transformatie van het TOV	4.3	Wegtrekken van gekwalificeerde medewerkers bij het Onder directoraat Beroepsgericht Onderwijs naar andere sectoren en/of het buitenland

Schema I.21.2 Strategiematrix voor het Technisch en Beroepsonderwijs	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Het technisch en vakonderwijs en training leveren gecertificeerde personen af die de technische en sociale vaardigheden hebben die hun in staat stellen nationaal, regionaal als internationaal beter kunnen functioneren, ten voordele van hun eigen en de nationale ontwikkeling
Uitkomst 1	Het technisch en beroepsonderwijs is getransformeerd op basis van een consensus strategie, voorbereid door de SNTAen geïntegreerd in het onderwijssectorplan, gebaseerd op aangepaste wet- en regelgeving die het nieuw nationaal kwalificatiesysteem en curricula introduceert met de daarbij behorende kwaliteitscontrole en certificering
Uitkomst 2	Aan het hervormd financieringssysteem voor het getransformeerd TBO-systeem dragen de overheid, het bedrijfsleven en de werkers op basis van wettelijke regelingen bij aan de instandhouding en ontwikkeling van het TOV en worden besparingen gegenereerd onder meer door optimaal gebruik van gebouwen,

	faciliteiten, materiaal en menselijke hulpbronnen
Uitkomst 3	Een meer (arbeids-)marktgericht TOV maakt gebruik van een nieuw opgezet arbeidsmarkt informatiesysteem en andere mechanismen waardoor het beter en sneller reageert op de veranderende behoeften

Pijler II: Economische Groei en Diversificatie

II.1. SWOT en Strategiematrix voor de Goud Setor

Schema II.1.1: SWOT voor de Goud Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Grote goudvoorraden in Suriname	2.1	De contracten met de multinationale ondernemingen zijn niet onverdeeld gunstig en is (nauwkeurige) controle op naleving van bepaalde aspecten van de overeenkomsten zwak of afwezig
1.2	Business entry-costs zijn vooral voor bepaalde gebieden en producti ggst iutewijzen laag	2.2	In de niet door multinationale ondernemingen gecontroleerde goudproductie en -handel heerst er vanwege een combinatie van informaliteit, illegaliteit en onzichtbaarheid van bedrijven, personen en transacties een zeer ondoorzichtige situatie en zijn de overheidsinkomsten uit de sector laag
1.3	Vraag naar goud is stabiel echter de prijzen fluctueren	2.3	Ondanks de grote verschillen in de gevolgen die de verscheidene productietechnieken hebben, heeft de mijnbouw diepgaande effecten op het milieu zoals: • Grootschalige ontbossing • Kwikvervuiling (kleinschalige mijnbouw) • Dreiging die uitgaat van de giftige en schadelijke stoffen die gebruikt worden of vrijkomen in het productieproces (grootschalige mijnbouw)
1.4	Hoge lonen en stabiel arbeidsaanbod	2.4	De productie vindt plaats in (zeer) afgelegen en soms onbevolkte gebieden wat controle op naleving van wet en regelgeving bemoeilijkt en enorme druk op de arbeidsverhoudingen plaatst
1.5	Suriname is voornemens te participeren in het internationaal Extractive Industries Transparancy Initiative (EITI)	2.5	Over rehabilitatie van het milieu is er weinig of geen communicatie met de multinationale ondernemingen over hun contractuele verplichtingen terwijl er niets hieraan gedaan wordt in de rest van de sector
		2.6	Suriname maakt weinig gebruik van de "upstream" activiteiten van de goudsector (inputs waar onder cyanide, voedsel voor werknemers)
		2.7	Er zijn weinig "downstream" activiteiten in de goudsector en gegeven de beperkte (energie) infrastructuur van deze sector kunnen andere sectoren hieruit weinig voordeel hebben
		2.8	Hoge gezondheids- en veiligheidsrisico's voor de werkers en veel bedrijfsongevallen in deze sector

KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Fluctuaties in de wereldmarktprijs van goud en de verwachting dat de goudprijs zal stijgen naarmate de rentepercentages internationaal op dit niveau blijven of dalen	4.1	Fluctuaties in de wereldmarktprijs van goud en de verwachting dat de goudprijs zal dalen naarmate de rentepercentages internationaal stijgen
3.2	Betere contracten met de buitenlandse goudmaatschappijen die een positief effect hebben op de overheids- en deviezeninkomsten	4.2	Uitgaande van de bestaande contracten kunnen forse afschrijvingen van de buitenlandse goudmaatschappijen een zwaar negatief effect hebben op de overheids- en deviezeninkomsten
3.3	Lokale productie van inputs gebruikt inde goudsector	4.3	Een milieuramp ingeval van grote lekkage van de cyanideopslag plaatsvindt
3.4	Ratificatie van het Minamata verdrag door Suriname	4.4	Verdere accumulatie van kwik in het milieu als de productiemethoden van de kleinschalige goudwinning niet gemoderniseerd kan worden
		4.5	Voortgaande en intensivering van de conflicten tussen de kleine en de grootschalige goudwinning

Schema II..1.2: Strategiematrix voor de Goud Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De centrale en lokale overheden zien erop toe dat zowel de grootschalige als de kleinschalige goudwinning, die vrijwel uitsluitend voor de export produceren, een zo hoog mogelijk "behoudspercentage" hebben, plannen met de bedrijven in de goudsector het terugdringen van milieu- en sociale schade en rehabilitatie en garanderen mede op basis van de aangepaste wettelijke regelingen duurzaam beheer van de verdiensten uit de goudsector
Uitkomst 1	De goudsector heeft een optimale "behoudspercentage", er is transparantie, controle op bestaande en betere nieuwe contracten met multinationale goudondernemingen
Uitkomst 2	Kleine en middelgrote ondernemingen in de goudsector zijn geformaliseerd
Uitkomst 3	Toepassing van milieuverantwoord productietechnieken van bedrijven in de goudsector heeft de schade aan het milieu teruggedrongen en deze bedrijven rehabiliteren het milieu zoals gepland met de centrale en lokale overheden
Uitkomst 4	De verdiensten uit de goudsector worden duurzaam beheerd door de centrale en lokale overheden die een prudent fiscaal beleid voeren, een verantwoorde investeringsstrategie uitvoeren en mede op basis van de aangepaste wettelijke regelingen sparen

II.2. SWOT en Strategiematrix voor de Aardolie Sector

Schema II.2.1: SWOT voor de Aardolie Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	100 procent van de Aandelen in exploitatie en raffinage zijn in handen van de staat	2.1	De bewezen olievoorraden zijn beperkt
1.2	De opzet en operationeel houden van een raffinaderij die gasoline en diesel produceert	2.2	Een tekort aan specialistisch kader
1.3	Voldoende kennis en ervaring van Surinamers in de sector	2.3	De curricula van vooral de lagere en middelbare Technische opleidingen zijn niet afgestemd op de behoefte van de sector
1.4	Intersectorale verbinding met de rest van de economie	2.4	De alternatieve energie en bronnen zijn onvoldoende bestudeerd en geprojecteerd
1.5	Grote olievoorraden on- en offshore		De aanwending van gas, inclusief de opties voor distributienetwerken is onvoldoende bestudeerd en geprojecteerd

1.6	Voldoende exportmarkten in de regio		
1.7	Relatief goed betaalde banen		
1.8	Sterke interne organisatie en operatie		
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het vinden van nieuwe commercieel winbare reserves on-, near- en offshore in het bijzonder gasvoorraden	4.1	Internationale beperkingen op de uitstoot van CO2 en beperkingen op het gebruik van fossiele brandstoffen
3.2	De prijsprojecties voor aardolie voor de komende jaren zijn niet hard en de mogelijkheid dat prijzen een stuk boven de kostprijs van Staatsolie stijgen is niet ondenkbaar	4.2	De geprojecteerde (lagere) prijzen voor aardolie voor de komende jaren en de kostprijs van Staatsolie die moeilijk verder te reduceren is
3.3	Productie van andere producten in de "downstream" van aardolie	4.3	Politieke bemoeienis in bedrijfseconomische aangelegenheden
3.4	Uitbreiding van het productassortiment met gasproductie en/of distributie	4.4	Prijssubsidies die op het bedrijf Staatsolie een negatieve invloed kunnen hebben

Schema II.2.2: Strategiematrix voor de Aardolie Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Investeringen in de uitvoering van een intensief nationaal exploratieprogramma hebben de bewezen aardolie- en gasvoorraden aanzienlijk vergroot en de verhoogde productie in deze sector heeft op basis van een planmatige aanpak de upstream en downstream activiteiten van de aardolie en gasproductie verhoogd, vooral in de gerelateerde kennis- en constructiesector, waar het menselijk kapitaal is vergroot
Uitkomst 1	Investeringen in de uitvoering van een intensief nationaal exploratieprogramma hebben de bewezen aardolie- en gasvoorraden aanzienlijk vergroot
Uitkomst 2	De productie van gas- en aardoliesector is vergroot en de planmatige uitbreiding van de upstream en downstream activiteiten is succesvol
Uitkomst 3	De aan de gas en aardolie gerelateerde kennis- en constructiesector zijn doelgericht gestimuleerd en ontwikkeld, in het bijzonder menselijk kapitaal

II.3. SWOT en Strategiematrix voor de Bauxiet Sector

Schema II.3.1 SWOT voor de Bauxiet Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Lokaal aanwezige expertise en vakbekwaamheid voor bauxietontginning en -transport (gecertificeerde lokale bedrijven)	2.1	Gebrek aan technologie, expertise en vakbekwaamheid in de downstream van de bauxietproductie in elk geval de aluinaarde- en aluminiumproductie en daardoor sterke afhankelijkheid van multinationale bedrijven voor de planning, opzet en het operationeel maken en houden van een raffinage en smelt capaciteit n deze sector
1.2	In tegenstelling tot voorgaande perioden is de technologie in de aluinaarde- en aluminiumproductie te koop op de internationale markt		
1.3	Meer dan 300 miljoen ton aangetoonde bauxiet-voorraden volgens internationaal aanvaardbare standaarden (de JORC-code) goed voor naar schatting 70 jaren in het "West-Suriname gebied"	2.2	Het ontbreken van een strategische conceptie over de aard en voorwaarden van een overeenkomst die de bauxiet-, aluinaarde en aluminiumproductie moet regelen die acceptabel is voor de buitenlandse

			investeerders waarmee sinds 1974 onderhandeld is. Mede als gevolg hiervan kon de continuïteit van de sector niet veiliggesteld worden en zijn er momenteel geen actieve bedrijven (bauxiet-, aluinaarde- en aluminiumproductie) operationeel.
1.4	Aanwezigheid van volledige haalbaarheidsstudies voor uitbreiding van het waterkrachtpotentieel (Afobakka/Tapa Jai/ en Kabalebo)	2.3	Onvoldoende (vergelijkend) onderzoek om te beslissen over opties voor goedkope energie voor de economische haalbare productie van a) aluinaarde en van b) het smelten tot aluminium
1.5	Bestaande aluinaardecapaciteit en havenfaciliteiten voor export en een deel van de wegen	2.4	Ligging bauxietafzettingen in "remote areas" met gebrekkige infrastructuur en de behoefte om de infrastructurele voorzieningen, in het bijzonder het verrichten van de nodige studies (land- en waterwegen)
1.6	Beschikbaarheid van mogelijkheden voor aankoop lokaal geproduceerde heavy fuel oil	2.5	Bestaande aluinaardefaciliteit capaciteit is niet operationeel en de eigenaar (Alcoa Inc.) beweert geen interesse te hebben voor weder opstart
1.7	Reeds uitgevoerde ESIA-studies (bauxietontginning te Bakhuys- en Nassaugebergte)	2.6	Afgevloeide ervaren kader aluinaardeproductie is niet direct beschikbaar
1.8	Aanwezigheid van haalbaarheidsstudies voor uitbreiding van het waterkrachtpotentieel (Afobakka/Tapa Jai/ en Kabalebo)		
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Middels een competitief proces kiezen van de investeerder(s) met wie de overeenkomst voor de productie van bauxiet-, aluinaarde en aluminium wordt aangegaan	4.1	Scherpe dalingen in de internationale vraag en prijzen van aluinaarde en aluminium van wereldmarktprijzen (wereldconjunctuur) maar vooral de aanhoudende over- en gesubsidieerde productie
3.2	Inzet van gecertificeerde lokale bedrijven bij het mijnen van bauxiet (inclusief transport)	4.2	Onvoldoende beschikbaarheid financiering die participatie van Suriname in (toekomstige) productie bemoeilijkt
3.3	Mogelijkheden voor samenwerking met lokaal olieproductiebedrijf voor concurrerende energiekosten bij de productie van aluinaarde	4.3	Concurrentie van bauxiet- en aluinaarde producerende buurlanden (voorsprong in ontwikkeling bauxiet/aluinaardeprojecten)
3.4	Beschikbaarheid van mogelijkheden voor verwerking van bauxiet tot aluinaarde (Brownfield investering)	4.4	Brokopondo Overeenkomst (die mogelijk obstakel vormt bij opstart bestaande aluinaardecapaciteit)
3.5	Mogelijkheden voor hernieuwbare energie voor concurrerende aluminiumproductie	4.5	Verschuiving van de afzetmarkt naar landen in het Oosten Midden (Oosten??) die relatief ver van Suriname zijn (kleine schepen)
3.6	Preferentiële toegang tot exportmarkten Caricom, EU, OIC, UNASUR	4.6	Het grondrechtenvraagstuk is nog niet opgelost en kan stagnerend werken op onder meer de bauxietindustrie als er geen compromis gevonden wordt met lokale gemeenschappen

Schema II.3.2: Strategiematrix voor de Bauxiet Sector	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	De uitvoering van een intensief onderzoeks- en voorbereidingsprogramma is de grondslag voor een overeenkomst met een of meerdere investeerders, gesloten op basis van een competitief selectieproces, die in het belang van de nationale ontwikkeling de productie van bauxiet in Oost- en West-Suriname, de gerelateerde aluinaarde en aluminium en de downstream activiteiten de regelt, waarbij de energieopwekking voor raffinage van aluinaarde en het smelten van aluminium en ook de nodige infrastructuur onderdeel zijn van de ontwikkeling van lokale bevolkingscentra en overige

	productieactiviteiten
Uitkomst 1	Na een goede voorbereiding, onderzoek en een competitief selectieproces is er met (buitenlandse) investeerders een acceptabele overeenkomst gesloten, die in het belang van de nationale ontwikkeling de productie van bauxiet in Oost- en West-Suriname, de gerelateerde aluinaarde en aluminium en de downstream activiteiten regelt en continuïteit van de sector veiligstelt
Uitkomst 2	De bauxietmijnen zijn operationeel mede door de inzet van lokaal aanwezige, gecertificeerde bedrijvendie de technologie, expertise en vakbekwaamheid voor bauxietontginning en –transport hebben
Uitkomst 3	De infrastructuur voor transport van bauxiet naar de verwerkingsfaciliteiten en evenals de energievoorziening zijn operationeel en geïntegreerd met behoeften en kostendekking van andere bedrijfstakken, de lokale en nationale bevolking
Uitkomst 4	Er is beslist over de kostenconcurrerende energievoorziening voor verwerking van bauxiet tot aluinaarde, aluminium en andere downstream activiteiten en de nodige investeringen zijn gepleegd
Uitkomst 5	De opgang gekomen bauxiet, aluinaarde, aluminium en verder downstream activiteiten verhogen de werkgelegenheid, exportopbrengsten, en de overheidsinkomsten.
Uitkomst 6	Het Bauxiet Instituut Suriname (Delfstoffen Instituut) is operationeel, draagt bij aan de verhoging van de nationale kennisbasis, doet onderzoek naar en monitort de bauxietindustrie in het belang van voor rationele en duurzame ontwikkeling en een rechtvaardig aandeel voor de Staat is de wetgeving aangepast
Uitkomst 7	Een milieustudie naar de gevolgen van de bauxiet- en goudexploitatie is uitgevoerd. Voor wat betreft de bauxietexploitatie is nagegaan in hoeverre voorzieningen zijn getroffen in de Brokopondo overeenkomst om de milieuschade van de uitgemijnde gebieden te herstellen
Uitkomst 8	De Overheid heeft een studie doen uitvoeren naar een optimale configuratie van het mijnen, transporteren en verwerken van bauxietvoorraden in West Suriname

II.4. SWOT voor de Bevolkings Landbouw en Agro Industrie

Schema II.4.1 SWOT voor de Bevolkingslandbouw en Agro Industrie			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Ruime beschikbaarheid bodem & water tegen relatief lage kosten incl. reeds ontgonnen arealen en dergelijke	2.1	Verstoorde arbeidsmarkt, relatief hoge arbeidskosten in relatie tot arbeidsproductiviteit, tekort aan veldwerkers, vergrijsde en veelal deeltijdse agrariërs
1.2	Gunstig klimaat (regelmatige regenval en dergelijke)	2.2	Kleine binnenlandse afzetmarkt en zwakke inputmarketing (zaden, plantmateriaal, chemicaliën; equipement)
1.3	Geen last van ernstige ziekten en plagen	2.3	Zwakke internationale transportvoorzieningen (luchtvracht, maritiem)
1.4	Relatief goed ontwikkelingsniveau arbeidspotentieel	2.4	Zwakke R&D en ondersteunende diensten: onderzoek, product- en marktontwikkeling, training, voorlichting, marktinformatie
1.5	Lage energieprijzen (elektra, brandstof) in vergelijking met de regio	2.5	Ongunstige agrarische kredietvoorzieningen (kredietvolume en voorwaarden)
		2.6	Ongunstige fiscale facilitering van de basisproducten
		2.7	Geen ketenbenadering van de sector (waarde-toevoeging)
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Preferentiële toegang exportmarkten: Caricom, EU, niche Sur-Ned, OIC	4.1	Zeespiegelstijging en Klimaatsverandering: regenval, stormwind, opdringen zoutgrens vanuit de zee, drainage op zwaartekracht
3.2	Gunstige externe financiering (Bilateraal en multilateraal)	4.2	Concurrentie in exportmarkten en bij importvervanging vanwege landen met goedkopere arbeid, betere technologie, productontwikkeling en dergelijke.
3.3	Gunstige ontwikkeling exportprijzen van agrarische producten (2017-2037)	4.3	Hogere eisen voor exportkwaliteit vanuit geavanceerde landen
3.4	Zeer goede kansen voor bilaterale overdracht van technologie via buurlanden Brazilië en Frankrijk, OIC-landen Maleisië en Indonesië; India, China en Israël	4.4	Ernstige ziekten en plagen voor planten en dieren
3.5	Gastarbeiders uit de regio: lagere arbeidskosten in relatie tot arbeidsproductiviteit (Haïti; Guyana; Brazilië)	4.5	Sociale en politieke verhoudingen: etniciteit, urbanisatie, gebrekkige beleidsvoorbereiding en -continuïteit
3.6	Markten voor niche landbouwproducten	4.6	Handelsbarrières, onder andere subsidies en het uitblijven van internationale handelsovereenkomsten die dit probleem regelen

II.5. SWOT en Strategiematrix voor de Bestaande Productieclusters in de Agrarische Sector en Agro Industrie

Schema II.5.1 SWOT voor de Bestaande Productieclusters in de Agrarische Sector en Agro Industrie			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Ruime beschikbaarheid bodem en water tegen relatief lage kosten inclusief reeds ontgonnen arealen en dergelijke	2.1	Hoge arbeidskosten in relatie tot de toegevoegde waarde waardoor de agrarische sector moeilijk kan concurreren met (de vraag naar arbeid in) de andere sectoren en kampt de sector met een arbeidstekort. Ook trekt de sector weinig jonge werkers aan (waar onder moeilijke arbeidsomstandigheden) en is de sector vergrijsd en gedomineerd door gastarbeiders
1.2	In de rijstsector is er voldoende ervaring met hoogtechnologisch en dus kapitaalsintensieve productietechnieken en ondernemingen	2.2	Onvoldoende arbeidsaanbod (tegen internationaal concurrerende lonen) vooral in de dun of niet bevolkte gebieden met landbouwpotentie: • Het aantal fulltime kleine landbouwers is geminimaliseerd

			• De overgrote meerderheid van full time agrariërs zijn vrouwen in afgelegen binnenland gebieden die landbouw actief in "subsistance landbouw" die genegeerd of weinig aandacht/steun krijgt van landbouw techneuten en/of de Overheid • Aanbod van landarbeiders vooral voor werk het binnenland is laag en werkgevers moeten voor hun arbeidsbehoefte concurreren met de andere sectoren • Er zijn maar twee landen (Guyana en Haïti) vanwaar succesvol landarbeiders gerekruteerd zijn: a) andere Caribische (ei)landen kampen met soortgelijk arbeidsvoorzieningsprobleem als Suriname; b) er is geen migratie(beleid) dat de arbeidsvoorziening voor de landbouw in overeenstemming brengt met het algehele ontwikkelingsbeleid en het bevolkingsbeleid
1.3	Gunstig klimaat (regelmatige regenval en dergelijke)	2.3	Met uitzondering van de rijstsector is (goed) agrarisch ondernemerschap zeer slecht ontwikkeld, zijn er weinig grote agrarische ondernemers buiten de rijst sector en komen investeringsinitiatieven in de (grote) landbouw doorgaans van buitenlandse ondernemingen
1.4	Geen last van ernstige ziekten en plagen	2.4	Kleine binnenlandse afzetmarkt die export vereist om "economies of scale" te behalen
1.5	Relatief goed ontwikkelingsniveau arbeidspotentieel	2.5	Kleine lokale inputmarkt en hoge prijzen (zaden, plantmateriaal, chemicaliën, equipement)
1.6	Lage energieprijzen (elektra, brandstof) in vergelijking met de regio	2.6	Kleine schaal van de export waardoor (internationale) transportopties en -kosten vooral exportproductie niet concurrerend is (luchtvracht, maritiem)
		2.7	Onvoldoende en kwalitatief beperkte Onderzoek en Ontwikkeling (R&D) zowel particulier als publiek. Hetzelfde geldt voor ondersteunende diensten: de constructiesector, product- en marktontwikkeling, training, voorlichting, marktinformatie
		2.8	Veiligheid (diefstal)
		2.9	Ongunstige agrarische kredietvoorzieningen (kredietvolume en voorwaarden)
		2.10	Onvoldoende of geen onderzoek of compensatiemaatregelen voor oneigenlijke concurrentie door subsidies of belastingkortingen van producenten in andere landen van en vrijstelling van invoerrechten op inputs van de agrarische producent
		2.11	Het aandeel in de globale productie van agrarische producten is meestal zeer klein waardoor de lokale producenten "price taker" zijn
		2.12	Geen ketenbenadering (value chain) van de sector (waarde-toevoeging)
		2.13	Slechte integratie met andere sectoren zoals de goudsector waar de sector inputs voor zou kunnen leveren
KANSEN		BEDREIGINGEN	

3.1	Preferentiële toegang exportmarkten: Caricom, EU, Surinamers in Nederland vormen een bijzondere markt, OIC	4.1	Grote fluctuaties van de prijzen van landbouwproducten op de internationale markten
3.2	"Niche high value added producten" en moderne tuin- en landbouwtechnieken die de ruimte bieden aan nieuw agrarisch ondernemerschap gebaseerd op a) hooggeschoold (NATIN/Bachelors) kader en b) die werkers redelijke lonen en arbeidsomstandigheden biedt	4.2	Zeespiegelstijging en Klimaatsverandering: regenval, stormwind, opdringen zoutgrens vanuit de zee, drainage op zwaartekracht
3.3	Gunstige externe financiering (Bilateraal en multilateraal)	4.3	Concurrentie in exportmarkten en bij importvervanging vanwege landen met goedkopere arbeid, betere technologie, productontwikkeling en dergelijke
3.4	Gunstige ontwikkeling exportprijzen van agrarische producten op de korte en middel lange termijn	4.4	Hogere eisen voor exportkwaliteit vanuit geavanceerde landen
3.5	Zeer goede kansen voor bilaterale overdracht van technologie via buurlanden Brazilië en Frankrijk, OIC-landen Maleisië en Indonesië; India, China en Israël	4.5	Ernstige ziekten en plagen voor planten en dieren
3.6	Gastarbeiders uit de regio: lagere arbeidskosten in relatie tot arbeidsproductiviteit (Haïti; Guyana; Brazilië)	4.6	Geen onderzoek, beleid of wetgeving rond arbeidsmigratie en de diepgaande invloed die grote, spontane migratie stromen hebben op de kleine Surinaamse bevolking

Schema II.5.2 Strategiematrix voor de Bestaande Productieclusters in de Agrarische Sector en Agro Industrie	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Onderzoek, toepassing van technologie en dienstverlening door hoog efficiënte (kennis) instituten, competitieve micro-, kleine middelgrote en grote bedrijven in de agrarische sector en de agro-industrie garanderende voedselveiligheid en –zekerheid van het Surinaams volk, exporteren naar regionale en internationale markten en verschaffen werkgelegenheid in verschillende subsectoren
Uitkomst 1	Overheidsinvesteringen en bestedingen van de commerciële bedrijven vestigen duurzaam een commerciële bedrijven en dienstverlenende instituten ten behoeve van de agrarische sector en agro-industrie die uitblinken in onderzoek en toepassing van "state of the art" technologie en dienstverlening in het bijzonder in de zogenaamde agrarische prioriteitsproductie clusters (palmolie, kokos, cacao, groente en fruit, vezelgewassen, padie, pluim- en rundvee en zeevisserij)
Uitkomst 2	De groeiende productie en export van competitieve micro-, kleine middelgrote en grote bedrijven in de agrarische sector en de agro-industrie is duurzaam versterkt door goede infrastructuur en efficiënte dienstverlenende bedrijven en instituten die agrarisch ondernemerschap bevorderen, investeringen stimuleren en de toepassing van (moderne) technologie faciliteren
Uitkomst 3	De voedselveiligheid en -zekerheid van het Surinaams volk, als voornaamste ontwikkelingsdoel van de landbouwontwikkeling, is gerealiseerd
Uitkomst 4	Exporten naar regionale en internationale markten zijn toegenomen
Uitkomst 5	De verschillende vormen van werkgelegenheid in verschillende subsectoren van de agrarische sector en agro-industrie zijn behouden en/of toegenomen en de mechanismen en programmas zoals vastgelegd in het migratiebeleid zijn operationeel

II.6. SWOT voor de Rijst Sector

Schema II.6.1 SWOT voor de Rijst Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	De sector heeft toegang tot markten	2.1	Onderbenutting van de productiecapaciteit en lage productiviteit (opbrengst per ha). In de afgelopen 10

			jaren wordt jaarlijks maximaal 57 procent van het beschikbaar areaal ingezaaid (totaal beschikbaar areaal is 55.000 ha). De opbrengst per ha is ongeveer 70 procent van het streefcijfer
1.2	Beschikbaarheid van onbenutte arealen en irrigatievoorzieningen en redelijk goede infrastructuur (wegen, havens) en	2.2	De kleine en middelgrote padieproducenten hebben tot nu toe de noodzakelijke samenwerking om de kostprijzen te reduceren niet kunnen vormen terwijl de grote bedrijven deze schaalproblemen niet hebben
1.3	Beschikbare menskracht en ervaringskennis	2.3	De kredietproblematiek in de rijstsector is gecompliceerd en dringend. Het gaat om: Schuldaccumulatie, vooral bij de kleine en middelgrote padieproducenten wat het verkrijgen van nieuw krediet bemoeilijkt Hoge rentepercentages en de behoefte aan "agrarisch krediet" met speciale voorzieningen waar onder lager rentepercentages De opkopers/pellerijen, exporteurs of geheel geïntegreerde hebben deze problemen niet
1.4	Er is voldoende machinecapaciteit beschikbaar	2.4	Onvoldoende fiscale voorzieningen in bijzonder op kapitaalgoederen, inputs, brandstoffen en smeermiddelen
		2.5	Geërodeerde, weinig ontwikkelde en niet commerciële R&D-instituten en bedrijven voor de rijstsector en de producten van deze sector zoals kwaliteitszaad maar ook dienstverlening zoals voorlichting, advies, training, onderzoek bij ziekten en plagen enz.
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Toegang tot preferentiële CARICOM en EU-markten	4.1	Internationale concurrentie en lage rijstprijzen
3.2	Externe financieringsbronnen: multilateraal en bilateraal	4.2	Zeespiegelstijging en opdringen zoutgrens in Nickerie
3.3	Efficiënte public/private partnerships voor de opbouw en operationeel houden van de R&D-instituten voor de rijstsector en internationale samenwerking op dit vlak	4.3	Ziekten en plagen in padieteelt
		4.4	Voortzetting van de negatieve (sociale) dynamiek en gebrek aan bereidheid tot het vormen van samenwerkingsverbanden die de kostprijs moeten drukken en andere schaalvoordelen moet opleveren

II.7. SWOT voor de Bacove Sector

Schema II.7.1 SWOT voor de Bacove Sector			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Beschikbaarheid van gemakkelijk bereikbare arealen (wegen) en irrigatie(water)	2.1	Onderbenutting van de productiecapaciteit en lage productiviteit (opbrengst per ha)

			In de afgelopen 5 jaren wordt jaarlijks maximaal 88 procent van het beschikbaar areaal ingezaaid (totaal beschikbaar areaal is 2265 ha) De areaalproductiviteit kan verbeterd worden: opbrengst per ha is ongeveer 76 procent van het streefcijfer (50 ton/ha)
1.2	Beschikbaarheid van hoog geschoold en middenkader dat de sector goed kent en ruime ervaring heeft	2.2	Maar een investeerder in de sector
1.3	Afwezigheid van orkaanwinden	2.3	Tekort aan veld arbeiders vanwege de beperkte interesse van Surinaamse werkers en de noodzaak om de arbeidsvraag te voldoen middels gastarbeiders (Haïtianen). Bijgevolg zijn de arbeidskosten per aanbod product hoog in vergelijking met andere bacoven producerende landen
		2.4	Hoge afkeurpercentage en gebrekkige benutting van afkeurfruit
		2.5	Weinig ontwikkelde upstream en downstream van de exportbacovesector: Geen verpakkings- en ander inputsindustrie Geen verwerkingsindustrie (van afgekeurd fruit)
		2.6	Beperkte fiscale faciliteiten waar onder invoerrechten op inputs
		2.7	Onvoordelig lokaal en internationaal transport vanwege kleinschaligheid
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Externe financiering tegen lage kosten (multilateraal)	4.1	Internationale concurrentie met lage exportprijzen uit de lagelonenlanden hoofdzakelijk uit de Midden Amerikaanse landen
3.2	Toegang tot preferentiële markten	4.2	Ziekten (moco) en plagen in de teelt
3.3	Daling van de reële lonen sinds laatste helft van 2015		

II.8. SWOT en Strategiematrix voor de Veeteelt Sector

Schema II.8.1 SWOT voor de Veeteelt Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het Onderdirectoraat Veeteelt van het Ministerie van LVV heeft een gedecentraliseerde structuur waarin de ressortkantoren en de aldaar gestationeerde technische dienstverleners (waaronder para-veterinairs) het beleid toepassen en uitvoeren in nauwe samenwerking met de belanghebbenden	2.1	De veeteeltsector produceert vrijwel uitsluitend voor de lokale markt en is voor haar deviezenvoorziening volledig afhankelijk van het formele circuit
1.2	Agro-industriële bedrijven die de verwerking van de primaire productie (melkverwerkingsbedrijven, slachthuizen)	2.2	Er zijn onvoldoende technische specialisten op hoog en middelbaar niveau vanwege het laag aanbod op de bestaande opleidingen, beperkte vraag en lage lonen voor geschoold kader

1.3	Toenemende innovatie in de pluimveesector waaronder de ontwikkeling van een out-growers systeem en de exportproductie gericht op de regionale markt	2.3	Kleinschaligheid resulteert in hogere eenheidskosten; Met uitzondering van het pluimveebedrijf, zijn de meeste veeteeltbedrijven kleinschalig (minder dan 2 ha) terwijl een significant deel "parttime" veehouder is. Er zijn ongeveer vijf "grote veehoudersbedrijven" Er zijn "belangenorganisaties" maar praktisch geen structuren of organisaties zoals coöperaties die "economies of scale" kunnen creëren
		2.4	Een onderontwikkelde R&D-sector voor deze industrie: Een gebrek aan top technische specialisten, gebrekkige infrastructuur, faciliteiten en instrumenten die allemaal organisatorisch ingebed zijn in de bureaucratische overheidsstructuur Lokale voerproductie echter met grotendeels geïmporteerde grondstoffen
		2.5	Teelt van minder productieve rassen waardoor matige kwaliteit karkassen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Voldoende land en water beschikbaar dat getransformeerd kan worden tot grasland voor veeteelt	4.1	In perioden van gedaalde deviezeninkomsten en scherpe depreciatie van de SRD komt de sector, die uitsluitend voor de lokale markt produceert, onder zware druk te staan
3.2	Een verschuiving naar exportoriëntatie in response op een toenemende vraag en stijgende prijzen op regionale en internationale markten	4.2	Simplistische interpretaties van de bestaande regionale en internationale handelsverdragen en het handelsbeleid dat een groeiende import tegen lage tarieven op de lokale markt toelaat zonder dat er compenserende maatregelen ontwikkeld en genomen worden in geval van oneigenlijke concurrentie (bijvoorbeeld in geval van subsidies)
3.3	Versterking van de R&D-capaciteit en versterking van kennis en vaardigheden gebruikmakend van internationale samenwerkingsverbanden (expertise-uitwisseling, financiële middelen)	4.3	Verlies van grote delen van graslanden bestemd voor veeteelt aan de woningbouw (verkaveling)
		4.4	Het imago van de veeteelt is niet aantrekkelijk voor de jongeren (studenten en werkzoekenden)

Schema II.8.2 Strategiematrix voor de Veeteelt Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Competitieve micro-, kleine middelgrote en grote bedrijven in de deelgebieden van de veeteeltsectoren de gerelateerde industrie garanderen de voedselveiligheid en -zekerheid van het Surinaams volk, exporteren naar regionale en internationale markten en verschaffen werkgelegenheid in verschillende subsectoren gefaciliteerd door een intensief programma voor onderzoek, toepassing van technologie en dienstverlening door hoog efficiënte (kennis-) instituten
Uitkomst 1	De (productie-)capaciteit van micro-, kleine middelgrote en grote bedrijven in de deelgebieden van de veeteeltsector en de gerelateerde industrie is toegenomen en exporten naar regionale en

	internationale markten zijn geïnitieerd
Uitkomst 2	Overheidsinvesteringen in de fysieke infrastructuur en de R&D-sector faciliteren en versterken de productie-, export- en verdiencapaciteit van de Veeteeltsector
Uitkomst 3	Arbeidsbemiddeling en vakscholing, training en de verhoogde verdiencapaciteit in de veeteelt garanderen de afstemming van vraag naar en aanbod van werkers

II.9. SWOT en Strategiematrix voor de Visserij Sector

Schema II.9.1 SWOT voor de Visserij Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Grote vraag naar vis en garnalen op lokale, regionale en internationale markten	2.1	De productie voor de lokale en internationale markt in de visserij (fysiek hoeveelheden en waarde), exclusief de diepzeegarnalen, is reeds geruime tijd stijgende maar deze trend is niet duurzaam omdat de Surinaamse visgronden overbevist zijn
1.2	Garnalenvisserij	2.2	Het probleem met afname van de voorkomens en de vangsten van de diepzeegarnalen is begonnen in het begin van de jaren negentig en heeft zich voortgezet: vangsten van de diepzeegarnalen in 2015 waren 18procent van het gemiddelde in de periode 1985-1989 en herstel is afhankelijk van onderzoek/inzicht in oorzaken van de afgenomen voorkomens
1.3	Vessel Monitoring System (VMS) is operationeel en momenteel verplicht gesteld voor bepaalde categorieën visvaartuigen (trawlers) en er worden voorbereidingen getroffen om dit uit te breiden naar andere vaartuigen	2.3	Er worden te veel vergunningen uitgegeven waardoor de druk op de visvoorraden te groot is
1.4	Er wordt periodiek (vier a vijf jaren) een visserij managementplan voor Suriname geformuleerd en met de belanghebbenden in de sector besproken	2.4	De illegale visserij en ook piraterij in de Surinaamse wateren zijn een groot probleem omdat ze het vraagstuk van overbevissing ernstig vergroten. De illegale visserij schaadt de visstand door overbevissing, illegaal vistuig en leidt tot verlies van inkomsten. De Kustwacht is slechts gedeeltelijk operationeel en kan de visgronden niet adequaat beschermen
		2.5	Er is slechts beperkte "visvaarttraditie" waarbij Surinaamse vissers onafgebroken weken op zee, buiten de kust vissen, waardoor de zeevisvangst traditioneel gedomineerd wordt door gastarbeiders: Japanse, Koreaanse en Venezolaanse vissers voor de diepzeevisserij (garnalenvangst) en Guyanese vissers in de kustvisserij
		2.6	Pogingen om de ondernemingsgewijze vis en garnalen teelt op gang te brengen zijn tot nu toe niet succesvol geweest. De voornaamste uitdagingen die het succes beperkt hebben zijn: Een onderontwikkelde R&D-sector voor deze industrie, gebrek aan top technische specialisten, dure buitenlandse dienstverlening en weinig of geen overheidsinvesteringen in R&D Geen lokale voerproductie (met grotendeels lokale

			grondstoffen) Keuze van vissoorten die het best gedijen in de Surinaamse situatie
		2.7	De Visverwerkingsindustrie loopt achter op de veiligheids- en kwaliteitsnormen die internationaal en regionaal gesteld worden (waardoor markttoegang beperkt is)
		2.8	Verouderde visserijwet
		2.9	Er zijn geen geïnstitutionaliseerde onderzoeks- en statistische programmas diede statistieken, analyse en inzichten produceren om goed beleid voor de ontwikkeling van de visserijsector te formuleren en uit te voeren
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Rijke visgronden	4.1	Versnelde uitputting van Surinaamse visgronden
3.2	Een snelle en duurzame versterking van de productiecapaciteit van de aquacultuurbedrijven, opkomst van de voorwaarde scheppende sectoren (R&D-sector), overheidsinvesteringen (infrastructuur en R&D) en speciale financieringsfaciliteiten (inclusief die van de private sector)	4.2	Vertrek van de gastarbeiders in de visserij die de productiecapaciteit in de sector ernstig verstoort
3.3.	Een snelle en duurzame versterking van de productiecapaciteit van internationaal gecertificeerde visverwerkingsbedrijven, opkomst van de voorwaarde scheppende sectoren (R&D-sector), overheidsinvesteringen (infrastructuur en R&D) en speciale financieringsfaciliteiten (inclusief die van de private sector)	4.3	Onvoldoende investeringen voor vlootvernieuwing
		4.4	Met kwik gecontamineerde zoetwatervis veroorzaakt door kwikgebruik in de goudwinning

Schema II.9.2 Strategiematrix voor de Visserij Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Competitieve en duurzame visserijbedrijven, actief in de aquacultuur, zoetwater-, kust- of diepzeevisserij en visverwerkingsbedrijven, waarborgen de voedselveiligheid en -zekerheid van het Surinaams volk, exporteren naar regionale en internationale markten, verschaffen werkgelegenheid in verschillende subsectoren en voorkomen uitputting van visvoorraden gebruikmakend van onderzoek, toepassing van technologie en dienstverlening door hoog efficiënte (kennis-) instituten
Uitkomst 1	De productie van zeevisserijbedrijven, die voor de lokale en internationale markt gecertificeerd zijn, is verder toegenomen en het optreden van de volledig operationele Surinaamse Kustwacht tegen de illegale visserij heeft overbevissing van de Surinaamse visgronden teruggedrongen
Uitkomst 2	De haalbaarheidsstudie over de diepzeevisserij van garnalen is uitgevoerd, de beleidsdoelen zijn geformuleerd en de beleidsmaatregelen zijn uitgevoerd
Uitkomst 3	Voor de lokale en internationale markt gecertificeerd bedrijven telen en exporterenvis en garnalen, gebruikmakend van lokaal geproduceerd voer en ondersteund door dynamische en competitieve R&D-bedrijven en instituten
Uitkomst 4	Arbeidsbemiddeling en vakscholing en training garanderen de afstemming van vraag naar en aanbod van werkers in de aquacultuur, zoetwater-, kust- of diepzeevisserij en visverwerkingsbedrijven

II.10. SWOT en Strategiematrix voor de Bosbouw Sector

Schema II.10.1 SWOT voor de Bosbouw Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het ongerept natuurbos (14,8 mln tropisch bos), dat grotendeels nog in de boezem van de staat is, wordt in verschillende categorieën onderverdeeld, elk met een eigen economische potentie. Het houtproductiebos (4,5 mln ha) is 30,4 procent van het totaal tropisch bos. Het productiebos wasper 2015 reeds 62 procent uitgegeven	2.1	Door de export van vrijwel uitsluitend rondhout, zijn de voordelen die Suriname haalt uit de groeiende houtproductie minimaal: minder werkgelegenheid, ontwikkeling van technologie (waaronder ook gerekend marketing), toegevoegde waarde, exportopbrengsten en overheidsinkomsten
1.2	Suriname heeft relatief veel technische specialisten in de Bosbouw	2.2	Onderbenutting van resthout en afval (38 procent van de totale productie)
1.3	Basistransportinfrastructuur aanwezig	2.3	De wetgeving en het beleid rond de uitgave van concessies: onderbenutting van uitgegeven houtconcessies, verhuur/verpachten van concessies aan derden en (grote) concessies zijn overwegend in handen van buitenlanders
1.4	Mechanismen (instituten) voor certificering van bosbouw- en houtverwerkingsbedrijven zijn operationeel	2.4	Onvoldoende en niet-aangepaste financieringsprogrammas voor de (lokale ondernemers in de) bosbouw/houtverwerkingsindustrie
		2.5	Verouderd machinepark voor houtverwerking
		2.6	Grote afstanden tussen houtwinning, verwerking en woongebieden (arbeidsvoorziening)
		2.7	Transportinfrastructuur is de voornaamste uitdaging van de bosbouwsector: het wegtransport, het transport over water (waaronder uitvallen van het Saramacca kanaal) en de integratie van deze twee is niet planmatig
		2.8	Onvoldoende afdwingen wettelijke voorschriften in het bijzonder rond het wegtransport van de bosbouwsector
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Externe financiering via multilaterale financieringsinstellingen (REDD+) onder meer door vergoeding van eventuele carbonfixatie door Suriname	4.1	Onherstelbare schade aan het milieu door illegale en overmatige houtkap
3.2	Directe buitenlandse investeringen in de duurzame bosbouw en houtverwerking	4.2	Minimalisering van de ontwikkelingsfunctie en impact van de houtsector op groei en de nationale ontwikkeling (overwegend buitenlandse ondernemers)
3.3.	Certificering van houtwinnings- en verwerkingsbedrijven verschaft toegang tot specifieke markten en levert prijsvoordelen op	4.3	Ontbossing vanwege mijnbouw
3.4	Gunstige ontwikkeling van de vraag naar hout en houtprijzen		
3.5	Internationale samenwerking bosbeheer		

Schema II.10.2 Strategiematrix voor de Bosbouw Sector	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De compensatie voor de instandhouding van Surinames ongerept tropisch boswat noodzakelijk is voor een beter wereldmilieu, draagt bij aan de nationale groei en ontwikkeling evenals de inkomens van dorpsgemeenschappen, competitieve kleine, middelgrote en grote bedrijven die middels bosbouw en houtverwerking de nationale productie en export vergroten en diversifiëren
Uitkomst 1	De compensatie voor de instandhouding van Surinames ongerept tropisch bosis onderdeel van het internationaal klimaatsveranderingsactieprogramma, waaronder REDD+ en draagt bij aan de nationale groei en ontwikkeling middels een programmatische aanpak van het behoud en waar nodig herstel van Surinaams regenwoud
Uitkomst 2	De verhoogde (productie)capaciteit van dorpsgemeenschappen, competitieve kleine, middelgrote en grote bedrijven verhoogt de duurzame productie van rondhout, verminderd het aandeel van export van rondhout door toegenomen diversifiëring van de houtverwerking en een betere aanwending van resthout, afval en "Non-Timber-Forest-Products"

II.11. SWOT en Strategiematrix voor de Export Industrie: Voeding en Dranken en Chemische Producten

Schema II.11.1 SWOT voor de Export Industrie: Voeding en Dranken en Chemische Producten

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Surinaamse bedrijven in een aantal bedrijfstakken zijn in de afgelopen 10 jaren, met weinig overheidssteun, in toenemende mate succesvol geweest in het afzetten van hun producten op de CARICOM-markt	2.1	Kleine binnenlandse markt, informele, niet-tarifaire barrières bij toegang tot de CARICOM-markt en geen "economies of scale" op internationale markten
1.2	Grondstoffenvoorziening voor een deel van deze sector is lokaal rijst, vis, fruit, groenten, vlees, aardvruchten en kan uitgebreid worden	2.2	Een significant deel van de inputs is nog steeds import
1.3	Aanwezigheid van kleine en middelgrote industriebedrijven die kunnen groeien uit de lokale markt en exportmarkten kunnen bestrijken	2.3	De toepassing van de WTO en CARICOM-regels, in het bijzonder de uitzonderingsclausules en/of compenserende maatregelen bij oneigenlijke concurrentie door buitenlandse producenten en de behoefte aan duurzame wettelijke regeling van importheffingen op grondstoffenvoorziening voor exportproductie
1.4	Redelijk onderwijsniveau van de werkers en werkzoekenden als basis voor gecertificeerde technische en vakopleidingen	2.4	Zwakke en dure regionale en internationale transportvoorziening (verhoogde kostprijs en verlaagde competitiviteit)
		2.5	Weinig ontwikkelde en specialistische, vakbekwame en gecertificeerde ondersteunende en dienstverlenende bedrijven en instituten waar de exportindustrie behoefte aan heeft: R&D, constructie, technologie, marketing, financiële dienstverlening en Human Resource Management
		2.6	Het technisch en beroepsonderwijs en training zijn niet goed afgestemd op de behoefte van de industriesector
		2.7	Gebrek aan bescherming van intellectuele eigendommen
		2.8	Weinig of geen voorzieningen voor exportfinanciering

KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Surinaamse "niche-producten" voor de CARICOM, Nederlandse en andere markten, onder meer van kleine en middelgrote bedrijven	4.1	CARICOM-landen kunnen hoge kwaliteitseisen stellen aan producten in reactie op de concurrerende prijzen van Surinaamse producten
3.2	Bestaande en geplande publieke-private partnerschappen ter bevordering van industrialisatie en export	4.2	Hoge rentepercentage in de huidige economisch crisis en de terughoudendheid om financiering voor productiebedrijven beschikbaar te stellen
3.3.	Crisissituatie anno 2016 stimuleert creativiteit	4.3	Macro-economische instabiliteit (hoge inflatie en deviezenproblematiek)
3.4	Preferentiële toegang tot exportmarkten Caricom, EU, OIC, UNASUR	4.4	Zeespiegelstijging
3.5	Het beschikbaar komen van fondsen voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen	4.5	Beschikbaarheid van land voor industriële doeleinden

Schema II.11.2 Strategiematrix voor de Export Industrie: Voeding en Dranken en Chemische Producten	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Bedrijven die voeding, dranken en chemische producten produceren hebben hun productie- en exportcapaciteit versterkt en hun aanwezigheid op de regionale CARICOM en andere geïdentificeerde markten vergroot en leveren een grotere en duurzame bijdrage aan de nationale economie
Uitkomst 1	Bedrijven die voeding, dranken en chemische producten produceren hebben hun productiecapaciteit versterkt ondersteund door gecertificeerde ondersteunende en dienstverlenende bedrijven en instituten
Uitkomst 2	Lagere vrachtkosten, wettelijke regeling van importheffingen op grondstoffenvoorziening voor exportproductie en verbeteringen van de financiering voor industriële productie en export dragen bij tot de verhoogde aanwezigheid vanbedrijven in de voeding, dranken en chemische productie op deCARICOM en andere geïdentificeerde markten
Uitkomst 3	Bedrijven in de voeding, dranken en chemische productie scheppen waardeketen in de lokale economie die een grotere en duurzame bijdrage aan de nationale ontwikkeling leveren

II.12. SWOT en Strategiematrix voor de Toerisme Sector en de Creatieve Industrie

Schema II.12.1 SWOT voor de Toerisme Sector en de Creatieve Industrie			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Multi-linguale, -culturele en -religieuze samenleving	2.1	Er is geen strategisch ontwikkelingsplan voor het Toerisme en de Creatieve Industrieën dat door de belanghebbenden is geaccordeerd waardoor onder meer het toerisme gericht is op slechts één markt, de Nederlandse en weinig of geen gerichte promotie van Suriname
1.2	Tropische regenwouden (rijke en mooie flora en fauna)	2.2	Geen frequente en rechtstreekse regionale en internationale vliegverbindingen met Suriname
1.3	Authentieke culturen (inheemsen en marrons), evenals een van nature gastvrije samenleving	2.3	Het huidige wettelijk en institutioneel kader kan het beleid, regulering en controle nodig voor de ontwikkeling van de sector, niet optimaal aansturen. De aangepaste Wetgeving en de instelling van de Nationale Toerisme Autoriteit wachten op goedkeuring door DNA. Dit moet leiden tot het corrigeren zwakheden van de toerismesector volgende zwakheden: • Geen of weinig samenwerking van de verschillende actoren

			• Stellen en verbeteren van standaarden voor kwaliteit en klantgerichtheid en het promoten, bevorderen (trainingen) en controleren van deze richtlijnen • Weinig inzet van aanwezige expertise
1.4	Centraal Suriname Natuur Reservaat en de historische binnenstad van Paramaribo welke zijn opgenomen op de Werelderfgoedlijst (Unesco World Heritage Site)	2.4	Het huidig visumbeleid houdt onvoldoende rekening met de doelen en trends in het toerisme
1.5	Rijke Surinaamse keuken (multicultureel culinair-gastronomie)	2.5	Het wederzijds "gedoogd beleid" van zowel Suriname als de buurlanden ten aanzien van dagtoeristen die de grens passeren leidt tot problemen met reguliere toeristen die Suriname als tussenstation gebruiken in routes voor niet-regulier immigratie naar Guyana of Frans-Guyana
1.6	Er is voldoende creatief talent onder andere geïnspireerd door de natuur en cultuur, aanwezig	2.6	Een gebrek aan specialistische opleidingen
		2.7	Aan het toerisme en de creatieve industrieën wordt beleidsmatig onvoldoende aandacht en prioriteit gegeven (onvoldoende kennis en inzicht in de bijdrage die de sector kan leveren aan de ontwikkeling van Suriname (genereren van inkomen, promotie van de lokale culturen, onderhoud en instandhouding van monumenten)
		2.8	Suriname is onderdeel van het Nederlandse taal- en cultuurgebied, en de daartoe behorende netwerken, dat in feite een zeer kleine markt biedt voor producten van de "creatieve Industrieën" en Suriname moet deze (taal) beperking overstijgen
		2.9	Kleinschaligheid (gevolg hoge productiekosten) met als voornaam gevolg onvoldoende investering in kennis, technologie en apparatuur
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Intensieve vliegverbindingen tussen Suriname en een of twee geïdentificeerde landen (concentratielanden) kunnen het aantal toeristen en de bestedingen vergroten	4.1	De economische situatie in de "sending countries" als gevolg van economische crisis en trage groei van de wereldeconomie, in het bijzonder de "ontwikkelde landen" en de "opkomende economieën"
3.2	Economische, culturele en maatschappelijke ontwikkeling (scheppen van werkgelegenheid, grotere bijdrage aan het BBP)	4.2	Concurrentie (landen in de regio)
3.3.	Uitbreiding en promotie van (bestaande culturele) evenementen om een toename van het aantal toeristen te bewerkstelligen in de maanden van het laagseizoen	4.3	Geen adequate wetgeving toegespitst op de toerismesector (waar onder toerismewet en 'copyrights')
3.4	Het gebruik van het internet en sociale media, door bedrijven en instituten, om de ontwikkeling van het Toerisme en de Creatieve Industrieën aan te sturen en te versnellen	4.4	Vernietiging evenals vervuiling van ons milieu (houtkap, mijnbouw), vuile stad en daklozenprobleem
		4.5	Nadelige effecten van massatoerisme op de leefgewoontes van de traditionele gemeenschappen en natuurlijk milieu

		4.6	Onvoldoende financiële middelen

Schema II.12.2 Strategiematrix voor de Toerisme Sector en de Creatieve Industrie	
Strategisch ontwikkelingsdoel	De uitvoering van het strategisch ontwikkelingsplan voor het Toerisme en de Creatieve Industrieën, met als kernpunten het vestigen van directe vliegverbindingen tussen Suriname en een of twee geïdentificeerde landen (concentratielanden) en de uitbreiding van (bestaande culturele) evenementen en hun promotie als toeristische attractie, draagt bij tot de groei van het aantal toeristische bezoekers en hun bestedingen en draagt bij tot de duurzame ontwikkeling van Suriname
Uitkomst 1	De Toerisme Wet is afgekondigd en de Toerisme Autoriteit coördineert de uitvoering van het strategisch ontwikkelingsplan voor "het Toerisme en de Creatieve Industrieën" wat de beleidsprioriteiten bevat die door de belanghebbenden geïdentificeerd zijn
Uitkomst 2	Als onderdeel van een publiek-privaat partnerschap met de bedrijven in de toerismesector sluit Suriname metéén of twee geïdentificeerde landen (toerisme concentratielanden) directe vliegverbindingen ter ondersteuning van de ontwikkeling van het toerisme
Uitkomst 3	Het publiek-privaat partnerschap van de betrokken ministeries en bedrijven in de toerismesector investeert in nog nader vast te stellen (bestaande culturele) evenementen die tot toeristische attractie worden uitgebreid en gepromoot

Pijler III: Regionale Ontwikkeling

III.1. SWOT en Strategiematrix voor de Regionale en Ruimtelijke Planning

Schema III.1.1 SWOT voor de Regionale en Ruimtelijke Planning			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het wettelijk kader biedt ruimte voor veel betere prestaties op het gebied van regionale en ruimtelijke planning	2.1	De bevolking is geconcentreerd in de districten Paramaribo en Wanica (67 procent) en de rest van de kustvlakte (kustvlakte 23 procent)
1.2	De regionale organen zijn bestaande politieke structuren die behoefte hebben aan het invullen van hun grondwettelijk mandaat dat nader bij wet geregeld is	2.2.	Historisch zijn bestuur en ook planning van Suriname zeer gecentraliseerd en decentralisatie van beide bestuursfuncties naar lokale organen is nog steeds "a work in progress" ondanks de wetgeving en de formele bestuurlijke organen: • De planprocedures en plannen zoals bij wet vereist zijn niet (meer) operationeel en worden niet (meer) geproduceerd • De regionale organen, waaronder regionaal bestuur, hebben niet alle functionele capaciteiten die nodigzijn om hun mandaat daadwerkelijk in te vullen
1.3	De wil, deskundigheid en ervaring om de nationale, sectorale en regionale planningsprocessen te integreren zijn aanwezig bij de betrokken instituten	2.3	Er is geen consensus over de conceptie over hoe het lokaal bestuur zou moeten functioneren in de Surinaamse situatie en mede daarom is er geen lang termijn strategisch plan aangenomen dat de verdere formalisering en opzet van het regionaal bestuur en planmechanisme bepaalt
		2.4	Ontbreken van technisch solide en met de nationale planning geïntegreerde regionale en ruimtelijke plannen is hoofdzakelijk een gevolg van: Het gebrek aan een lang termijn strategisch plan voor de inrichting van het lokaal bestuur: de relatie tussen nationaal en regionaal bestuur (waaronder ook regionale en ruimtelijke planning) Het niet duurzaam op gang komen van de vereiste planprocedures en -producten zoals aangegeven in de Grondwet, de Planwet en de Wet Regionale Organen Tekortschietende capaciteit bij het Planbureau en de Regionale Organen en een gebrek aan middelen

		2.5	Niet adequate monitorings- en evaluatie van regionale en ruimtelijk beleid- en planuitvoering (waaronder ook begrepen naleving van de gestelde standaarden)
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	De behoefte bij de burgers, bedrijven en lokale overheden om meer betrokken te worden bij de planning en beheersing van hun directe omgeving	4.1	Gebrek aan politieke wil bij opeenvolgende regeringen
3.2	De toepassingen van ICT in regionale en ruimtelijke planning waardoor onderzoek, ontwerp, monitoring en evaluatie goedkoper, sneller en nauwkeuriger geworden zijn	4.2	Verder eroderen van het planapparaat over een lange periode
3.3	De versterking van lokaal bestuur is een prioriteit van vele ontwikkelingspartners die bereid zijn technische en financiële bijstand hieraan te verlenen	4.3	Verder eroderen van controle en toezichthoudende instituten gedurende een aantal decennia

Schema III.1.2 Strategiematrix voor de Regionale en Ruimtelijke Planning

Strategisch ontwikkelingsdoel	Nationale consensus over een lange termijn strategisch plan voor de inrichting van het lokaal bestuur, versterkt het mechanisme, waarmee de Regionale Organen, het Planbureau, produceren voor de lokale economieën. de Planologische Dienst en andere betrokken instituten, de bij wet vereiste en met de nationale planning geïntegreerde regionale en ruimtelijke plannen
Uitkomst 1	Aanname van een strategisch plan voor de inrichting en verdere formalisering van het lokaal bestuur is gebaseerd op een Nationale consensus over hoe lokaal bestuur praktisch moet functioneren in de Surinaamse situatie vooral in relatie met het centraal bestuur
Uitkomst 2	Er is een duurzaam mechanisme waarmee de Regionale Organen en het Planbureau de bij wet vereiste en met de nationale planning geïntegreerde regionale en ruimtelijke plannen produceren voor het nationaal, districts- en ressortniveau evenals voor onderscheiden bijzondere beheersgebieden
Uitkomst 3	Wetgeving inzake regionale en ruimtelijke planning is aangepast en geoperationaliseerd

III.2. SWOT en Strategiematrix voor de Planning van Lokale Economieën

Schema III.2.1 SWOT voor de Planning van Lokale Economieën

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het wettelijk kader biedt ruimte voor veel betere prestaties op het gebied van lokale planning	2.1	Geen definiëring en gedegen analyse (inadequate regionale statistieken) van lokale economieën in Suriname en ook is er geen consensus over de conceptie over hoe het lokaal bestuur zou moeten functioneren in de Surinaamse situatie en mede daarom is er geen lange termijn strategisch plan voor de ontwikkeling van lokale economieën
1.2	De regionale organen zijn bestaande politieke structuren die behoefte hebben aan het invullen van hun grondwettelijk mandaat dat nader bij wet geregeld is	2.2.	De bevolking is geconcentreerd in de districten Paramaribo en Wanica (67 procent) en de rest van de kustvlakte (kustvlakte 23 procent)
1.3	De wil, deskundigheid en ervaring om de nationale, sectorale en regionale planningsprocessen te integreren zijn aanwezig bij de betrokken instituten	2.3	Historisch zijn bestuur en ook planning van Suriname zeer gecentraliseerd en decentralisatie van beide bestuursfuncties naar lokale organen is nog steeds "a work in progress" ondanks de wetgeving en de formele bestuurlijke organen: • De planprocedures en plannen zoals bij wet

			vereist zijn niet (meer) operationeel en worden niet (meer) geproduceerd • De regionale organen, waaronder regionaal bestuur, hebben niet alle functionele capaciteiten die nodig zijn om hun mandaat daadwerkelijk in te vullen, waardoor ontwikkelingsplannen voor lokale economieën achterblijven • De conceptie van een lokale economie als ontwikkelingsconceptie is weinig bekend evenals de plan technieken die hierbij gebruikt worden • Statistieken voor lagere of basis statistische eenheden wordt niet vrijgegeven
		2.4	Niet adequate monitorings- en evaluatie van regionale en ruimtelijk beleid- en planuitvoering (waaronder ook begrepen naleving van de gestelde standaarden)
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	De behoefte bij de burgers, bedrijven en lokale overheden om meer betrokken te worden bij de planning en beheersing van hun directe omgeving	4.1	Ongeïnteresseerdheid bij hoge politieke en bestuurlijke functionarissen met het concept van lokale economieënin combinatie met de uitdaging van overlappende administratieve grenzen van lokale economieën
3.2	De toepassingen van ICT in regionale en ruimtelijke planning waardoor onderzoek, ontwerp, monitoring en evaluatie goedkoper, sneller en nauwkeuriger geworden zijn	4.2	Verder eroderen van de plancapaciteit van de regionale (bestuurlijke) organen over een lange periode
3.3	De versterking van lokaal bestuur is een prioriteit van vele ontwikkelingspartners die bereid zijn technische en financiële bijstand hieraan te verlenen	4.3	
3.4	De mogelijkheid tot versterking van lokale economieën met particulier initiatief		

Schema III.2.2. Strategiematrix voor de Planning van Lokale Economieën	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Geïdentificeerde lokale economieën creëren indien nodig de netwerken, waaronder politiek-bestuurlijke, beslissingsplatformen voor economische, sociale ontwikkelingsplannen en programmas en ontwikkelen de capaciteit om deze uit te voeren en te evalueren
Uitkomst 1	Lokale economieën bereiken consensus over een lang termijn strategisch plan voor de inrichting van ruimtelijke indeling en bestemmingsplannen waaronder ook begrepen infrastructuur, een en ander met in achtneming van de wettelijke regelingen
Uitkomst 2	De productiecapaciteit van lokale competitieve micro-, kleine middelgrote en grote bedrijven in geïdentificeerde lokale economieën is beter geïntegreerd en duurzaam versterkt
Uitkomst 3	Lokale productiebedrijven verschaffen werkgelegenheid in verschillende subsectoren en dragen bij aan het regionaal inkomen

Pijler IV: Sociale Ontwikkeling

IV.1. SWOT en Strategiematrix voor de Sociale Sector

Schema IV.1.1 SWOT voor de Sociale Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Grote sociale cohesie binnen en tussen bepaalde groepen	2.1	Veel meer etnische dan klasse solidariteit
1.2	Brede consensus dat een rechtvaardige inkomensverdeling belangrijk is en dat het solidariteitsprincipe moet worden toegepast om sociaal zwakkeren te ondersteunen	2.2	Meestal historisch ontstane en daarom inadequaat ontwerp van armoedebestrijdingsbeleid dat niet op wetgeving gebaseerd is
1.3	Er is bestaande Sociale wetgeving als grondslag voor sociaal beleid en sociale verzekeringssystemen	2.3	Kleinschaligheid van de samenleving
1.4	Relatief goede fysieke en niet-fysieke infrastructuur en human resources voor de gezondheidszorg en het onderwijs (basis indicatoren en de internationale minimum standaarden)	2.4	Zwak ontwikkelde informatiesystemen en onvoldoende statistieken voor de ontwikkeling, uitvoering en monitoring-en-evaluatie van beleid
1.5	Redelijke participatiegraad in het onderwijs	2.5	Forse, niet-reguliere den ongeplande immigratie
1.6	Multiculturele samenleving	2.6	Een scheve werkgelegenheid structuur waarbij de overheidswerkgelegenheid functioneert als een sociale buffer
1.7	Middeninkomensniveau economie	2.7	Geen buffers bij economische terugval waardoor terugval van de economische bedrijvigheid resulteert in disproportionele "sociale dislocatie"
		2.8	Tekortschietende beschikbaarheid van hooggeschoolde specialisten, vooral senior niveau
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Economisch vooruitzicht is redelijk op lange termijn	4.1	Economische situatie in de wereld is niet onverdeeld gunstig (commodity crisis), verschuiving van de wereldeconomie naar Azië en de schokken die dat teweegbrengt). Suriname is momenteel niet gericht/geconcentreerd op Azië
3.2	Slimme strategische partnerschappen met grote landen zijn mogelijk	4.2	Regionale integratie en globalisatie die zeer kleine staten kan marginaliseren
3.3	Er is technische bijstand beschikbaar om een migratiebeleid uit te voeren dat de nadelen van migratie minimaliseert en de voordelen maximaliseert	4.3	Spontane, niet-reguliere immigratie kan de omvang en structuur van de kleine Surinaamse samenleving (blijvend) veranderen en een bedreiging vormen voor het voortbestaan
3.4	De huidige internationale ontwikkelingsdoelen en beleid (waaronder MDG's/SDG's) zijn gunstig voor het integreren en prioriteren van sociaal beleid en het alloceren van lokale en internationale financieringsbronnen	4.4	De sociale aspecten van globalisatie en de gevolgen van de industriële/technologische revoluties zijn diepgaand vooral voor de "World of Work" en kleine samenlevingen/economieën

3.5	Er is technische bijstand (waaronder financiering) beschikbaar voor het professionaliseren van het sociaal beleid, programmas en projecten	4.5	Onvoldoende management van multiculturele verhoudingen
3.6	Er is technische bijstand, waaronder financiering, beschikbaar om de tekortkomingen van informatiesystemen en sociale statistieken te overbruggen	4.6	Klimaatsverandering (dreiging van zeespiegelstijging/nieuwe ziektes) zal verregaande gevolgen hebben voor de sociale infrastructuur, sociale en culturele verhoudingen
3.7	De Surinaamse diaspora (Surinamers in het buitenland) en de multiculturele afkomst van de Surinaamse bevolking bieden bijzondere mogelijkheden voor Surinames ontwikkeling in het bijzonder hulpverlening en strategische partnerschappen	4.7	Onvoldoende aanpassingsvermogen in een veranderende wereld

Schema IV.1.2 Strategiematrix voor de Sociale Sector

Strategisch ontwikkelingsdoel	De sociale weerbaarheid en eigenwaarde van individuen en groepen in Suriname zijn verhoogd en versterken hun participatie in de Surinaamse en wereldgemeenschap en verbeteren de kwaliteit van het leven zowel objectief als subjectief
Uitkomst 1	Verhoogde integratie van de verschillende systemen van sociale dienstverlening en verzekeringen garandeert een minimaal bestaansniveau aan alle burgers, versterkt hun sociale weerbaarheid en verhoogt hun economische, evenals hun maatschappelijke participatie. Memo: verzekeringen conditionele (cash) transfers, (verplichte) sociale verzekeringen, actieve arbeidsmarktbeleids-, onderwijs- en culturele programmas
Uitkomst 2	Het onderwijs en wetenschapsbeoefening zijn geïntegreerd en dragen beter bij aan de vorming van competente, gecertificeerde en internationaal competitieve burgers en de in het onderwijs verworven sociale en technische vaardigheden, kennis, innovatie en creativiteit dragen beter bij aan hun persoonlijke en nationale vooruitgang. Het onderwijssysteem is beter geïntegreerd in de Surinaamse cultuur, sociale situatie en arbeidsmarkt en draagt daardoor efficiënter bij aan persoonlijke vooruitgang
Uitkomst 3	Arbeidsmarkttrends aangedreven door de economische groei, worden bijgestuurd door voorwaardenscheppende arbeidsmarkthervormingen en actieve arbeidsmarktprogrammas die de groei en diversificatiedoelen van het macro-economisch beleid ondersteunen en meer en betere banen creëren
Uitkomst 4	Gezondere leef- en eetgewoonten, een beter woon-, werk- en leefmilieu en een curatief gezondheidszorgsysteem dat betaalbaarder, toegankelijker en kwalitatief verbeterd is, verhogen de gezondheid van de Surinaamse bevolking
Uitkomst 5	Toegenomen persoonlijke veiligheid, orde en rust verhogen de kwaliteit van het woon-, werk- en leefmilieu van de Surinaamse bevolking
Uitkomst 6	De verschillende culturele groepen in onze samenleving beleven en ontwikkelen hun eigen culturele normen, waarden en uitingsvormen in onderling respect en dragen actief bij aan onze hechtere multiculturele samenleving en de steeds verder integrerende wereldgemeenschap
Uitkomst 7	Toename van de huisvestingsopties stelt de Surinaamse huishoudens beter in staat om aan hun huisvestingsbehoeften te voldoen, uitgaande van hun fysieke, sociale en culturele overwegingen, hun financiële draagkracht en de mogelijkheden van de Staat om ondersteuning te verlenen
Uitkomst 8	De optimale participatie in sport en spel en in onderwijs, werk en leefgemeenschappen verhoogt de fysieke en mentale gezondheid van de Surinaamse bevolking en participatie in en prestaties van sport dragen bij tot sociale integratie en natievorming

IV.2. SWOT en Strategiematrix voor de Armoedebestrijding

Schema IV.2.1. SWOT voor de Armoedebestrijding			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Er is sociale en arbeidswetgeving als grondslag voor de sociale voorzieningen en armoede bestrijdingsmaatregelen	2.1	Decennialange politisering van armoedebestrijding
1.2	Verschillende ministeries hebben een gedecentraliseerde aanwezigheid (wijkkantoren) in verschillende districten die ingezet kunnen worden voor armoedebestrijding (decentralisatie van de dienstverlening)	2.2	Het ontbreken van een analyse die de voornaamste oorzaken van armoede in Suriname blootlegt en zo de response daarop meer focus geeft De analyse, beleidsformulering en monitoring van armoede wordt beperkt door een gebrek aan tijdige en recente data over de bestaansniveaus van de bevolking (individuen, groepen of regio's), de maatregelen en programmas voor armoedebestrijding evenals de effecten daarvan
1.3	Er zijn verschillende NGO's actief op het gebied van armoedebestrijding	2.3	Er is geen nationale armoedebestrijding strategie zoals internationaal wordt aanbevolen. Doelen en organisatie van componenten van het armoedebestrijdingsbeleid zijn niet als samenhangend geheel gepland en geoperationaliseerd: • Eenzijdige programmas die te veel of alleen gebaseerd zijn op overdrachten in geld of natura en niet geïntegreerd met complementaire programma's van andere afdelingen of ministeries voor en holistische benadering • Een veelheid van programmas die door verschillende Ministeries/afdelingen en NGO's geleverd worden aan cliënten met als gevolg duplicering van dienstverlening • Er zijn (nog) geen standaard, geïntegreerd pakketten van dienstenverlening voor categorieën van cliënten waardoor deze moderne aanpak van dienstverlening ook niet geleverd kan worden
		2.4	Het gebrek aan financiële middelen dat regelmatig crisis veroorzaakt in de programmas voor armoedebestrijding
		2.5	Er is geen formeel geaccepteerde nationale definitie van armoede en het bestaansminimum
		2.6	Inadequate definiëring van de rechthebbende eenheid van armoedebestrijdingsprogrammas (individu, gezin, of huishouden), keuze van toepasselijke kwalificatienormen en het praktisch ontbreken van een wettelijke basis, waardoor controle op en sancties voor misbruik moeilijk is
		2.7	Logistieke problemen in het bijzonder de bereikbaarheid van arme doelgroepen in het binnenland
		2.8	Het institutioneel kader voor armoedebestrijding is niet gepland, niet duidelijk en dus ook niet geformaliseerd

		2.9	Er is een tekort aan hooggeschoold kader dat middels (data)analyse, evaluatie en moderne methoden en technieken armoedebestrijdingsprogrammas verbetert of nieuwe ontwikkelt
		2.10	Er is een tekort aan specialistische opgeleid middenkader dat de uitvoering van programmas leidt en daarbij problemen identificeert en oplost
		2.11	Er is behoefte aan versterking van de procedures en instituten belast met procuratie om beter instaat te zijn de werkelijke kosten van de dienstverlening in het kader van armoedebestrijding vast te stellen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Beschikbaarheid van fondsen en deskundigheid	4.1	Onvermogen van de overheid om de terugval van de bestaansniveaus, en dus ook armoedebestrijding, te financieren of extreem eroderen van het reëel niveau van de uitkeringen/dienstverlening
3.2	Nationaal en internationaal geniet armoedebestrijding hoge prioriteit (SDGs)	4.2	Armoedebestrijdingsprogrammas eisen weinig "eigen verantwoordelijkheid" van cliënten die meestal ook weinig initiatief tonen
3.3	De mogelijkheid om reserves op te bouwen in perioden van relatieve welvaart	4.3	Fraude vanwege gebrekkige of totale afwezige controle

Schema IV.2.2 Strategiematrix voor de Armoedebestrijding	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Uitvoering van de nationale strategie voor armoedebestrijding, die uitgaat van een bestaansminimum voor iedereen, geeft alle burgers toegang tot behoorlijk werk, en essentiële goederen en diensten zoals voeding, (drink)water, sanitaire voorzieningen, gezondheidszorg, onderwijs, gezinsbegeleiding en gemeenschapswerk en sociale overdrachten in geld of natura middels een geïntegreerd sociaalbeschermingssysteem met op criteria gebaseerde programmas, waarvan de budgettaire en actuariële duurzaamheid berekend en gewaarborgd is.[1]
Uitkomst 1	De Sociale Onderraad van de RvM leidt de aanname, uitvoering en monitoring van de strategie voor hervorming van de sociale bescherming tot een geïntegreerd sociaalbeschermingssysteem dat elke burger het bestaansminimum garandeert en een belangrijk instrument is voor armoedebestrijding
Uitkomst 2	Bestaande en nieuwe sociale programmas en efficiënte, gespecialiseerde uitvoerende instituten/organisaties verzekeren rechthebbenden toegang tot essentiële diensten, zijn complementair en budgettair en actuarieel duurzaam en transparant
Uitkomst 3	Efficiënte, gespecialiseerde overheids- en particuliere instituten/organisaties voeren armoedebestrijdingsprogrammas uit, ontwikkeld voor doelgroepen uitgaande van de oorzaak van hun armoede en/of andere relevante persoons- of groepskenmerken
Uitkomst 4	Programmas voor sociale overdrachten in geld of natura zijn conditioneel en geïntegreerd met de ontwikkeling van zelfredzaamheid, kennis en vaardigheden, werkgelegenheid, zelfwaardering, gemeenschapsparticipatie en empowerment

[1] Zie UN/ILO resolutie: "Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)"

IV.3. SWOT en Strategiematrix voor het Sociaal Beschermings Systeem

Schema IV.3.1 SWOT voor het Sociaal Beschermings Systeem			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Er is sociale en arbeidswetgeving als grondslag voor de sociale voorzieningen	2.1	Decennialange politisering van het sociaal bescherming systeem
1.2	Zekere mate van deskundigheid aanwezig	2.2	Doelen en organisatie van componenten van het sociaal-beschermingssysteem zijn niet als samenhangend geheel gepland en geoperationaliseerd: • Eenzijdige programmas die te veel of alleen gebaseerd zijn op overdrachten in geld of natura en niet geïntegreerd complementaire programmas van andere afdelingen of ministeries • Een veelheid van programmas die door verschillende Ministeries/afdelingen geleverd worden aan cliënten met als gevolg duplicering van dienstverlening • Er zijn (nog) geen standaard, geïntegreerd pakketten van dienstenverlening voor categorieën van cliënten waardoor deze moderne aanpak van dienstverlening ook niet geleverd kan worden
1.3	Aanwezigheid wijkkantoren in verschillende districten (decentralisatie van de dienstverlening)	2.3	Het gebrek aan financiële middelen dat regelmatig crisis veroorzaakt in het zorgsysteem is het gevolg van rechtstreekse financiering van de sociale verzekeringen uit de lopende overheidsbegroting (als "pay-as-you-go" systemen) en onvoldoende planning van de actuariële duurzaamheid: • Liquiditeit en solvabiliteit van fondsen en/of organisaties) • Waardevastheid van uitkeringen
		2.4	Het groeiend aantal rechthebbenden, het dekkingspercentage, en de uitkeringen van niet-bijdrage plichtige sociale beschermingsprogramma van de overheidsbegroting, vormen een bedreiging voor de continuïteit van het sociaalbeschermingssysteem
		2.5	Inadequate definiëring van de rechthebbende eenheid van sociale beschermingsprogrammas (individu, gezin, of huishouden), keuze van toepasselijke kwalificatienormen en het praktisch ontbreken van een wettelijke basis, waardoor controle op en sancties voor misbruik moeilijk is
			Particuliere bedrijven, zelf-werkzamen en anderen die verzekeringsverplichtingen voor 0-16 en 60-plussers afwentelen op de overheid
		2.6	Logistieke problemen in het bijzonder de bereikbaarheid van doelgroepen binnenland
		2.7	Er is geen standaard personeelsformatie-, organisatie- of ruimtelijk (kantoor)plan voor een standaard wijkkantoor van het Ministerie van Sociale Zaken en de grote meerderheid van de gebouwen en faciliteiten van de wijkkantoren voldoen niet
		2.8	Er is een tekort aan hooggeschoold kader dat middels (data) analyse, evaluatie en moderne methoden en

			technieken van sociale dienstverlening bestaande programma's verbetert of nieuwe ontwikkelt
		2.9	Er is een tekort aan specialistische opgeleid middenkader dat de uitvoering van programmas leidt en daarbij problemen identificeert en oplost
		2.10	Er is behoefte aan versterking van de procedures en instituten belast met procuratie om beter instaat te zijn de werkelijke kosten van de dienstverlening vast te stellen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Beschikbaarheid van fondsen en deskundigheid	4.1	Onvermogen van de overheid om het systeem te financieren of extreem eroderen van het reëel niveau van de uitkeringen/dienstverlening
3.2	Aandacht voor sociale bescherming (SDGs)	4.2	Sociale beschermingsprogrammas eisen weinig "eigen verantwoordelijkheid" van cliënten en deze tonen ook weinig eigen initiatief
3.3	De mogelijkheid om reserves op te bouwen in de huidige periode van het "demografisch voordeel "als voorbereiding op een vergrijsde leeftijdsstructuur (hoge afhankelijkheidsratio)	4.3	Grootschalige fraude vanwege gebrekkige of totale afwezige controle

Schema IV.3.2 Strategiematrix voor het Sociaal Beschermings Systeem	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Er is een nationale strategie voor het vestigen van een Sociaal Bestaansminimum dat aan alle burgers de toegang garandeert tot essentiële diensten zoals (drink)water, sanitaire voorzieningen, gezondheidszorg, onderwijs, gezinsbegeleiding en gemeenschapswerk en sociale overdrachten in geld of natura middels een geïntegreerd sociaalbeschermingssysteem met op criteria gebaseerde programmas, waarvan de budgettaire en actuariële duurzaamheid berekend en gewaarborgd is.[2]
Uitkomst 1	De Sociale Onderraad van de RvM leidt de aanname en uitvoering van de strategie voor hervorming van de sociale bescherming tot een geïntegreerd sociaalbeschermingssysteem dat elke burger het sociaal minimum garandeert
Uitkomst 2	Bestaande en nieuwe sociale programmas en efficiënte, gespecialiseerde uitvoerende instituten/organisaties verzekeren rechthebbenden toegang tot essentiële diensten, zijn complementair en budgettair en actuarieel duurzaam en transparant
Uitkomst 3	Efficiënte, gespecialiseerde uitvoerende instituten/organisaties verzekeren burgers, op basis van de bij of krachtens wet vastgestelde criteria, de goederen en diensten zoals vastgesteld in het bestaansminimum
Uitkomst 4	Programmas voor sociale overdrachten in geld of natura zijn conditioneel en geïntegreerd met de ontwikkeling van zelfredzaamheid, kennis en vaardigheden, werkgelegenheid, zelfwaardering, gemeenschapsparticipatie en "empowerment"

[2] Zie UN/ILO resolutie ten aanzien van een Social Protection Floor

IV.4. SWOT en Strategiematrix voor de Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid

Schema IV.4.1 SWOT voor de Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	De lage participatie ratio kan stijgen als de banencreatie en de lonen toenemen	2.1	De economische crisis en de inkrimping van het BBP hebben geresulteerd in een afname van het aantal arbeidsplaatsen
1.2	Het onderwijssysteem dat vooral jongeren in de gelegenheid stelt zonder dat zij eerst de middelbare school afgemaakt hebben met een certificaat de arbeidsmarkt te betreden	2.2	De economie heeft in de afgelopen decennia een relatief lage banencreatie: de mijnbouw heeft een zeer hoge bijdrage aan het BBP en de deviezeninkomsten maar is kapitaalsintensief en genereert weinig en steeds minder arbeidsplaatsen. Diversifiëring van de economie komt slechts langzaam op gang en de landbouw (rijst) is sterk gemechaniseerd. De Overheid heeft de rol van "werkgever als laatste redmiddel" gespeeld en is de grootste werkgever
1.3	De bestaande regelingen van de arbeidswetgeving zeker de recentelijk inwerking getreden wetten van het Sociaal Zekerheidsstelsel vorm een redelijke basis voor de verdere evaluatie (verbetering) van het systeem	2.3	Geografische spreiding van de bevolking: concentratie in Paramaribo en Wanica (kustvlakte) en het gedecentraliseerde vestigingspatroon in het binnenland creëert bijzonder uitdagingen voor de afstemming van vraag en aanbod van arbeid
		2.4	Gedoogd beleid en onregelmatigheden rond niet-gereguleerde arbeidsmigratie
		2.5	Onvoldoende afstemming van het technisch en beroepsonderwijs (TBO) op de behoefte van de arbeidsmarkt: Het TBO is in de afgelopen 40 jaren achter geraakt op de regionale en internationale ontwikkelingen Er zijn geen feed-back mechanismen om het onderwijs af te stemmen of wat ondernemers vragen (vaardigheden) en arbeidsmarkt informatie Er zijn geen mechanismen om "het financieringsvraagstuk" op te lossen De concentratie van het TBO in Paramaribo
		2.6	Een groot deel van de werkgelegenheid is in de "onzichtbare economie" waarvan een belangrijk deel in de informele sector en de daling van de reële lonen draagt bij tot de verdere informalisering van de werkgelegenheid
		2.7	Niet-aangepaste en verouderde arbeidsmarkt instituten en sociale en arbeidswetgeving
		2.8	Een tekort aan duurzame en "decent Jobs" is de voornaamste uitdaging voor een sociale zekerheids- en werkgelegenheidsstrategie. Duurzame banen met een redelijk loon en redelijke sociale voorzieningen maken afhankelijkheid van sociale steun van de Overheid overbodig
		2.9	Hoewel een baan bij de Overheid voor velen en stukje sociale zekerheid geeft maar deze banen en de

			beloning die eraan verbonden lopen gevaar als de overheidsinkomsten teruglopen. Dit nog ongeacht de andere macro-economische en ontwikkelingsuitdagingen van deze "oplossing"
		2.10	De sociale voorzieningen die via de arbeidsmarkt worden geboden en vaak bij wet worden vastgesteld meten aan de ene kant de behoeften van de werknemers dekken zonder aan de andere kant de continuïteit van de bedrijfsorganisatie in gevaar te brengen. Ons huidig Sociaal Zekerheidsstelsel moet continue aan beide criteria getoetst worden
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Succesvolle diversifiëring van de economie, waaronder groei van het toerisme en werkgelegenheidseffecten daarvan	4.1	Het aanhouden van de financieel-economische crisis (sluiting van bedrijven)
3.2	Vergroting van de werkgelegenheidskansen van burgers door de CARICOM limited free movement of labour (ter invulling tekorten gekwalificeerde arbeid)	4.2	Toename van de niet-gereguleerde arbeidsmigratie
		4.3	Daling van de reële lonen en schever wordende inkomensverdeling drijven informalisering naar een hoger niveau

Schema IV.4.2 Strategiematrix voor de Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Het stimuleren van toename van BBP- en banengroei, meer en betere banen (Decent Jobs) die bijdragen aan de inkomens- en sociale zekerheid en weerbaarheid van vooral de arme gezinnen
Uitkomst 1	Het monetair en fiscaal beleid, stimuleert de investeringen, beperkt een te zware contractie van de economie en voorkomt verdere verslechtering van de inkomensverdeling
Uitkomst 2	Een actief arbeidsmarktbeleid en de daarin aangegeven investeringen verhogen de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt door technisch en beroepsonderwijs en versterkt klein ondernemerschap en overheidsinvesteringen in infrastructuur verhogen de banencreatie
Uitkomst 3	Investeringen in arbeidsintensieve infrastructurele projecten stimuleren het klein ondernemerschap, de economische, sociale en gemeenschapsontwikkeling en creëren tijdelijke banen die de inkomens van specifieke doelgroepen verhogen
Uitkomst 4	Het minimumloon van de werknemers en het aan de arbeidsmarkt verbonden Sociaal Zekerheidsstelsel komen tegemoet aan de behoeften van de werknemers zonder de continuïteit van de bedrijfsorganisatie en/of dit verzekeringsstelsel in gevaar gebracht wordt en met de toetsing hiervan zijn bij wet instituten belast
Uitkomst 5	Innovatieve ondersteuningsprogrammas van NGO's en de overheid verhogen de productie- en verdiencapaciteit van de werkers die actief zijn "buiten of in de marge van de arbeidsmarkt" en zo zichzelf en hun gezinnen in leven houden in het binnenland of in de rurale gebieden van de kuststrook
Uitkomst 6	Een migratiebeleid maximaliseert de voordelen en minimaliseert de nadelen van arbeidsmigratie binnen de kleine Surinaamse samenleving en arbeidsmarkt

IV.5. SWOT en Strategiematrix voor de Huisvesting

Schema IV.5.1 SWOT voor de Huisvesting			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Continuering en uitbreiding woningbouwprogrammas waaronder Financieringsfaciliteiten voor midden-en lage inkomensgroepen	2.1	De vereiste huisvestingsautoriteit is (nog) niet operationeel en er is geen huisvestingstrategie gebaseerd op ruimtelijke plannen en empirisch onderzoek naar onder meer de doelgroepen, hun betaalcapaciteit, woningbehoefte, financieringsopties
1.2	Huisvestingsplan	2.2	De betaalcapaciteit van de doelgroepen van de volkswoningbouw is meestal significant minder dan de woningbehoefte die zij en/of beleidsmakers nastreven
		2.3	De financieringsopties voor personen die niet opteren voor een woning van het sociale (volks)woningbouwprogramma zijn niet adequaat
		2.4	Er is onvoldoende bouwcapaciteit: geschoolde bouwvakkers en gerelateerde vaklui, bouwbedrijven, hooggeschoold kader, en regulerende en controlerende instituten
		2.5	Niet aangepaste bouwnormen waardoor bouwkosten in de sociale woningbouw duurder uitvallen dan internationale standaarden (voor het financieren van sociale woningbouwprojecten)
		2.6	Onvoldoende aanbod van huurwoningen, verhuur van woningen in vreemde valuta en inadequate regelgevende en controlerende instituten
		2.7	Onvoldoende geschikte grondvoorraad en toenemende speculatie met grond in de instabiele economische situatie
		2.8	Gebrekkige samenwerking tussen de verschillende actoren
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Lagere bouwkosten door innovatieve en kwalitatief goede alternatieve bouwmaterialen evenals prefab woningen	4.1	Daling van de reële lonen waardoor de terugbetaal capaciteit van bestaande en potentiële hypotheeknemers fors teruggelopen is
3.2	Financieringsmogelijkheden (IsDB, IDB en CDB)	4.2	Ontbreken van noodzakelijke wet- en regelgeving (appartementsrecht)

Schema IV.5.2 Strategiematrix voor de Huisvesting	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	In overeenstemming met hun betaalcapaciteit realiseren geïdentificeerde doelgroepen hun woonbehoefte middels huur- of koopwoningen waar nodig ondersteund door participatie in speciale overheids- of gemeenschapsprogrammas die gefaciliteerd of uitgevoerd worden als onderdeel van de nationale huisvestingsstrategie
Uitkomst 1	Er is nationale consensus over de op empirische informatie gebaseerde huisvestingstrategie, die uigaat van de ruimtelijke plannen, geïdentificeerde doelgroepen, hun betaalcapaciteit en woningbehoefte en uitgewerkt is tot een operationeel huisvestingsplan

Uitkomst 2	De financieringsstrategie voor de woningbouw benut Surinaamse bronnen alsook fondsen beschikbaar gesteld door de internationale ontwikkelingspartners en biedt personen die wel en die niet opteren voor een woning van het sociale (volks)woningbouwprogramma financieringsopties om aan hun woonbehoefte te voldoen
Uitkomst 3	Een toename van de geschoolde bouwvakkers, hooggeschooldkader en gecertificeerde bouwbedrijven, verzekert de toename van het bouwvolume mede als gevolg van verlaagde woningbouwkosten door toepassing van alternatieve bouwmaterialen, technieken en aangepaste bouwnormen
Uitkomst 4	Betere wet- en regelgeving en de controle daarop evenals het gestegen bouwvolume stimuleren het aanbod van betaalbare huurwoningen en normaliseren de markt voor huurwoningen

IV.6. SWOT en Strategiematrix voor de Onderwijs Sector

Schema IV.6.1 SWOT voor de Onderwijs Sector

STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	De kwaliteit van het onderwijssysteem is relatief stabiel in termen van de kwaliteit van de afgeleverde studenten (zij die met succes een opleiding afronden)	2.1	Het Surinaams Onderwijssysteem is niet ontworpen om de multi-etnische, multiculturele en veeltalige Surinaamse samenleving te dienen: opleiding en selectie van onderwijsgevenden, onderwijsmethoden en curricula, instructietaal, leermiddelen/boeken, kwaliteitsbeheersingssystemen waar onder test methoden, onderwijsstructuur, integratie van ICT
1.2	Er is doorstroming mogelijk tussen de verschillende streams van het regulier onderwijs	2.2	Het onderwijssysteem heeft de grote behoefte aan remedial onderwijs niet geprioriteerd en heeft dan ook niet de capaciteit om de achterstanden die een belangrijk deel van de leerlingen oplopen vooral in de eerste klassen van lagere school, in te lopen, waardoor deze verder cumuleren en het niet lukt de onderwijskansen van de groep te verhogen en het laag rendement van het onderwijssysteem te verbeteren
1.3	Het onderwijs is tot en met de middelbare school vrijwel gratis en het openbaar tertiair onderwijs is goedkoop	2.3	Inadequate betrokkenheid van ouders in het onderwijssysteem als meest zichtbare indicatie dat de interactie tussen onderwijsgevende, leerling en ouder zwak en in sommige gevallen disfunctioneel is
1.4	Het Ministerie van Onderwijs heeft een geïnstitutionaliseerd programma voor upgrading van bestaand onderwijzend (tertiair niveau/promovendi) en administratief kader	2.4	De onderwijsorganisatie is al decennialang niet in staat geweest de vooruitgang die door de samenleving en belanghebbenden geëist wordt te conceptualiseren, te plannen en uit te voeren terwijl ook de reguliere taken niet optimaal uit gevoerd worden. De volgende zwakten liggen hieraan ten grondslag: Onvoldoende uitvoeringscapaciteit (kwalitatief en kwantitatief Inefficiënte en ineffectieve onderwijsadministratie Sterke centralisatie van onderwijsafdelingen Geringe communicatie van macro- naar meso- en microniveau Hoog verzuim onder leerkrachten Onaantrekkelijke salariëring Onvoldoende fysieke infrastructuur Discontinuïteit van beleid
1.5	Toename van het aantal instituten dat op bachelor- als masterniveau opleidingen aanbiedt		

KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Door de internationale ontwikkelingspartners wordt onderwijs gepropageerd als een van de voornaamste prioriteiten van het ontwikkelingsproces en de technische samenwerking en beschikbare fondsen kunnen ingezet worden voor onderwijshervorming en betere onderwijsresultaten	4.1	De plotselinge, zware terugval in beschikbare reële financiële middelen en dus ook bestedingen kunnen, afhankelijk van de duur van deze situatie, blijvende schade toebrengen aan het onderwijs
3.2	Integratie van ITC in het Onderwijs nieuwe, intensievere leermethoden, afstandsonderwijs (van belang het onderwijs in de binnenlandgebieden en "lifelong learning" en het verkleinen van de informatiekloof met de rijke, geavanceerde landen	4.2	Duurzame ontwrichting van het onderwijs als inadequate en/of ontbrekendewetgeving die nodig is voor de oplossing van nijpende onderwijsproblemen niet wordt afgekondigd (deels onvolledige en/of eenzijdige visies op de lange termijn ontwikkeling van het onderwijssysteem)
3.3	Voortgaande integratie van de verschillende culturele en etnische groepen en het langzaam verdwijnen van de taalbarrière	4.3	Crisis rond de vraagstukken van accreditatie die gerelateerd zijn aan zowel toelatingsnormen als "arbeidsmarktinzetbaarheid" van Surinaamse afgestudeerden (vooral regionaal en internationaal)
3.4	Aanname van een "taalbeleid" dat het onderwijs ten goede komt	4.4	Toename van de problematiek (waaronder de duur) van de transitie van school-naar-werk

Schema IV.6.2 Strategiematrix voor de Onderwijs Sector	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Het ontwikkelen van een onderwijssysteem dat de multi-etnische, multiculturele en veeltalige Surinaamse samenleving weerspiegelt en waarvan aangepaste programmas, het onderwijs toegankelijker maken en jonge en oudere burgers in staat stelt zich hun hele-leven-lang-te-scholen waardoor zij op nationaal, regionaal en internationaal niveau beter kunnen participeren, vooral in de arbeidsmarkt, wetenschap en technologie
Uitkomst 1	Het hervormd onderwijssysteem stimuleert en stelt onderwijsparticipanten, afkomstig uit de verschillende Surinaamse etnische, culturele en taalgroepen, in staat betere leerresultaten te behalen
Uitkomst 2	Aangepaste programmas in het onderwijs, de integratie van ICT, de ontwikkelde curricula en testen, motiveren de onderwijsparticipanten, minimaliseren de kans dat leerlingen achterstanden oplopen en evalueren de leerprestaties
Uitkomst 3	Een efficiëntere onderwijsorganisatie, betere horizontale en verticale doorstroming, ICT voor afstandsonderwijs en andere maatregelen maken het onderwijs toegankelijker en zijn burgers in staat, zich hun hele-leven-lang-te-scholen
Uitkomst 4	Curricula sluiten beter aan op toelatingseisen van vervolgonderwijs en de behoefte van de arbeidsmarkt en betere, geaccrediteerde opleidingen verhogen de kansen om nationaal, regionaal en internationaal te participeren in de arbeidsmarkt, wetenschap, en cultuur
Uitkomst 5	Een gedecentraliseerd, digitaal "real-time" Nationaal Onderwijs Informatiesysteem verhoogt de efficiëntie van onderwijsorganisatie (en management), de participatie en leerprestaties en verschaft de statistische informatie nodig voor op empirische informatie gebaseerd beleid
Uitkomst 6	Een efficiënt en doelgericht kwaliteitscontrolesysteem garandeert de kwaliteit van het onderwijs en bewaakt de certificering van programmas en opleidingen

IV.7. SWOT en Strategiematrix voor de Gezondheids Sector

Schema IV.7.1 SWOT voor de Gezondheids Sector	
STERKTEN	ZWAKTEN

1.1	De Tabaks Wet is aangenomen in 2013 en heeft als doel het gebruik van tabak te reduceren	2.1	De prevalentie van niet-overdraagbare aandoeningen is gestaag toegenomen
1.2	De "One-Stop-Shops" voor chronische (niet-overdraagbare) aandoeningen	2.2	Traditioneel is oriëntatie in de gezondheidszorg steeds geconcentreerd geweest op de curatieve zorg en hebben de doelen en methoden (technieken) minder aandacht gekregen waardoor resultaten op dit vlak beneden verwachting geweest zijn
1.3	De dienstverlening in de gezondheidszorg is geografisch gedecentraliseerd en het aantal artsen per 1000 inwoners in Suriname is 0,7 in 2015	2.3	De kleine samenleving biedt weinig "economies of scale", ook in de gezondheidszorg, waardoor nodige investeringen voor bepaalde therapieën en technologie zeer duur of onmogelijk zijn gegeven de draagkracht van de verzekeringsfondsen of de bestedingsruimte van de Overheid
1.4	Het particulier initiatief in de gezondheidszorg, heeft in bepaalde gevallen een positieve bijdrage geleverd aan de kwaliteit en de tijdigheid van de dienstverlening, waaronder de paramedische beroepen	2.4	Het behoud, de vergroting en systematisering van de lokale kennis van natuurgeneeswijzen is pas in de kinderschoenen evenals de integratie hiervan met de westerse geneeskunde
1.5	Technische en financiële hulpverlening van internationale organisaties bij formulering en uitvoering van gezondheidsbeleid en -projecten	2.5	Het huidig model voor financiering van ziektekosten (overheidsbegroting en verzekeringssysteem) heeft ernstige zwakheden die de duurzaamheid ervan maar ook het normaal functioneren van de gezondheidszorg instituten bemoeilijkt
1.6	De instituten belast met de preventieve gezondheidszorg zijn vrij succesvol geweest in het onder controle krijgen en houden van overdraagbare ziekten	2.6	Geen of inadequate kostenanalyse en/of -beheersing van de dienstverleners in de gezondheidszorg
1.7	Strategische plannen voor de verschillende prioriteitsgebieden	2.7	Importcomponent van de gezondheid is bijzonder hoog wat vooral in tijden van betalingsbalansproblemen extra druk legt op de sector
1.8	Radiologische dienstverlening voor de regio is op gang gekomen en zal verder bevorderd worden	2.8	De medicijnen voorziening heeft nog niet genoeg ingespeeld op de opkomst van goedkopere farmaceutische producenten in (opkomende) economieën waarvan de kwaliteit acceptabel is
1.9	Er is een systeem voor het vaststellen van prijzen in de gezondheidzorg	2.9	Cliënten van het zorgsysteem hebben weinig eigenverantwoordelijkheid voor het drukken van kosten voor medisch onderzoek of medische procedures
		2.10	Achterstand in de verzameling, verwerking, analyse, publicatie van gezondheidsstatistieken.
		2.11	Geen of zwakke controle op de kwaliteit van verleende gezondheidsdiensten mede als gevolg van een niet optimaal opererend inspectieapparaat voor alle medische beroepsgroepen
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Groeiend aantal cliënten uit de regio die voor radiologische behandeling naar Suriname komen	4.1	De plotselinge, zware terugval in beschikbare reële financiële middelen en dus ook bestedingen kunnen, afhankelijk van de duur van deze situatie, blijvende schade toebrengen aan de gezondheidszorg waaronder verlies van geschoold en hooggeschoold medisch kader
3.2	Medisch toerisme uit geïdentificeerde doellanden	4.2	Serieuze problemen met de financiering van de Basis Zorgverzekering als gevolg van "ontwerpfouten" die doorwerken op de continuïteit van de zorg

3.3	Het behoud, de vergroting en systematisering van de lokale kennis van natuurgeneeswijzen en de integratie hiervan met de westerse geneeskunde evenals de commercialisering hiervan	4.3	Toenemende discriminatie in de zorg op grond van het type verzekering
3.4	Niet-overdraagbare aandoeningen zijn teruggedrongen door versterking van de preventieve zorg (maatregelen waaronder voorlichting van de bevolking aangaande gezondheid)		

Schema IV.7.2 Strategiematrix voor de Gezondheids Sector	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Een gezondere leefstijl en woon-, werk- en leefmilieu van de Surinaamse bevolking minimaliseren de incidentie van ziekten en het verbeterd curatief gezondheidszorgsysteem is betaalbaarder en toegankelijker
Uitkomst 1	De bewustwordingscampagnes, wetgeving en regulering bevorderen een gezondere leefstijl, woon-, werk- en leefmilieu van de bevolking on u
Uitkomst 2	Innovatieve kostenanalyse en -beheersing van de dienstverleners, groeiend medisch toerisme en eigenverantwoordelijkheid voor drukken van kosten voor medische zorg verhogen de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de kwaliteitsgezondheidszorg voor de gehele bevolking

IV.8. SWOT en Strategiematrix voor Sport

Schema IV.8.1 SWOT voor Sport			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Veel getalenteerde sporters	2.1	Zeer beperkte sportfaciliteiten, waaronder deskundige begeleiding, voor jonge tot zeer jonge kinderen waardoor zij reeds op jonge leeftijd hun technisch hoogtepunt kunnen bereiken
1.2	Participatie in regionale en internationale competitie	2.2	Sport is niet geïntegreerd in het onderwijssysteem en de ondersteunings- en financieringssystemen zijn mede hierdoor niet ontwikkeld
1.3	Internationale samenwerking (trainers)	2.3	Onvoldoende en inadequate fysieke infrastructuur voor de meeste sporten die niet voldoen aan de internationale standaarden, en slecht onderhoud worden (deels als gevolg van het ontbreken van middelen en een "onderhoudscultuur")
		2.4	Tekort aan midden en hoger opgeleide sportdeskundigen die op verschillende gebieden sporters kunnen leiden of begeleiden (technische-, -kracht, duurtraining en medische andere experts) of onderzoek doen
		2.5	Suboptimaal management van sportverenigingen, sportbonden en hogere instituties in het bijzonder inadequaat "conflictmanagement"
		2.6	Het ontbreken van adequate voorzieningen voor topsporters en beroepssport en betreffende organisaties evenals structurele verbindingen met de beroepssport in de regio of de wereld

KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Netwerken en samenwerkingsverbanden nationaal en internationaal	4.1	De financieel economische crisis en de beperkte financiële middelen die beschikbaar zijn voor de sport kunnen blijvende schade toebrengen aan het niveau van de (top-)sport
3.2	Herstel van de economische crisis waardoor er wederom fondsen (van sponsors) beschikbaar komen		

Schema IV.8.2 Strategiematrix voor Sport	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Gestimuleerd door meer en betere sportfaciliteiten, -organisatie, -begeleiding en ontplooiingskansen, participeren burgers van alle leeftijden meer in sport in hun streven naar een beter lichamelijk, geestelijk of sociaal welzijn en inclusiviteit, evenals het verbeteren van hun prestaties als topsporter in regionale en internationale competitie
Uitkomst 1	In stad en district zijn er meer en betere sportfaciliteiten, -organisatie en -begeleiding voor de beoefening van verschillende niveaus en takken van sport die intensiever en efficiënter gebruikt en onderhouden worden
Uitkomst 2	Intensivering van sport in het onderwijs en speciale programmas voor burgers van alle leeftijden verhogen de participatie van doelgroepen in recreatiesport en verhogen de ontplooiingskansen van getalenteerde participanten om door te stromen naar de top- en/of beroepssport
Uitkomst 3	Surinaamse top- en/of beroepssporters verhogen hun prestaties in nationale, regionale en internationale competitie gefaciliteerd door betere sportfaciliteiten, -organisatieen -begeleiding en netwerken die hun kansen op integratie in de wereld top vergroten
Uitkomst 4	Financierders in de sport combineren gemeenschaps-, overheids- en particuliere bronnen op innovatieve wijze en creëren financieringsmechanismen om gemeenschappelijke programmas en projecten met overlappende gezondheidszorg-, onderwijs-, jeugd-, criminaliteitsbestrijdings- en commerciële doelen te realiseren

IV.9. SWOT en Strategiematrix voor Cultuur

Schema IV.9.1 SWOT voor Cultuur			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Er is politieke/bestuurlijke wil om in cultuur te investeren vooral als er duidelijke en transparante doelen zijn voor dit sensitief beleid	2.1	Het cultuurbeleid gaat hoofdzakelijk uit van cultuuruitingen ziet de brede definitie van cultuur als het normen en waarden stelsel dat wordt overgedragen, grotendeels over het hoofd. Integratie van de uitdaging hoe lokale culturen te behouden, het belang daarvan voor sociale vooruitgang evenals de methoden en instrumenten van zo'n beleid, zijn grotendeels onbesproken
1.2	Er zijn veel ervaren personen die een sterke betrokkenheid en diepe kennis hebben van culturen in Suriname	2.2	In onze multi-etnische en multiculturele samenleving is cultuur zeer gevoelig en wordt doorgaans niet bespreekbaar gemaakt. Bijgevolg is er schijnbaar, beperkte politieke of bestuurlijke ondersteuning en beperkte allocatie van financiële middelen.
1.3	Er zijn vele traditionele cultuuruitingen en de verschillende groepen hebben nog een intense beleving van hun cultuur	2.3	Binnen het beleidsgebied "cultuur" is er een tekortschietende institutionele structuur en capaciteit die zich onder meer uit in:

			Gebrekkige huisvesting, efficiëntie, bemensing en beleidsontwikkeling, wet- en regelgeving in en rond het Directoraat Cultuur Gebrekkige capaciteit, onvoldoende deskundigheid en samenwerking bij de niet-gouvernementele culturele organisatie
1.4	De verscheidenheid en authenticiteit van culturen zijn een nog niet gehele benutte kracht en hulpbron onder ander voor niet-westerse geneeswijzen, de "creatieve industrieën" en het daaraan gerelateerd potentieel voor toerisme	2.4	Onvoldoende capaciteit voor (wetenschappelijk) onderzoek, beleidsontwikkeling en de uitwerking tot operationele plannen
		2.5	Het ontbreken van Informatie-, kennis en statistische datasets ondanks grote behoefte hieraan
		2.6	Een ernstig tekort aan technische en wetenschappelijke staf, zowel bij de overheid als bij de particuliere sector dat mede veroorzaakt wordt door een gebrek aan opleidingen in Suriname
		2.7	Er is een gebrek aan infrastructuur voor kunst- en cultuuruitingen
		2.8	Verouderde of ontbrekende wet- en regelgeving op alle gebieden betrekking hebbende op cultuur zoals wetgeving rond intellectueel eigendom, internet, de elektronische media, beheer en bescherming van cultureel erfgoed waaronder gebouwen
		2.9	Het ontbreken van strategie en beleid rond elektronische media, hun rol in het behoud (overdracht) en ontwikkeling van cultuur en bevorderen van natievorming
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Versterken samenwerkingsverbanden en de uitbreiding van netwerken ondermeer door het intensiveren van Internationale Culturele betrekkingen	4.1	Als gevolg van de financieel-economische crisis krimpt de markt voor culturele producten en zijn er ook minder overheidsprogrammas die bovendien ook nog financieel gekort worden
3.2	Groeiende markt voor culturele producten	4.2	Externe normen- en waardenstelsels die slechts gedeeltelijk en vervormd overgebracht worden door de internationale elektronische media
3.3	Ondersteuning van diaspora bewerkstelligen		

Schema IV.9.2 Strategiematrix voor Cultuur	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Gestimuleerd door meer en betere mediaproducties, scholings-, trainingsactiviteiten evenals begeleiding en ontplooiingskansen, beleven burgers hun cultuur intensiever, waarderen ze culturen uit eigen land meer en zijn professionele cultuurbeoefenaars beter in staat hun producten op lokale, regionale en internationale markten te presenteren en te verkopen
Uitkomst 1	Een breed gedragen cultuurbeleid en planning vergroot de toegang van burgers tot productie, scholings-, trainingsmogelijkheden evenals begeleiding voor culturele activiteiten en ontplooiingskansen op het gebied van kunst en beleving van vooral de eigen cultuur

Uitkomst 2	Culturele producties verspreid middels elektronische media weerspiegelen ook de sociale, culturele en politieke omgeving en dragen actief bij tot de ontwikkeling en het behoud van Surinaamse culturen en de vorming van de volgende generaties
Uitkomst 3	Aangepaste wet- en regelgeving facilitering en begeleiding stellen cultuurdragers, waaronder professionele cultuurbeoefenaars beter in staat hun producten op lokale, regionale en internationale markten te presenteren en te verkopen
Uitkomst 4	Publieke-private partnership van de Overheid en organisaties van cultuurdragers versterken, verbreden en verdiepen "het Surinaamse cultureel product" voor commerciële en niet-commerciële doeleinden

IV.10. Strategiematrix voor Intellectuele Eigendommen

Schema IV.10.1 Strategiematrix voor Intellectuele Eigendommen	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Surinamers zijn beter in staat hun kennis en cultuur commercieel aan te wenden door een modern Surinaams systeem van intellectuele eigendomsrechten dat in fasen operationeel wordt en waarmee enerzijds voldaan wordt aan de internationale verdragsverplichtingen maar ook Surinaamse belangen in de aangepaste wetgeving geïntegreerd zijn en een transitiefase is ingebouwd waarin, indien nodig, personen en bedrijven begeleid en ondersteund worden om aan de nieuwe regulering en normen te voldoen
Uitkomst 1	Inbreng van belanghebbenden over de inhoud en nodige promotie begeleiding vergroten de kans op succesvolle aanname en invoering van nieuwe wetten voor regeling en vastlegging van intellectueel eigendom en afkondiging en invoering vindt plaats op basis van een gepland schema (wet industrieel eigendom, auteursrecht, naburige rechten en rechten op traditionele kennis)
Uitkomst 2	De instituties noodzakelijk voor de uitvoering van de wetten op intellectueel eigendom, waaronder instituten belast met de registratie en bescherming hiervan, zijn operationeel en promoten respect voor intellectuele eigendommen
Uitkomst 3	Promotie, training en begeleiding verband houdende met de inwerkingtreding van de wetgeving op Intellectuele Eigendommen stelt belanghebbenden beter in staat om naleving te garanderen en deze rechten commercieel aan te wenden

IV.11. SWOT en Strategiematrix voor de Veiligheid van Burgers

Schema IV.11.1 SWOT voor de Veiligheid van Burgers			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Relatief sterke sociale cohesie en culturele identiteit en daarmee een redelijk niveau van sociale controle	2.1	Beperkte en/of weinig succesvolle criminaliteitspreventie programmas
1.2	Een hoog niveau van participatie van de bevolking in de handhaving van wet en recht en een redelijk goede relatie tussen de bevolking en de betreffende korpsen	2.2	Het hoog percentage recidive en dus minder succesvol mechanisme voor herintegratie van delinquenten vooral van jeugdigen
1.3	Redelijk effectieve korpsen die zorg dragen voor de veiligheid van de burger en een redelijke mate van decentralisatie hebben	2.3	Onvoldoende coördinatie op het niveau van de korpsen die zorg dragen voor de veiligheid van de burger [3]om de heersende uitdagingen succesvol te beantwoorden

[3]Het Korps Politie Suriname (KPS), het Korps Brandweer Suriname (KBS), het Korps Penitentiaire Ambtenaren (KPA), de Kustwacht en het Nationaal Leger (NL)

		2.4	Suboptimale prestaties van alle instituten die betrokken zijn bij het garanderen van de veiligheid van de Surinaamse burger deels vanwege tekorten aan hooggekwalificeerd kader, onvoldoende middelen en faciliteiten
		2.5	De organisatieontwikkeling bij alle instituten die betrokken zijn bij het garanderen van de veiligheid van de Surinaamse burger is gestagneerd mede vanwege tekortschietend personeelsbeleid en integratie van ICT (ontbrekende en/of inadequate hardware en software)
		2.6	Overbevolkte en inadequate cellenhuizen voor arrestanten en in mindere mate voor veroordeelden en de bijzondere problematiek van jongeren en vrouwen hierbij
		2.7	De uitgestrektheid van het Surinaams grondgebied
		2.8	Zwak ontwikkelde informatie en statistische systemen
		2.9	Verouderde wetgeving en "rules of engagement" van de verschillende korpsen en in het bijzonder de bevoegdheden van de Politie bij het optreden tegen zware criminaliteit
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Beleidsprogramma's van overheid, NGO's en (internationale) ontwikkelingspartners	4.1	Grensoverschrijdende criminaliteit en terrorisme
3.2	Internationale samenwerking op het gebied van grensoverschrijdende criminaliteit	4.2	Internationale sancties rond grensoverschrijdende criminaliteit
3.3	Integratie van het Nationaal Leger in operaties gericht op het verhogen van de interne veiligheid	4.3	Niet-reguliere immigratie
3.4	Particulier initiatief op het beleidsgebied "veiligheid van burgers"	4.4	Negatieve beïnvloeding, van vooral de jeugd, door de elektronische en sociale media en cyber-crime
		4.5	Illegale exploitatie van natuurlijke hulpbronnen vooral door buitenlandse entiteiten en personen

Schema IV.11.2 Strategiematrix voor de Veiligheid van Burgers	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Preventieve maatregelen, gebaseerd op een multidimensionale benadering, analyse en beleid meer en betere dienstverlening van de instituten belast met het garanderen van veiligheid, beschermen de burgers effectiever en geven de samenleving een gevoel van toegenomen veiligheid
Uitkomst 1	Criminaliteitspreventie is succesvoller, de behuizing van arrestanten en veroordeelden is verbeterd ener zijn lagere percentages recidive van specifieke doelgroepen, vooral van jeugdigen
Uitkomst 2	Meer en betere dienstverlening van de instituten garanderen de veiligheid en beschermen de burgers effectiever en verhogen burgerparticipatie
Uitkomst 3	Meer en betere statistieken, onderzoek en analyse ondersteunen een multidimensionale analyse en aanpak van de criminaliteit
Uitkomst 4	ICT is optimaal geïntegreerd in de planning, uitvoering en evaluatie van instituten en hun programmas gericht op bescherming van de burgers verhogen van hun veiligheid
Uitkomst 5	Wet en regelgeving betrekking hebbend op de garandering van de veiligheid van burgers door de betreffende

	instituten zijn aangepast aan de heersende omstandigheden en verwachtingen
Uitkomst 6	In samenwerking met de internationale gemeenschap is weerbaarheid van Suriname inzake de grensoverschrijdende criminaliteit, terrorisme en niet-reguliere immigratie vergroot

Pijler V: Cross Cutting

V.1. SWOT en Strategiematrix voor het Milieu

Schema V.1.1 SWOT voor het Milieu			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Gunstige geografische ligging ten opzichte van de evenaar.	2.1	Onvermogen om zelf de meest ernstige en voortgaande milieudreigingen en -schade te articuleren, te kwantificeren en bovenaan de publieke ontwikkelingsagenda te plaatsen en het ontbreken van een nationale milieustrategie
1.2	Onderdeel van Guyana schild en Amazone tropisch regenwoud met relatief stabiele weeromstandigheden en enorme rijkdom aan natuurlijke hulpbronnen.	2.2	De institutionele capaciteit, om de regulerende en controlerende functie en werkzaamheden van de milieuwetten- en regelgeving uit te voeren ontbreekt vrijwel geheel als de werklast gemeten wordt in termen van de omvang van de activiteiten (waaronder aardolie, bauxietcluster, goud, hout,) en de spreiding van deze activiteiten over ons grondgebied
1.3	Hoge dichtheid van biodiversiteit met enorm braakterrein voor wetenschapsbeoefening	2.3	Tekort aan bewustzijn en verantwoordelijkheid voor behoud en bescherming van de eigen omgeving en de rest van het milieu
1.4	In tribaal verband levende gemeenschappen	2.4	Tekort aan (top) deskundigen, faciliteiten, onderzoek, instituties, netwerken, informatiesystemen en statistieken nodig voor een effectieve en efficiënte milieustrategie en programma
1.5	Lage bevolkingsdichtheid	2.5	Beperkt vermogen om internationale steun en fondsen aan te trekken voor milieuprogrammas deels vanwege het ontbreken van een milieustrategie
1.6	Milieuverplichtingen van multinationale onderneming die ook in hun land van herkomst afgedwongen kunnen worden	2.6	Het ontbreken van adequate milieuwetgeving die onder meer bevoegdheden, regulerende en controlerende instituties, hun bevoegdheden en functies regelt
		2.7	Het ontbreken van een nationale inventarisatie van gevaarlijke installaties, en het operationaliseren van een systeem van rapportage, monitoring en evaluatie van veiligheid van werknemers, omwonenden en het milieu
		2.8	Deels als gevolg van ontbrekende wetgeving is er onvoldoende en gebrekkige samenwerking (inefficiënte institutionele structuur) voor milieubeleid)
		2.9	Weinig of geen informatie over, controle op en planning van de rehabilitatie van uitgemijnde gebieden of anderszins serieus beschadigde gebieden
		2.10	De capaciteit om milieuprojecten en -studies voor te bereiden en op basis daarvan deel te nemen aan internationale en regionale milieu actieprogrammas is beperkt: deelname aan Biotrade nog niet voorbereid, participatie in REDD+ mechanismen nog niet afgerond en onvoldoende bewustzijn over het belang hiervan
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het bos als longen van de aarde conserveren en beschermen in samenwerking met de rest van de wereld	4.1	Klimaatsverandering en zeespiegelstijging
3.2	Externe financiering via multilaterale financieringsinstellingen (REDD+) onder meer door vergoeding van eventuele carbonfixatie door	4.2	Ernstige milieuschade door de voornaamste economisch activiteiten in onze economie: Bosbouw, mijnbouw

	Suriname		
3.3	Ontwikkeling van duurzaam ecotoerisme in samenspraak met de lokale gemeenschappen	4.3	Effecten van de accumulatie van steeds hogere concentratie van kwik in het milieu
3.4	Alternatieve aanwending van de rijkdom van het tropisch regenwoud na onderzoek onder meer naar voorkomen van voor de wetenschap belangrijke stoffen in planten	4.4	Een ramp als gevolg van een ongeluk/incident in "een gevaarlijke installatie" waarbij mensen en omgeving ernstige schade oplopen (bijvoorbeeld in de goud-, chloorindustrie)
		4.5	Gebrek aan politieke wil

Schema V.1.2 Strategiematrix voor het Milieu	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Aangepaste wetgeving en verhoogd milieubewustzijn van de burgers, beleidsvoorbereiders en beslissers in de private en publieke sector verzekeren het verantwoord gebruik van de natuur en de hulpbronnen die het verschaft en bevordert gepland herstel van het milieu
Uitkomst 1	Milieuwetgeving en de daaraan gerelateerde nationale milieustrategie en bewustwordings- en navolgingsprogrammas beïnvloeden en verhogen milieubewustzijn van de burgers, beleidsvoorbereiders en beslissers in de private en publieke sector, waarin speciale aandacht gegeven wordt aan de vraagstukken van zeespiegelstijging, het beheersen van en of voorkomen van rampen en de natuurreservaten
Uitkomst 2	In het verwerven van hun middelen van bestaan en producten voor de markt gebruiken burgers, bedrijven de hulpbronnen die natuur verschaftop verantwoorde wijze en de overheid ziet daarop toe waar nodig met steun van de internationale ontwikkelingspartners
Uitkomst 3	Op basis van de Milieu Wet, de daaraan gerelateerde nationale milieustrategie, het Ontwikkelingsplan 2017-2021 en de districtsplannen, investeren en werken burgers en bedrijven conform hun nationale en internationale verplichtingen aan het herstel van het milieu dat door hun economische of andere activiteiten beschadigd was
Uitkomst 4	Suriname heeft zijn duurzame ontwikkelingsstrategie geïntegreerd in de regionale en internationale milieustrategieën en actieprogrammas en heeft de capaciteit ontwikkeld om vol te participeren in de financierings- en monitoringsprogrammas
Uitkomst 5	Op basis van de Milieu Wet en de nationale milieustrategie participeert Suriname in regionale en internationale programmas voor het managen van de C02 niveaus in de atmosfeer en het minimaliseren van de schade aan Surinames infrastructuur en economie

V.2. SWOT en Strategiematrix voor de Zeespiegelstijging

Schema V.2.1 SWOT voor de Zeespiegelstijging			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Natuurlijke oeverbescherming die zichzelf herstelt	2.1	Ontbreken van wet en regelgeving op het aanleggen van infrastructuur en andere bouwactiviteiten in de kustgebieden en oevers
1.2	Relatief groot gedeelte van de kust en e begroeiing daarvan is nog intact	2.2	Het ontbreken van een lange termijnstrategie die keuzen maakt voor reacties op de gevolgen van zeespiegelstijging en/of meanderende rivieren en de opties vooral voor wat betreft de meest bedreigde gebieden.

		2.3	Onvoldoende controle op de beschadiging van de natuurlijke oever- en kustbescherming zoals de parwa- en mangrovebossen
		2.4	Onvoldoende technisch wetenschappelijke studie naar de verwachte zeespiegelstijging in Suriname en monitoring (meting) daarvan, in het bijzonder projecties van de effecten in de kustvlakte
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Internationale programmas en fondsen voor het assisteren van landen die te lijden hebben van zeespiegelstijging als gevolg van klimaatverandering	4.1	Snellere en hogere stijging van de zeespiegel dan in de matige scenario's voorspeld is
3.2	Succesvolle terugdringing van de CO2-uitstoot	4.2	Inundatie van nog in te schatten delen van de kustvlakte en bijgevolg het onbruikbaar worden van infrastructuur als gevolg van zeespiegelstijging
3.3		4.3	Verzilting bodem als gevolg van indringing van zoutwater vooral op bepaalde locaties in de kustvlakte waardoor landbouwgebieden en visrijke zoetwaterzwampen onbruikbaar worden

Schema V.2.2 Strategiematrix voor de Zeespiegelstijging	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	De oevers en kust zijn duurzaam hersteld en/of beschermd tegen de gevolgen van zeespiegelstijging en oevers van meanderende rivieren zijn beschermd
Uitkomst 1	Belanghebbenden voeren gezamenlijk en met in achtneming van aangepaste wet- en regelgeving een lange termijnstrategie uit die de gevolgen van zeespiegelstijging, schadelijk menselijk handelen of meanderende rivieren minimaliseert
Uitkomst 2	Vooral in de meest bedreigde gebieden in de kustvlakte is de natuurlijke oever- en kustbescherming hersteld en is verdere oever- en kustdegradatie beperkt door andere voorzieningen tegen zeespiegelstijging en schadelijk menselijk handelen die vastgelegd worden in de structuur-, streek- en bestemmingsplannen
Uitkomst 3	De urbane planning heeft de gewenste nederzettingspatronen uitgewerkt en geïntegreerd in de lange termijn ontwikkeling zoals vastgelegd in het consensusdocument Surinames Vision 2035 en de Middellange Termijn Ontwikkelingsplannen
Uitkomst 4	Surinames strategie en actieprogrammas maken optimaal gebruik van de technische assistentie en hulpfondsen voor het mitigeren van de gevolgen van klimaatsverandering, onder meer door nauwe samenwerking met de regionale en internationale organisaties die op dit stuk mandaat hebben

V.3. SWOT en Strategiematrix voor Gender

Schema V.3.1 SWOT voor Gender			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Erkend beleidsgebied met een eigen administratie en fysieke infrastructuur	2.1	In de samenleving wordt gender nog uitsluitend geassocieerd met de belangen van de vrouw
1.2	Er wordenop het gebied van gender bewustwording campagnes gevoerd	2.2	Onvoldoende capaciteit om een genderstrategie en beleid te ontwikkelen, uit te voeren en te monitoren/evalueren (tekort aan hoger kader op het

			BGA)
1.3	Er zijn Publieke en Private Partnerschappen gesloten voor het genderbeleid: private bedrijven (werkgevers) en belanghebbende NGO's	2.3	Onvoldoende statistische en andere informatie om te ontwikkelen, uit te voeren en te monitoren/evalueren
1.4	Het genderbeleid decentraliseert haar dienstverlening geografisch	2.4	Onvoldoende vertrouwen in de bescherming die betrokken instanties kunnen en willen bieden en onderrapportage door slachtoffers van huiselijk geweld
		2.5	Er is weinig ervaring en er zijn geen processen voor het mainstreamen van gender bij beleidsontwikkeling, uitvoering en evaluatie zowel bij de Overheid als in de particuliere sector
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Gendergelijkheid en -gelijkwaardigheid zijn internationaal, regionaal en nationaal een prioriteitsonderwerp in de sociale ontwikkeling	4.1	Continuering van negatieve en achtergebleven stereotypering in gender verhoudingen
3.2	Participatie in en ondersteuning van internationale actieprogrammas (waaronder VN-Duurzaam Ontwikkelingsdoel 5)	4.2	Aanpassing van voor gender gelijkheid noodzakelijke wetswijzigingen komen traag opgang

Schema V.3.2 Strategiematrix voor Gender	
Strategisch Ontwikkelingsdoel	Wet-, regelgeving en beleidsuitgangspunten van private en publieke organisaties garanderen gelijkheid en het recht op persoonlijke veiligheid en vrijheid van mannen en vrouwen en de kansen van mannen en vrouwen om hun idealen en talenten te realiseren niet negatief beïnvloed door gender stereotypen
Uitkomst 1	Gelijke toegang tot onderwijs en training voor jongens, mannen, meisjes en vrouwen
Uitkomst 2	Gelijke toegang tot de arbeidsmarkt en de verschillende beroepen, gelijke inkomens, gelijkwaardige arbeidsvoorwaardenvoor vrouwen en mannen
Uitkomst 3	Gedegen bescherming tegen huiselijk, seksueel geweld en molest
Uitkomst 4	Gelijkwaardige behandeling in de gezondheidszorg voor de geslachten
Uitkomst 5	Gelijkwaardige participatie van de geslachten in besluitvormende organen en posities
Uitkomst 6	Promotie van wet- en regelgeving en beleid dat gender gelijkheid propageerten bewustwording opgang brengt over de sociale vooruitgang en economische voordelen die hiermee beoogd worden

V.4. SWOT en Strategiematrix voor Jongeren

Schema V.4.1. SWOT voor Jongeren			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Het Jeugd Parlement, de CARICOM Jeugd Ambassadeurs en andere formele inspraakorganen geven jongeren de kans om hele specifieke	2.1	Er is behoefte aan consensus over de onderverdeling van de doelgroep "jongeren" in sub-leeftijdsgroepen die voor analyse, beleid en institutionele ontwikkeling van belang

	ervaringen op te doen		zijn
1.2	Jeugdigen genieten speciale bescherming voor het genot van economische, sociale en culturele rechten	2.2	Het onderwijssysteem heeft de grote behoefte aan remedial onderwijs niet geprioriteerd en heeft dan ook niet de capaciteit om de achterstanden die een belangrijk deel van de leerlingen oplopen vooral in de eerste klassen van lagere school, in te lopen, waardoor deze verder cumuleren en het niet lukt de onderwijskansen van jonge kinderen naar een acceptabel niveau te verhogen en het laag rendement van het onderwijssysteem te verbeteren
1.3	Circa 53 procent van de totale bevolking bestaat uit jeugdigen (0-29 jaar)	2.3	De kwaliteit, marktgerichtheid en certificering in het VOS/VOJ maar ook in het hoger onderwijs veroorzaken mede de hoge werkloosheidspercentages van jongeren met een VOS of AdeKUS Bachelors zowel in de dienstverlenende als technische richtingen
1.4	Een Integraal Kinder- en Adolescentenbeleid (IKA-beleid) met genderaspecten, waardoor de participatie van jeugdigen optimaal is	2.4	Het percentage jeugdwerkloosheid (15-24) is 3,7 maal zo hoog als dat van ouderen (25-64) (in de periode 2010 tot 2014 in Paramaribo en Wanica) en indiceert dat jongeren op de Surinaamse arbeidsmarkt bijzondere problemen hebben bij het maken van de transitie van-school-naar-werk. Ook het percentage jongeren die "Not-Employed, in Education or Training" (NEET) bevestigd dat jongeren een zeer kwetsbare groep zijn op onze arbeidsmarkt
1.5	Er zijn een enkele succesvolle, langlopende jeugdprogrammas die regionaal en internationaal als "best practices" zijn aangemerkt	2.5	Beperkte sport- van cultuurfaciliteiten en gemeenschapswerk, vooral in buurten van kansarme jongeren, maar het tekortschietend beleid op dit vlak dragen bij tot lage zelfwaardering en marginalisatie van jongeren wat
		2.6	De scherpe organisaties terugval van onafhankelijke jongeren, evenals de participatie van jongeren in belangenorganisaties heeft de vorming van jongleiderschap niet positief beïnvloed
		2.7	Geen adequaat jeugdstrafrecht
		2.8	Monitoring van de ontwikkeling van het kind zou zich moeten uitstrekken tot en met het negende levensjaar. Momenteel is dat beperkt tot de eerste achttien maanden waarin er groei- en gewichtscontroleplaatsvindt
		2.9	Weinig probleemgerichte of -oplossende beleidsprogrammas omdat er weinig of geen wetenschappelijk of statistisch onderzoek naar de omstandigheden en problematiek van jongeren wordt gedaan. Er wordt nog veel minder onderzoek gedaan naar jonge kinderen die onder kwetsbare omstandigheden leven
		2.10	Onvoldoende nazorg voor en rehabilitatie van jeugdigen die met de Justitie in aanraking zijn gekomen
		2.11	Onvoldoende begeleiding voor adolescenten (10-21 jaar) met betrekking tot seksualiteit, kiezen van een opleiding etc.
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Het Integraal Kinder- en Adolescentenbeleid (IKA-beleid) biedt jongeren in ons land (0-21 jaar) optimaal ontwikkelingskansen en	4.1	De sterk verslechterde macro-economische situatie kan het onderwijs, cultuur, sport en ook de arbeidsmarkt voor lange tijd ontwrichten en het is te verwachten dat deze situatie op jongeren en kinderen de grootste effecten zal

	bescherming		hebben
3.2	Adolescenten hebben toegang tot gezinscoaches	4.2	Toename van de impact van elektronische media, ICT en zogenaamde sociale mediacommunicatie op jongeren, hun socialisatie, culturele vorming en onderwijs, vooral als ouders daarover weinig controle willen of kunnen uitoefenen
3.3	Speciale aandacht voor de ontwikkeling van het kind in de eerste levensjaren (0-9 jaar) (Early Childhood Development)		
3.4	Financiering van de Actieve Arbeidsmarkt Projecten van het SHP door de internationale ontwikkelingspartners		
3.5	Beter en effectiever beleid en programmas om hulp te bieden aan kwetsbare kinderen		
3.6	De opgang gekomen hervorming van het technisch en beroepsonderwijs dat gefinancierd wordt door de IsDB, IDB en de CDB		

Schema V.4.2 Strategiematrix voor Jongeren	
Strategisch ontwikkelingsdoel	In het beleid onderscheiden doelgroepen van jongeren worden intensief beschermd door effectievere wetgeving en speciale instituten, en het hervormd onderwijs, programmas voor sport, cultuur en gemeenschapswerk stimuleren en faciliteren jongeren hun talenten, zelfrespect, persoonlijkheid, creativiteit en medezeggenschap te ontwikkelen, wat hun ontplooiingskansen op de arbeidsmarkt en in het leven verhoogt
Uitkomst 1	Effectievere wetgeving en deskundigen van specialistische instituten bieden aan onderscheiden doelgroepen effectieve bescherming, zorg en begeleiding en speciale programmas verschaffen bijzondere voorzieningen voor kwetsbare kinderen en jonge adolescenten die slachtoffers zijn geweest van verwaarlozing, molest, geweld of crimineel gedrag
Uitkomst 2	Het hervormd onderwijs is beter instaat de leerprestaties van de jongeren in onze multiculturele en veeltalige samenleving succesvol te verhogen en heeft de grote behoefte aan remedial onderwijs geprioriteerd, waardoor opgelopen achterstanden vroegtijdig ontdekt en verholpen kunnen worden
Uitkomst 3	Jeugdprogrammas voor sport, cultuur en gemeenschapswerk stimuleren en faciliteren jongeren hun talenten, zelfrespect, persoonlijkheid en creativiteit te ontwikkelen
Uitkomst 4	Innovatieve Actieve Arbeidsmarkt Beleidsprogrammas voor jongeren verhogen de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt en verkleinen de tijd die nodig is voor de transitie van school naar werk
Uitkomst 5	Jeugdigen hebben inspraak in het beleid en programmas die hun direct of indirect raken via formele of informele instituties

Pijler VI: Financiering

VI.1. SWOT en Strategiematrix voor Financiering

Schema VI.1.1 SWOT voor Financiering			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	De potentiële rijkdommen van Suriname	2.1	Een extreme "natural resource based economy" die vrijwel alle inkomen dat gegenereerd is in deze sector consumptief besteedt (via de overheid), waardoor er weinig besparingen zijn voor ontwikkelingsinvesteringen terwijl de betalingsbalans hetzelfde beeld weerspiegelt en een deviezenreserve moeilijk op te bouwen en te behouden is
1.2	Multi-etnische en multiculturele samenleving met een diaspora in een aantal "belangrijke landen"	2.2	De kleine lokale private sector is doorgaans terughoudend en behoudend in haar investeringsgedrag, terwijl herinvesteringen door multinationale onderneming vaak uitblijven en de continuïteit van sleutelsectoren regelmatig onder druk zet
1.3	Een relatief stabiel politiek klimaat en erkenning van de rechten van buitenlandse investeerders	2.3	Onvoldoende/inadequate voorbereiding van de onderhandeling met private investeerders. Planning is veelal op het niveau van "conceptuele Ontwerp" met als gevolg twee grote nadelen: a) Er zijn geen technische haalbaarheidsschattingen (ontbrekende data); b) Van de totale investering zijn geen harde ramingen
		2.4	De capaciteit om het "voortraject" van de onderhandelingen met private investeerders uit te voeren ontbreekt: technische expertise de fondsen en de politiek wil
		2.5	Zelfs als er gedetailleerde bedrijfsplannen zijn voorbereid lukt het toch niet om middels professionele "investment promotion and facilitation" een particuliere in*vesteerder* aan te trekken. Een belangrijke oorzaak is institutionele zwakte: van geen functionele specialisatie en mandatering van instituten die "check and balances" minstens mogelijk maken en transparantie bevorderen in een proces, waarbij meerdere investeerders op uitnodiging competitief bieden om een investeringsoptie
		2.6	Investeringen van private investeerders vooral in de landbouw, bosbouw of mijnbouw, die in verafgelegen of geïsoleerde productiegebieden moeten plaatsvinden, vereisen vaak additionele of koppel investeringen in infrastructuur, energie en arbeidsvoorziening en issues rond grondenrechten
		2.7	De lage rating door internationale krediet ratingbureaus en/of niet commercieel rating van het ondernemersklimaat hebben een negatief effect op onderhandelingen met private investeerders of financiële instellingen

		2.8	Weinig ervaring en onbekendheid met mogelijkheden voor financiering die beschikbaar is bij bi- of multilaterale ontwikkelingsfondsen en onvoldoende expertise in de procedures en voorwaarden van deze fondsen evenals onvoldoende participatie in netwerken die van belang zijn
		2.9	Geen gedocumenteerde, nationale strategieën, plannen, beleid of projecten die vereist zijn voor de goedkeuring en financiering van projecten door bi- of multilaterale ontwikkelingsfondsen voldoen aan internationale eisen
		2.10	Onvoldoende expertise om nationale strategieën, plannen, beleid of projecten uit te voeren (management, procuratie), te monitoren en te evalueren
		2.11	Zwakke R&D-infrastructuur en bijgevolg ontbrekende statistische en andere informatie die vereist is voor het ontwerp of monitoren en evalueren van projecten goedgekeurd en gefinancierd door bi- of multilaterale ontwikkelingsfondsen
		2.12	Uitgaande van het BBP per capita komt Suriname niet in aanmerking voor concessionele leningen of schenkingen fondsen"
		2.13	Kleinschaligheid van de economie
		2.14	De economische crisis en de kwetsbaarheid van de economie vanwege de smalle basis als "natural resource based economy"
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	De milieufondsen die beschikbaar zijn voor C02 absorptie en ook de fondsen ten behoeve van landen die ernstig te lijden zullen hebben van de stijging van de zeespiegel	4.1	Verdere inkrimping van de bi- en multilaterale ontwikkelingsfondsen die beschikbaar gesteld worden
3.2	Multi-etnische en multiculturele samenleving met een diaspora in een aantal "belangrijke landen"	4.2	Verdere daling van de vraag naar en prijzen van grondstoffen
3.2	Participatie in internationale organisaties, netwerken en kennisuitwisseling waaronder ook begrepen meedoen aan programmas voor transparantie en optimaal voordeel voor kleine, natural-resource-based-economieën en het inzetten van technische experts als commerciële of onbetaalde dienstverleners	4.2	Beperkingen die opgelegd worden aan het winnen van fossiele brandstoffen in het kader van het tegengaan van het opwarmen van de aarde

Schema VI.1.2 Strategiematrix voor Financiering	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Voor de financiering van de geplande ontwikkeling zoals vastgelegd in Surinames Vision 2035 en het Ontwikkelingsplan 2017-2021is er een financieringsstrategie en –programma dat instituten die belast zijn met de uitvoering hiervan hanteren bij het concretiseren en promoten van de investeringsbehoefte van Suriname, om zo de kans op ter beschikkingstelling van gelden uit bilaterale en multilaterale fondsen te maximaliseren en uit de transparante selectie van particuliere investeerders het grootste voordeel voor Suriname te behalen
Uitkomst 1	In lijn met het Ontwikkelingsplan 2017-2021 en Surinames Vision 2035 is er een financieringsstrategie en -programma voor de financiering van de geplande ontwikkeling

Uitkomst 2	Instituten die belast zijn met de uitvoering van de financieringsstrategie en -programma voeren een gecoördineerd actieprogramma uit om de investeringsbehoefte van Suriname te promoten
Uitkomst 3	Voor de financiering van specifieke projecten of programmas die zijn vastgelegd in het ontwikkelingsplan 2017-2021 gaan de Staat Suriname of Surinaamse organisaties overeenkomsten aan met bilaterale partners en multilaterale organisaties en instellingen
Uitkomst 4	De selectie van particuliere investeerders voor projecten of programmas die zijn vastgelegd in het ontwikkelingsplan 2017-2021 en waarvoor Suriname nationaal, regionaal of internationaal gegadigden heeft gemobiliseerd, is transparant en levert daarom een grote bijdrage aan de groei van de Surinaamse economie

Pijler VII: Implementatie en Monitoring

VII.1. SWOT en Strategiematrix voor Monitoring en Evaluatie

Schema VII.1.1 SWOT voor Monitoring en Evaluatie			
STERKTEN		ZWAKTEN	
1.1	Kleinschaligheid heeft ook voordelen, de huidige stand van de technologie vergroot deze wat potentieel een basis kan zijn voor een "high-road" strategie: hooggeschoolde bevolking, hoge productiviteit en hoge inkomens	2.1	Gebrekkige Monitoring & Evaluatie als gevolg van een gecompliceerd politiek systeem dat een bijzondere uitdaging vormt voor de integratie van het politiek bestuurlijke en monitoring
1.2	Een sterke plantraditie die terug gaat tot de jaren vijftig van de vorige eeuw waarin een "sterk Planbureau" een sleutelrol vervulde	2.2	Onvoldoende kennis, het vrijwel ontbreken van processen, organisatie en cultuur in de overheidsorganisatie van de projectmatige benadering en resultaatgericht management, budgettering monitoring en evaluatie. De assumptie dat het integreren van deze "methode" in de overheidsorganisatie een zeer korte termijn "project" zou zijn, is tot nu toe het voornaamste knelpunt voor vooruitgang. Dit proces zal 5 tot 10 jaren duren indien het "projectmatig" gepland en uitgevoerd wordt
1.3	Een kader van personen die actief waren in het "oude planapparaat" en wiens vaardigheden aangewend kunnen worden voor kort termijn oplossingen maar ook voor training en "mentoring" van nieuw kader	2.3	Sterk geërodeerde processen, netwerken, en capaciteit voor voorbereiding van beleid (waaronder. analyse) en ook voor beleidsformulering, -beslissing, -implementatie, monitoring en evaluatie bij lijnministeries, autonome (beleids-) instituten evenals gespecialiseerde instituten belast met M&E
		2.4	Onvoldoende adaptie (integratie) van "state of the art" methoden en technieken voor Planning die M&E mogelijk moet maken evenals de standaardisatie daarvan op het niveau van de en lijnministeries. Hieronder wordt ook begrepen: • Integratie van ICT • De naadloze integratie van de financiële administratie (van de Overheid) en M&E • Formats van ontwikkelingspartners en de Surinaamse voor wat betreft M&E-activiteiten
		2.5	Geen consensus en besluiteloosheid over M&E
		2.6	Gebrek aan topkader beperkte capaciteit en bereidheid om deskundigheid op internationaal of regionaal niveau competitieve beloning aan te bieden of de inzet daarvan overeenkomstig te plannen
		2.7	Zwakke statistische en informatiesystemen
		2.8	Volstrekt onvoldoende inzicht in en ervaring met de interne werking en cultuur van internationale en regionale organisaties, waar onder de ontwikkelingspartners actief in technische samenwerking en financiering
KANSEN		BEDREIGINGEN	
3.1	Bestaande programmas en de financieringsbronnen voor het versterken van de statistische, analyse en plan capaciteit van vooral kleine ontwikkelingslanden van	4.1	Gedwongen, overhaaste aanpassing, mede door onbegrip en ongeduld van externe deskundigen, kunnen diepgaande verstoring van het maatschappelijk

	de Internationale Ontwikkelingspartners		evenwicht in de gecompliceerde en kwetsbare Surinaamse samenleving veroorzaken. Het in gevaar brengen van de vreedzame co-existentie en het uit elkaar vallen van het onderliggende consensusmodel
		4.2	Onvoldoende lokale middelen voor de financiering van de hervorming en versterking van de M&E

Schema VII.1.2 Strategiematrix voor Monitoring en Evaluatie	
Strategisch ontwikkelingsdoel	Het op wettelijke regelingen gestoelde Surinaams Monitorings- en Evaluatie instituut, heeft de technische (M&E) capaciteit en het gedecentraliseerd netwerk ontwikkeld om de uitvoering en impact van de programmas en projecten die onderdeel zijn van Surinames Vision 2035, de middel lange termijn (vijf) jaren plannen en de jaarbegrotingen van de ministeries te monitoren en te evalueren en rapporteert periodiek daarover aan de Regering en DNA
Uitkomst 1	Het op wettelijke regelingen gestoeld Monitorings- en Evaluatie Instituut, leidt het gedecentraliseerd nationaal monitoringssysteem en managed de daaraan gerelateerde processen en informatiesystemen die de informatiebasis zijn voor de rapportage aan de Regering en DNA, die met een vastgestelde periodiciteit plaatsvindt, waardoor programmas en projecten tijdig bijgestuurd worden
Uitkomst 2	Het Monitorings- en Evaluatie Instituut, is een center of excellence, dat de methoden en technieken voor M&E bij de Overheid ontwikkelt en vastlegt, trainingen verzorgt, bijstand verleent aan ministeries, regionale organen en andere publieke entiteiten om de M&E-activiteiten zo efficiënt, professioneel en onpartijdig te laten verlopen
Uitkomst 3	Er is voldoende deskundig kader aanwezig voor de uitvoering van M&E-activiteiten

ONTWIKKELINGS PLAN 2017-2021

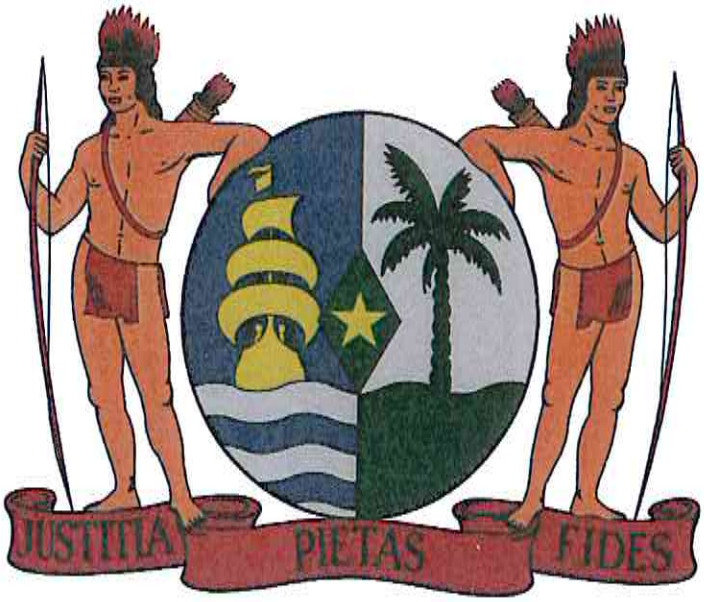

Ontwikkelingsprioriteiten van Suriname

Samen in consensus een gediversifieerde Surinaamse economie bouwen die in de competitieve wereldmarkt concurrerend is, significant meer duurzame ontwikkeling, werkgelegenheid en gelijkheid genereert en het milieu leefbaar houdt

Tabel 1. Sociale indicatoren

	Indicator	Eenheden	2013	2014 realisatie	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
	Bevolking								
1	Midjaarlijkse bevolking naar leeftijdsklasse en geslacht				557,958	563,047	567,978	Geprojecteerde bevolking per domein (urbaan, ruraal en binnenland) per 1 juli van een bepaald jaar; de	ABS
2	Immigratie cijfer	per 1000			8.5			Het aantal personen uit het buitenland met het doel om zich voor langere tijd (meestal minstens 1 jaar of minstens 6 maanden (eigenlijk 6 maanden en 1 dag) in het land van aankomst te vestigen, gedeeld door de bevolkingsomvang en vermenigvuldigd met 1000	CBB met bewerking SPS
3	Emigratie cijfer	per 1000			0.5			Het aantal personen uit het buitenland met het doel om zich voor langere tijd (meestal minstens 1 jaar of minstens 6 maanden en 1 dag) in het land van aankomst te vestigen gedeeld door de bevolkingsomvang en vermenigvuldigd met 1000	CBB met bewerking SPS
4	Bevolkingsgroei (geprojecteerd en absoluut)				5243			Het verschil van de geprojecteerde bevolking van een bepaald jaar en de projectie van een voorafgaand jaar [de som v/h geboorteoverschot en het migratie saldo].	CBB met bewerking SPS
5	Bevolkingsgroeicijfer (geprojecteerd)	in %			0.95			De geprojecteerde absolute groei gedeeld door de geprojecteerde bevolking van een voorafgaand jaar vermenigvuldigd met 100%. Het absolute groei aantal tussen een bepaald jaar ten opzicht van het voorafgaand jaar, vermenigvuldigd met 100%	ABS /CBB
	Sociale Zekerheid								
6	Rechthebbenden op Financiële Bijstand				24,113			Een sociale uitkering aan mensen met een beperking en zwakke huishoudens om mee te helpen dekken in de kosten van levensonderhoud	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
7	Aantal AOV-ers				53,476			Een maandelijkse uitkering voor ingezetenen van zestig jaar en ouder	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
8	Aantal AKB-ers			82,724				Een maandelijkse uitkering voor gezinnen met kinderen tot achtien jaar tot een max. van 4 kinderen per	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
9	Aantal deelnemers Basiszorgverzekering				405,000			Iedere ingezetene die de premie betaalt, die toegang geeft tot de basiszorgvoorzieningen. Deze zijn de minimaal gegarandeerde zorgdiensten, waaronder preventieve en klinische diensten voor behoud en herstel van de gezondheid.	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
10	Aantal deelnemers Algemeen Pensioen Fonds				20,000			Een ingezetene, die voor het opbouwen van een pensioenrecht de maandelijkse premie betaalt aan het Algemeen Pensioen Fonds	Wet Algemeen Pensioenfonds 2014
11	Armoedegrens	in SRD			n.b.			Armoedegrenzen uitgedrukt in financiele waarden die gelden voor een eenheid (persoon, gezin of huishouden) die als arm wordt aangemerkt, wanneer die eenheid niet voldoende (monetaire) middelen heeft om te voorzien in de basisbehoeften, waarbij de behoeften van levensmiddelen van primair belang zijn	Nationale Commissie voorbereiding Armoedegrens Suriname
12	Bestaansminimum	in SRD			n.b.			Een bestaansminimum is de levensstandaard die de samenleving garandeert aan elk individu of huishouden en dat gefinancierd wordt door het totale inkomen van betrokkene(n) (individueel of huishoudinkomen) en verkregen kan worden uit inkomen uit 1) arbeid (lonen/salrissen, winst/ondernemersinkomen of producten voor eigen consumptie), 2) inkomen uit eigendom en 3) transfers ("om niet") van de overheid, familie of anderen	Nationale Commissie voorbereiding Armoedegrens Suriname
	Werkgelegenheid								
13	Economisch actieve leeftijdsgroep	leeftijdsgroep		15 - 64 jaar	15 - 64 jaar			Personen die gegeven hun leeftijd beschikbaar geacht worden voor het verrichten van economische activiteiten; dat zijn personen van vijftien jaar tot en met vierenzestig jaar.	ABS
14	Het Arbeidspotentieel			147.175			237,598	Personen die een activiteit ontplooien waarvoor zij in geld of in natura een beloning ontvangen of zij die in dienst van een ander of door zelfstandig een dergelijke activiteit te ontplooien of die proberen tot een dergelijke activiteit te komen. Het inkomen kan zijn in de vorm van loon/salaris, winst of producten verkregen uit eigen arbeid.	ABS en bewerking SPS
15	Werkzamen			143.973			188,442	Personen die in de referentieperiode (3 maanden) van het onderzoek een activiteit ontplooiden waarvoor zij in geld of in natura, een beloning ontvingen in de vorm van loon/salaris, winst of producten verkregen uit eigen arbeid.	ABS en bewerking SPS
16	Werklozen			10.743			49,156	Personen in de economisch actieve leeftijdsgroep, die in de referentie periode van het onderzoek niet werkzaam waren en in deze periode geprobeerd hebben om in dienst van een ander of zelfstandig te	ABS en bewerking SPS

Tabel 1. Sociale indicatoren

	Indicator	Eenheden	2013	2014 realisatie	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
	Onderwijs				schooljaar				
	Primair Onderwijs			2013/2014	2014/'15				
17	Aantal leerlingen naar geslacht en p/leerkracht G.L.O. (inclusief K.O.)			68,637				Het Gewoon Lager Onderwijs (GLO) bestaande uit 2 leerjaren Kleuter- (K.O.)en 6 leerjaren Lageronderwijs	ABS
18	Aantal leerlingen per leerkrach			12.6				Het aantal leerlingen over de 8 leerjaren gedeeld door het aantal leerkrachten per schoolja	ABS
	Examenresultaten GLO-6 toets naar richting								
19	M.U.L.O.	in %		53.1	56			Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (M.U.L.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
20	L.B.G.O.	in %		28.1	n.b.			Lager Beroepsgericht Onderwijs (L.B.G.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
21	Secundair : V.O.J.							Voortgezet Onderwijs op Junioren niveau (VOJ	
22	Aantal leerlingen naar geslacht en type VOJ			35,173					ABS
23	Beroepsgericht: E.B.O. + N.O. + L.B.G.O.			8,211				Elementair Beroepsonderwijs (E.B.O.) + Nijverheidsonderwijs (N.O.) + Lager Beroepsgericht Onderwij	ABS
24	Technisch: L.T.O. + E.T.O.			3,064				Lager Technische Onderwijs (L.T.O.) + Elementair Technisch Onderwijs (E.T.O.)	ABS
25	Algemeen: M.U.L.O.			23,898				Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (M.U.L.O.)	ABS
26	Toelatingsexamen resultaten VOS naar richting				62.9				Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
27	V.W.O.	in %			23.6			Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (V.W.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
28	H.A.V.O.	in %			8.9			Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (H.A.V.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
29	NATIN	in %			30.4			Natuur Technisch Instituut (NATIN)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
30	Eindexamenresultaten M.U.L.O. (incl. her.)	in %			64.3				Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
31	Secundair : V.O.S. (Algemeen)							Voortgezet Onderwijs op Senioren niveau (V.O.S.	
32	Aantal studenten naar geslacht en onderwijstype VOS				14362				ABS
33	V.W.O.				4220			Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (V.W.O.	ABS
34	H.A.V.O.				2554			Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (H.A.V.O.	ABS
35	Eindeamenresultaten VOS naar niveau								Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
36	V.W.O.	in %			75			Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (V.W.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
37	H.A.V.O.	in %			60			Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (H.A.V.O.)	Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur
38	Secundair : VOS (Tech.en Beroepsgericht)								
39	Aantal studenten naar geslacht en schooltype								ABS
40	NATIN				2590			Natuur Technisch Instituut (NATIN)	ABS
41	I.M.E.A.O.				2613			Instituut voor Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs (I.M.E.A.O	ABS
42	A.M.T.O.				n.b.			Avond Middelbaar Technisch Onderwijs (A.M..TO.	ABS
43	Opleiding tot Leerkrachten: A.C.I./C.P.I./S.P.I./Kweekschool Nickerie				2385			Albert Cameron Instituut (A.C.I.)/ Christelijk Pedagogisch Instituut (C.P.I.)/ Surinaam Pedagogisch Inst	ABS
44	Eindexamen VOS (Technisch en Beroepsonderwijs) inclusief herexamen								
45	NATIN	in %			n.b.			Natuur Technisch Instituut (NATIN)	MinOWC
46	IMEAO	in %			54			Instituut voor Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs (I.M.E.A.O	MinOWC
47	AMTO	in %			53			Avond Middelbaar Technisch Onderwijs (A.M..TO.	MinOWC
48	Leerkracht opleid.: ACI/SPI/CPI/Kweekschool	in %			n.b.			Albert Cameron Instituut (A.C.I.)/ Christelijk Pedagogisch Instituut (C.P.I.)/ Surinaam Pedagogisch Inst	MinOWC

Tabel 1. Sociale indicatoren

	Indicator	Een-heden	2013	2014 realisatie	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
49	**Tertiair Onderwijs (Wetenschappelijk)**								
50	Aantal studenten AdeK UvS naar geslacht en naar studierichting				3575			Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeK UvS)	ABS
51	Aantal afgestudeerden AdeK UvS naar studierichting				n.b.				AdeK UvS en IGSR
52	**Tertiair Onderwijs (Technisch en Beroepsonderwijs)**								
53	Studenten naar geslacht en type Techn.+ Beroepsg. Tertiair Onderw.								
54	P.T.C.				1141			Poly Technische College (P.TC.	ABS
55	I.O.L.				2233			Instituut voor de Opleiding van Leraren (I.O.L.	ABS
56	L.O.B.O.				685			Lerarenopleiding voor Beroepsgericht Onderwijs (L.O.B.O.	ABS
57	A.H.K.C.O.				283			Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (A.H.K.C.O.	ABS
58	Aantal afgestudeerden Tertiair- Technisch en Studiejaar								
59	P.T.C.				n.b.			Poly Technische College (P.TC.	Poly Technische College (P.TC.
60	I.O.L.				n.b.			Instituut voor de Opleiding van Leraren (I.O.L.)	Instituut voor de Opleiding van Leraren (I.O.L.)
61	L.O.B.O.				n.b.			Lerarenopleiding voor Beroepsgericht Onderwijs (L.O.B.O.)	Lerarenopleiding voor Beroepsgericht Onderwijs (L.O.B.O.)
62	A.H.K.C.O.				n.b.			Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (A.H.K.C.O.)	Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (A.H.K.C.O.)
63	**Volksgezondheid**								
64	Aantal artsen	per 1000			0.7			Het aantal huisartsen gedeeld door de midjaarlijkse bevolking x 1000	ABS en calculatie SPS
65	Zuigelingensterftecijfer	per 1000		15.9	n.b.			Het aantal levendgeboren kinderen dat sterft beneden de leeftijd van één jaar in een bepaald jaar per 100 levend geboorten in hetzelfde jaar	BOG afd. Epidemiologie
66	Matemalesterftecijfer	per 100.00		130	n.b.			Het aantal vrouwen dat overlijdt ten gevolge van complicaties van een zwangerschap of van de bevalling (binnen 42 dagen na beëindiging van de zwangerschap) in een bepaald jaar, per 100.000	BOG afd. Epidemiologie
67	Sterfgevallen aan hart- en vaatziekten			864	n.b.			Sterfte aan hart- en vaatziekten waaronder cardio vasculaire aandoeningen (CVA), hartinfarcten, ischaemische hartziekten en hypertensie	BOG afd. Epidemiologie
68	Sterfgevallen aan externe oorzaken			374 (2011)	n.b.			Externe doodsoorzaken waarvan de intentie onbekend is (ongevallen en geweld; w.o vergiftiging, verdrinking, schot, snoerwurgen en vallen	BOG afd. Epidemiologie
69	Sterfgevallen aan maligne neoplasma			457	n.b.			Maligne neoplasma, carcinomen of kanker; kwaadaardig gezwel of groeiproces van woekerende cellen in het lichaam.	BOG afd. Epidemiologie
70	Perinatale sterftecijfer	per 1000 geboorten		27.2 (2011)	n.b.			De perinatale sterfte is de sterfte in de perinatale periode, die begint bij de 22e zwangerschapsweek en eindigt bij de 7e dag na de geboorte. Het sterftecijfer wordt berekend door (teller) de som van het aantal levenlozen en het aantal vroeg neonatale sterften (levendgeboren en overleden binnen 7 dagen na de geboorte) te delen door (noemer) het totaal aantal geboorten (de som van het aantal levendlozen en levendgeborenen) en dezen te vermenigvuldigen met een factor van 1000. Berekening: het aantal sterfte	BOG afd. Epidemiologie
71	Sterfgevallen tgv diabetes mellitus			198	n.b.			Diabetes een ziekte die gepaard gaat met een toegenomen urineproductie en uitscheiding van relatief grote hoeveelheden glucose of andere stoffen met de urine; glucose verlies ten gevolge van suikerziekte mede door onvoldoende insulinenproduktie door de alvlieesklie	BOG afd. Epidemiologie
72	Aandeel Niet overdraagbare ziekten (NCD) binnen de ziektelast							Niet overdraagbare aandoeningen; ziekten die niet door een bacterie, virus of ander organismen worden overgebracht, w.o.: hypertensie, diabetes, kanker, mentale stoornissen, etc. in procenten van het totaal aantal ziekteevallen	Ministerie van Volksgezondheid in samenwerking met PAHO
73	Aandeel Overdraagbare ziekten binnen de ziektelast	in %			< 27			Overdraagbare aandoeningen; ziekten die door een bacterie, virus of ander organismen worden overgebracht, w.o: HIV, malaria, leptospirosis, tuberculose, hepatitus, salmonella, etc. in procenten va	Ministerie van Volksgezondheid in samenwerking met PAHO
74	Vaccinatiedekkingspercentage Measles Mumps Rubella (MMR)	in %			94			Kinderen van 12-24 maanden inenten tegen mazelen, bof en rode hond.	BOG afd. Epidemiologie
75	Aantal HIV positief geteste personen			453	n.b.			Middels een bloedonderzoek vaststellen als een persoon besmet is met het Humaan Immunodeficiëntievirus (veroorzaker van AIDS)	BOG afd. Epidemiologie (ook Ministerie van Volksgezondheid afdeling Planning
76	Aantal chronische patiënten Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS)				173			Mentale stoornissen van lange duur of sluipend verloop.	Psychiatrisch Centrum Suriname

Tabel 1. Sociale indicatoren

Indicator	Een-heden	2013	2014 realisatie	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
77 Veiligheid/ criminaliteit								
78 Economische delicten				112			Misdrijven gepleegd in de economische sfeer	
79 Doodslag				12			Iemand van het leven beroven zonder dat sprake is van een van tevoren beraamd plan. (artikel 347 wh Surinaams Wetboek van Strafrecht.'	
80 Moord				19			Opzettelijk en met voorbedachte rade iemand van het leven beroven. (artikel 349 van het Surinaams Wetboek van Strafrecht.'	
81 Diefstal (eenvoudige)				3612			Hij die enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, wegneemt met het oogmerk het zich wederrechtelijk toe te eigenen (art.370 Surinaams Wetboek van Strafrecht).	
82 Diefstal middels geweldpleging				1206			Diefstal waarbij geweld gebruikt of met geweld wordt gedreigd (art. 372 SWvS)	
83 slachtoffers huiselijk geweld				1765			Een gedrag en/of handeling dat de ene partner of ex partner en huisgenoot tegenover de andere teneinde de macht in handen te krijgen en/of te behouden	
84 Brandveiligheid								
85 Aantal woongebouwbranden				200			Branden van woonhuizen die zijn aangemeld bij de brandweer	Korps Brandweer Suriname (KBS)

Tabel 2. Economische indicatoren

	Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
	Reele sector:						
1	Reele groei BBP	in %	-2.7%	-10.4%	0.2%	Groei van het BBP, waarbij prijsveranderingen zijn geneutraliseerd en niet zijn meegenomen.	ABS- realisatie , SPS - projectie
2	BBP mp (nominale waarde)	in mln SRD	16,669.3	22,658.2	28,140.2	De brutowaarde van de geproduceerde goederen en diensten in alle sectoren van de economie, gecorrigeerd met waarde van importen die gebruikt is in het productieproces.	ABS- realisatie , SPS - projectie
3	BNP mp (nominale waarde)	in mln SRD	16,573.2	22,080.0	27,295.3	De brutowaarde van alle inkomens verdient door de primaire productiefactoren in het productieproces.BNP = Bruto Nationaal Inkomen (BNI) = BBP + netto factor inkomens van het buitenland.	ABS- realisatie , SPS - projectie
4	Beschikbaar inkomen (nom.waarde)	in mln SRD	16,798.1	22,534.3	27,585.1	Het inkomen van het land dat uiteindelijk beschikbaar is voor finale consumptie en besparingen. Beschikbaar inkomen = BNI + netto buitenlandse transfers.	ABS- realisatie , SPS - projectie
5	BBP per capita	in SRD	29,384.0	39,350.8	48,753.4	BNP per hoofd van de bevolking in SRD	ABS- realisatie , SPS - projectie
6	BNP per capita	in SRD	29,215.0	38,346.6	47,300.6	BBP per hoofd van de bevolking in SRD	ABS- realisatie , SPS - projectie
7	BBP per capita	in USD	8,904.2	5,621.5	6,964.8	BNP per hoofd van de bevolking in USD	SPS
8	BNP per capita	in USD	8,853.0	5,478.1	6,757.2	BBP per hoofd van de bevolking in USD	SPS
9	Reele groei Primaire sector	in %	-1.0%	-0.4%	3.7%	De agrarische- of primaire sector is de economische sector die grondstoffen en voedsel levert.	ABS- realisatie , SPS - projectie
10	Reele groei Secundaire sector	in %	1.3%	-7.1%	0.2%	De verwerking gebeurt in de secundaire of industriële sector.	ABS- realisatie , SPS - projectie
11	Reele groei Tertiaire sector	in %	-4.8%	-9.3%	2.6%	De teritiaire sector is de dienstverlenende sector.	ABS- realisatie , SPS - projectie
12	Aandeel primaire sector in tot. BBP	in %	14.8%	15.0%	12.6%		ABS- realisatie , SPS - projectie
13	Aandeel secundaire sector in tot. BBP	in %	24.1%	26.0%	25.3%		ABS- realisatie , SPS - projectie
14	Aandeel tertiare sector in tot. BBP	in %	47.8%	50.6%	54.5%		ABS- realisatie , SPS - projectie
15	Aandeel nationale besparingen in totaal BBP	in %				Besparingen van overheid en de particuliere sector.	ABS komt volgend jaar uit met deze indicator.
16	Aandeel nationale investeringen in totaal BBP	in %				Investeringen van overheid en de particuliere sector.	ABS komt volgend jaar uit met deze indicator.
17	Aandeel nationale consumptie in totaal BBP	in %				Consumptie van overheid, huishouden en de particuliere sector.	ABS komt volgend jaar uit met deze indicator.
	Overheidssector en staatsschuld:						
18	Totale ontvangsten (lopende ontvangsten en schenkingen)	in mln SRD	3,398.7	3,105.0	3,976.0	De totale ontvangsten van de oveheid exclusief trekkingen op leningen.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS

Tabel 2. Economische indicatoren

Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
19 Lopende ontvangsten	in mln SRD	3,398.7	3,105.0	3,958.0	Lopende ontvangsten van de oveheid zijn ontvangsten exclusief trekkingen op leningen en schenkingen.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
20 Belastinginkomsten	in mln SRD	2,713.9	2,316.0	2,999.0	Belastinginkomsten zijn zowel directe belasting als niet-directe belasting inkomsten.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
21 Niet-belasting inkomsten	in mln SRD	684.8	789.0	960.0	Niet-belasting inkomsten is een verzamelnaam van inkomsten die niet het karakter van een belasting hebben . Deze zijn onder andere retributies, dividenduitkeringen van de staatsbedrijven, concentrecht op in- en uitvoer, AOV premies etcetera.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
22 Totale belasting inkomsten uit de minerale s	in mln SRD	142.8	136.5	474.3	Belastinginkomsten uit de minerale sector betreft: directe belastingen (waar onder inkomstenbelasting en dividendelasting) en indirecte belastingen (waaronder statistiekrecht, invoerrechten etcetera)	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
23 Totale niet-belasting inkomsten uit de miner	in mln SRD	93.3	565.5	843.9	Niet-belastinginkomsten betreft dividentuitkering en royelties.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
24 Totale uitgaven	in mln SRD	5,005.7	8817	6289	De totale uitgaven van de overheid, exclusief aflossingen op leningen.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
25 Totale lopende uitgaven	in mln SRD	4,571.6	7.1	5.7	De totale uitgaven van de overheid.	CBvS website: Ministerie van Financien , Bureau voor de Staatsschuld, CBvS
26 Totale uitgaven aan lonen en salarissen	in % BBP	9.2%	7.8	7.6	Personele kosten van de ambtenaren van de overheid, inclusief de loonlijst van leerkrachten.	CBvS website en bewerkingen van SPS
27 Overige goederen en diensten	in % BBP	8.4%	1.5	1.8	Uitgaven aan goederen en diensen.	CBvS website en bewerkingen van SPS
28 Totale uitgaven aan subsidie en diensten	in % BBP	8.3%	1.1	1.8	De bijdragen van de overheid aan parastalen, semi-autonome overheidsinstituten, ziekenhuizen en sociale instellingen.	CBvS website en bewerkingen van SPS
29 Totale interest uitgaven	in % BBP	1.5%			Interestbetalingen op de binnenlandse en buitenlandse schuldportefuille.	CBvS website en bewerkingen van SPS
30 Totale kapitaal uitgaven	in % BBP	2.6%	-2.5	-1.0	Alle uitgaven die niet het karakter hebben van operationele kosten,waaronder inventaris, transportmiddelen, gebouwen en contructie en kunstwerken.	CBvS website en bewerkingen van SPS
31 Totale nog te rubriceren posten	in % BBP	1.0%	-2.1	-1.0	Dit zijn statistische verschillen die het karakter van een inkomsten of uitgave kunnen hebben.	CBvS website en bewerkingen van SPS
32 Saldo lopende rekening	in % BBP	-7.0%	-3.5	-2.7	Lopende ontvangsten minus lopende uitgaven van de overheid.	CBvS website en bewerkingen van SPS
33 Saldo primaire rekening	in % BBP	-5.5%			Lopende ontvangsten minus lopende uitgaven, exclusief de rentelasten van de overheid.	CBvS website en bewerkingen van SPS

Tabel 2. Economische indicatoren

Indicator	Een-heden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
34 Saldo totale rekening (financieringstekort)	in % BBP	-10.6%			Totale ontvangsten minus totale uitgaven. Met dit bedrag zal de overheidsschuld per saldo toenemen.	CBvS website en bewerkingen van SPS
35 Binnenlandse netto financiering van het tekort	in % van het tekort	15.2%			De financiering van het tekort met overheidsbeparingen plus trekkingen minus aflossingen op binnenlandse schulden.	CBvS website en bewerkingen van SPS
36 Buitenlandse netto financiering van het tekort	in % van h	84.8%			De financiering van het tekort met trekkingen minus aflossingen op buitenlandse schulden.	CBvS website en bewerkingen van SPS
37 Effecieve binnenlandse schuld	in mln US	876.1			Uitstaande schuldpositie van binnenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties, waarbij de lokale valuta schulden met de werkelijke jaareinde wisselkoers waarop de schuldpositie betrekking heeft worden geconverteerd in USD.	Bureau voor de Staatsschuld met bewerkngen van SPS
38 Effecieve buitenlandse schuld	in mln US	897.4			Uitstaande schuldpositie van buitenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties uitgedrukt in USD.	Bureau voor de Staatsschuld met bewerkngen van SPS
39 Effectieve binnenlandse schuld-BBP ratio	in % BBP	21.2%			Uitstaande schuldpositie van binnenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties, waarbij de vreemde valuta schulden met de werkelijke jaareinde wisselkoers waarop de schuldpositie betrekking heeft, worden geconverteerd in de lokale munteenheid. Voor de jaren waar er geen gerealiseerde BBP cijfer van ABS beschikbaar is, is de ratio is gebaseerd op het geschatte BBP cijfers van SPS.	Bureau voor de Staatsschuld met bewerkngen van SPS
40 Effectieve buitenlandse schuld-BBP ratio	in % BBP	21.8%			Uitstaande schuldpositie van buitenenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties, waarbij de vreemde valuta schulden met de werkelijke jaareinde wisselkoers waarop de schuldpositie betrekking heeft, worden geconverteerd in de lokale munteenheid. Voor de jaren waar er geen gerealiseerde BBP cijfer van ABS beschikbaar is, is de ratio is gebaseerd op het geschatte BBP cijfers van SPS.	Bureau voor de Staatsschuld met bewerkngen van SPS
41 Wettelijke binnenlandse schuld-BBP ratio	in % BBP	29.4%			Uitstaande schuldpositie van binnenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties, waarbij de vreemde valuta schulden met de jaareinde wisselkoers van het de laatste BBP cijfer van het ABS zijn geconverteerd in de lokale munteenheid. De ratio van het huidig jaar is gebaseerd op het laatste BBP cijfer ABS, als het gerealiseerd BBP van de desbetreffende jaar nog niet beschikbaar is.	Bureau voor de Staatsschuld
42 Wettelijke buitenlandse schuld in % BBP	in % BBP	23.2%			Uitstaande schuldpositie van buitenlandse crediteuren inclusief afgeroepen garanties, waarbij de vreemde valuta schulden met de jaareinde wisselkoers van het de laatste BBP cijfer van het ABS zijn geconverteerd in de lokale munteenheid. De ratio van het huidig jaar is gebaseerd op het laatste BBP cijfer ABS, als het gerealiseerd BBP van de desbetreffende jaar nog niet beschikbaar is.	Bureau voor de Staatsschuld
43 Buitenlandse schuld: gemiddelde nominale rentevoet	in %	2.2%			Een gewogen gemiddelde rentevoet van de buitenlandse schuldportefeuille.	Bureau voor de Staatsschuld

Tabel 2. Economische indicatoren

	Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
44	Binnenlandse schuld: gemiddelde nominale rentevoet	in %	5.1%			Een gewogen gemiddelde rentevoet van de binnenlandse schuldportefeuille.	Bureau voor de Staatsschuld
	Monetaire sector:						
45	Maatschappelijk geldhoeveelheid: M2	in mln SRD	10,639.3			M2 is de geldhoeveelheid in ruimere zin wat inhoud chartaal geld plus giraal geld (munten, bankbiljetten en girale betaalrekeningen-tegenwoordig ook die in buitenlandse geldsoorten), inclusief het elektronisch geld, plus kortlopende deposito's met een looptijd tot 2 jaar, alsmede deposito's met een opzegtermijn tot 3 maanden.	CBvS website
46	Maatschappelijk geldhoeveelheid M2	in % BBP	63.8%			M2 in procenten van het BBP is de liquiditeitsquote.	CBvS website
47	Gemiddelde nominale debet rente op SRD vorderingen	in %	13.4			Is een gemiddeld gewogen rentevoet op alle SRD vorderingen.	CBvS website
48	Gemiddelde nominalecredit rente op SRD tegoeden	in %	7.7			Is een gemiddeld gewogen rentevoet op alle SRD tegoeden.	CBvS website
49	Nominale Interbancaire rentevoet (SRD tegoeden)	in %	8.1			De rentevoet waartegen banken elkaar gelden verstrekken.	CBvS website
50	Gemiddelde reele credit rente op SRD vorderingen	in %	-11.7			De reele rentevoet is de nominale rentevoet gecorigeerd met de binnenlandse inflatie.	CBvS website
51	Gemiddelde reele debet rente op SRD tegoeden	in %	-17.4			De reele rentevoet is de nominale rentevoet gecorigeerd met de binnenlandse inflatie.	CBvS website
52	Internationale Reserve positie	in mln USD	330.2	397	311	Internationale reserve zijn alle reserve activa van de CBvS waaronder monetaire goud, vreemde valuta middelen, SDR middelen en reserve positie bij het IMF.	CBvS website, SPS-projectie
53	Importdekking internationale reserve	in maanden	1.5	3.8	3.2	Internationale reserve gedeeld door de gemiddelde behoefte aan deviezen om de maandelijke importen van goederen en diensten te dekken.	CBvS website, SPS-projectie
54	Gemiddele officiele verkoopkoers USD	SRD/USD	3.47	7.0	7.0	Gemiddelde berekende verkoopkoers van de SRD/USD die de CBvS publiceert op haar website.	CBvS website, SPS-projectie
55	Gemiddele officiele verkoopkoers Euro	SRD/Euro	3.81			Gemiddelde berekende verkoopkoers van de SRD/Euro die de CBvS publiceert op haar website.	CBvS website
56	Jaareinde verkoopkoers USD	SRD/USD	4.04			Jaareinde verkoopkoers van de SRD/USD die de CBvS publiceert op haar website.	CBvS website
57	Jaareinde officiele verkoopkoers Euro	SRD/Euro	4.42			Jaareinde verkoopkoers van de SRD/Euro die de CBvS publiceert op haar website.	CBvS website
58	Inflatie (end of period)	in %	25.1%			De algehele stijging van de binnelandse prijspeil.	ABS
	Betalingsbalans:						

Tabel 2. Economische indicatoren

	Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
59	Totale exporten van goederen en diensten	in mln USD	1,856.5	1,186.0	1,519.0	Totale exporten van goederen en diensten op kasbasis.	CBvS website, SPS-projectie
60	Totale importen van goederen en diensten	in mln USD	2,701.9	1,269.0	1,165.0	Totale importen van goederen en diensten op kasbasis.	CBvS website, SPS-projectie
61	Totale exportwaarde minerale sector	in mln USD	1,305.7	1,048.0	1,434.0	Totale exportwaarde van goederen uit de goud-, olie en bauxietsector op kasbasis.	CBvS website, SPS-projectie
62	Totale exportwaarde goud sector	in mln USD	916.6	938.0	1,224.0	Totale exportwaarde van goederen uit de goudsector (RGM gold, Newmount en small scale minners).	CBvS website, SPS-projectie
63	Saldo handels balans	in mln USD	-375.4	-83.0	354.0	Exporten minus importen van goederen op kasbasis.	CBvS website, SPS-projectie
64	Saldo goederen balans minerale sector	in mln USD	-90.2			Exporten goederen minerale sector minus importen van goederen t.b.v. de minerale sector	ABS
65	Saldo lopende Rekening	in % BBP	-16.3%	-4.0	8.1	De lopende rekening is de som van: de handelsbalans, netto factorinkomen en netto overdrachtsbetalingen.	CBvS website, SPS-projectie
66	Saldo inanciele Rekening	in % BBP	15.0%			De financiele rekeningis de som van directe investeringen, beleggingen in portfolio, andere investeringen, derivaten (afgeleide producten) en reserves.	CBvS website
67	Foreign Direct Investment in Suriname	in mln USD	280			Een buitenlandse investering wordt als een directe investering beschouwd, indien de buitenlandse investeerder over 10% of meer van de aandelen of het stemrecht binnen een bedrijf beschikt. Het gaat bij deze indicator om Directe investeringen van het buitenland in Suriname.	CBvS website
68	Foreign Direct Investment in het buitenland	in mln USD	0			Directe investeringen van Surinamer in het buitenland.	CBvS website

Tabel 3. Ruimtelijke ordening en milieu indicatoren

Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
1 Bosbedekking	ha	15,290,055	15,280,104		De hoeveelheid landoppervlakte bedekt met bos	Stichting Bosbeheer en Bostoezicht
2 Gestort afval	m³	79,989	204,702		Afval dat op de officële vuilstortplaats wordt gestort en geregisteerd	Vuilophaal en Verwerkingsdienst
3 Landgebruik/Landbedekking: Landbouw	ha		2,195.19		Verandering van een type landgebruik door mens kracht of een andere vorm van landgebruik of door verandering van beheersmethoden binnen een type landgebruik	Stichting Bosbeheer en Bostoezicht
Bosbouw			14,963,593.32			
Infrastructuur			12,954.78			
Mijnbouw			62,101.71			
			455.49			
			209,707.92			
			3,450.42			
4 Totale rondhoutproductie	m³	402,236	559,296		Zowel industrieel als niet-industrieel rondhout	Stichting Bosbeheer en Bostoezicht
5 Beschermde gebieden	ha	2,138,300	2,138,300		Gebieden op land en/of zee die worden toegewijd aan de bescherming en het blijven van biologische diversiteit.	Stichting Bosbeheer en Bostoezicht
6 EBS-aansluitingen	aantal aansluitingen	140,633	148,101		Huizen, bedrijven en fabrieken die zijn aan gesloten op het EBS elektriciteitsnet	Energie Bedrijven Suriname
7 Electriciteitsverkopen	kWh	1,290,398,327	1,444,779,918		Verkoop van door de EBS opgewekte elektriciteit	Energie Bedrijven Suriname
8 Electriciteitsvoorziening door zonne-energie	aantal woonverblijven	196	n.b.		Energie die mensen met beschikbare technologie opwekken direct vanuit zonnestraling	Dienst Elektriciteits Voorziening
9 Elektriciteitsopwekking door de EBS (thermal)	MWh	511,877	712,292		De hoeveelheid elektriciteit die door de EBS gegenereerd word	Energie Bedrijven Suriname
10 Elektriciteitsvraag (totaal)	kWh	1,253,710,947	1,338,880,017		Behoefte aan elektriciteit	Energie Bedrijven Suriname
11 Totale neerslag landelijk	mm	2,076.0	1,960.9		De som van de gemiddelde maandelijkse regenval	Meteorologische Dienst Suriname
12 Gemiddelde maximale temperatuur	°C	31.2	31.4		Het jaarlijkse gemiddelde van de hoogste temperatuur die maandelijks wordt bereikt.	Meteorologische Dienst Suriname
13 Gemiddelde minimale temperatuur	°C	23.3	23.0		Het jaarlijkse gemiddelde van de laagste temperatuur die maandelijks wordt bereikt.	Meteorologische Dienst Suriname
14 Windsnelheden (Nickerie en Zanderij)	m/s	2.9 en 4.8	2.9 en 1.9		De gemiddelde snelheid van luchtdeeltjes in de (buiten) lucht of de hoeveelheid windbeweging.	Meteorologische Dienst Suriname
15 Beplante gebieden	ha	65,910	67,711		Arealen die beplant zijn met landbouwgewassen.	Ministerie van LVV
16 Grasland voor veestapel	ha	17,204	16,329		De hoeveelheid grond gebruikt voor de veestapel.	Ministerie van LVV
17 Bezoeken van beschermde gebieden	Aantal personen	11,450	16,124		Totaal aantal personen dat de verschillende beschermde gebieden bezoekt.	Stichting Natuurbehoud Suriname
18 Verzekerde motorrij- en voertuigen	aantal motorrij- en voertuigen	219,860	233,723		Totaal aantal verzekerde motorrij- en voertuigen.	Algemeen Bureau voor de Statistiek in Suriname

Tabel 3. Ruimtelijke ordening en milieu indicatoren

	Indicator	Eenheden	2015 realisatie	2016 proj.	2017 proj.	Definitie	Bron
19	Aangemeerde schepen	aantal aangemeerde schepen	1,042	n.b.		De som van de aangemeerde schepen bij de verschillende havens.	Maritieme Autoriteit Suriname
20	Vliegbewegingen vanuit Zorg en Hoop-vliegveld	aantal uitgevoerde vluchten	37,532	n.b.		De som van de opstijgingen en de landingen van vliegtuigen op het Zorg en Hoop-vliegveld.	Luchtvaardienst
21	Waterconsumptie SWM-verzorgingsgebied	m^3	24,745,221	27,240,139		He gebruik van drinkwater van de SWM.	Surinaamse Waterleiding Maatschappij (SWM)
22	Watervoorziening SWM (bruto)	m^3	45,927,059	48,351,161		De brutoproductie van drinkwater door de SWM.	Surinaamse Waterleiding Maatschappij (SWM)
23	Bouwvergunningen	aantal vergunningen		3,791	2013	Totaal afgedane bouwvergunningen (schuttingen, zakenpanden, woonhuizen, overige).	Ministerie Openbare Werken

Tabel 4: Exporten en Importen van goederen in miljoenen US dollars 2004 -2016-Q3

	Totaal		Per Capita in USD	
	Exporten	Importen	Exporten	Importen
2004	721.4	604.4	1463.8	1226.4
2005	800.9	873.7	1606.5	1752.5
2006	1,174.5	902.6	2329.2	1790.0
2007	1,359.0	1,044.8	2664.9	2048.7
2008	1,743.5	1,406.7	3372.0	2720.6
2009	1,401.8	1,390.7	2674.5	2653.3
2010	2,084.1	1,397.9	3923.6	2631.7
2011	2,646.9	1,679.1	4902.5	3110.0
2012	2,700.2	1,993.5	4985.2	3680.5
2013	2,416.2	2,173.7	4391.3	3950.6
2014	2,145.3	2,012.3	3839.3	3601.3
2015	1,652.3	2,027.6	2927.4	3592.3
2016-Q3	993.9	942.5	1743.2	1653.1

Bron: Website CBvS, december 2016

Census year	Population
2009	524,143
2010	531,170
2014	558,773
2015	558,773
2016	558,773
2017	558,773
2018	558,773
2019	558,773
2020	558,773
2021	558,773

Bron: CBvS, BoP, december 2016

	in mln USD	in mln SRD	index	index	BBPmp lopend	Exporten in	export/GDP
	Exporten	BBPmp cons	export	BBP		mln SRD	ratio
2004	721.4						
2005	800.9	7207	100	100	6,106	2,227	36.5
2006	1,174.5	7618	146.6	105.7	7,206	3,265	45.3
2007	1,359.0	8061	169.7	111.8	8,061	3,778	46.9
2008	1,743.5	8395	217.7	116.5	9,698	4,847	50.0
2009	1,401.8	8648	175.0	120.0	10,638	3,897	36.6
2010	2,084.1	9095	260.2	126.2	11,993	5,794	48.3
2011	2,646.9	9627	330.5	133.6	14,452	8,867	61.4
2012	2,700.2	9886	337.1	137.2	16,434	9,046	55.0
2013	2,416.2	10176	301.7	141.2	16,981	8,094	47.7
2014	2,145.3	10213	267.9	141.7	17,294	7,187	41.6
2015	1,652.3	9937	206.3	137.9	16,669	5,535	33.2
2016-Q3	993.9	8907	124.1	123.6	22,582	6,957	[illegible]

Census year	Population
2009	524,143
2010	531,170
2014	558,773
2015	564,435
2016	570,154
2017	575,931
2018	581,766
2019	587,661
2020	593,615
2021	599,630

Tabel 6: Mid-Jaarse Bevolking van Suriname 2004 - 2021

Jaar	Aant. Pers.
2004	492,829
2005	498,543
2006	504,257
2007	509,970
2008	517,052
2009	524,143
2010	531,170
2011	539,912
2012	541,638
2013	550,222
2014	558,773
2015	564,435
2016	570,154
2017	575,931
2018	581,766
2019	587,661
2020	593,615

Tabel 7.a Macro-economische grootheden 2005-2021

Macro-Economische Grootheden	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bruto Binnenlands Product (basisprijzen) in 1000SRD	5,670,317	6,655,807	7,412,941	9,036,125	9,769,200	11,137,924	13,127,641	15,003,370	15,542,258
Bruto Binnenlands Product (basisprijzen; 2007=100) in 1000 SRD	6,646,979	7,058,803	7,412,941	7,721,515	7,953,481	8,364,227	8,765,486	8,902,072	9,156,481
Bruto Binnenlands Product (marktprijzen) in 1000SRD	6,105,917	7,206,325	8,060,532	9,698,055	10,638,424	11,993,016	14,451,881	16,433,675	16,980,662
Bruto Binnenlands Product (marktprijzen; 2007=100) in 1000SRD	7,206,627	7,669,468	8,060,532	8,394,993	8,648,293	9,094,810	9,626,583	9,886,206	10,175,963
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen) in 1000SRD	5,556,917	6,505,932	7,405,791	9,092,225	9,782,400	10,845,686	12,258,570	14,359,265	15,103,119
Bruto Nationaal Inkomen (marktprijzen) in 1000SRD	5,992,517	7,056,450	8,053,382	9,754,155	10,651,624	11,700,778	13,582,810	15,789,570	16,541,523
Beschikbaar Inkomen in 1000SRD	6,054,397	7,155,175	8,266,232	10,003,030	10,910,124	11,943,142	13,872,279	16,033,159	16,764,440
Midjaarlijkse Bevolking	498,543	504,257	509,970	517,052	524,143	531,170	539,910	541,638	550,222
Nationaal Inkomen per Capita in SRD	12,020	13,994	15,792	18,865	20,322	22,028	25,158	29,152	30,063
Beschikbaar Inkomen per Capita in SRD	12,144	14,190	16,209	19,346	20,815	22,485	25,694	29,601	30,469
Nationaal Inkomen per Capita in USD	4,324	5,034	5,681	6,786	7,310	7,924	7,510	8,702	8,974
Beschikbaar Inkomen per Capita in USD	4,368	5,104	5,831	6,959	7,487	8,088	7,670	8,836	9,095
Wisselkoers SRD/USD	2.78	2.78	2.78	2.78	2.78	2.78	3.35	3.35	3.35
groei beschikbaar inkomem USD (in procenten)		16.8	14.2	19.4	7.6	8.0	-5.2	15.2	2.9

(1 De cijfers van 2005 tot en met 2015 zijn afkomstig v/h ABS. Cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het SPS

(1 De cijfers van 2005 tot en met 2014 zijn afkomstig v/h ABS. Cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het SPS

Tabel 7.b Macro-economische grootheden 2005-2021

Macro-Economische Grootheden	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bruto Binnenlands Product (basisprijzen) in 1000SRD	15,891,496	15,083,951	21,161,777	26,199,705	28,730,416	30,624,416	32,547,737	34,344,264
Bruto Binnenlands Product (basisprijzen; 2007=100) in 1000 SRD	9,170,996	8,947,123	8,074,846	8,156,707	8,348,912	8,454,240	8,581,847	8,781,833
Bruto Binnenlands Product (marktprijzen) in 1000SRD	17,294,421	16,669,281	22,552,377	28,924,105	31,428,716	33,466,916	36,085,637	38,493,064
Bruto Binnenlands Product (marktprijzen; 2007=100) in 1000SRD	10,213,386	9,936,543	8,906,555	8,991,138	9,190,483	9,299,664	9,428,875	9,633,671
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen) in 1000SRD	15,659,006	14,987,892	20,876,877	25,914,805	28,445,516	30,339,516	32,262,837	34,059,364
Bruto Nationaal Inkomen (marktprijzen) in 1000SRD	17,061,931	16,573,222	22,267,477	28,639,205	31,143,816	33,182,016	35,800,737	38,208,164
Beschikbaar Inkomen in 1000SRD	17,300,451	16,798,050	22,582,477	28,954,205	31,458,816	33,497,016	36,115,737	38,523,164
Midjaarlijkse Bevolking	558,773	567,291	575,800	581,558	587,374	593,248	599,180	605,172
Nationaal Inkomen per Capita in SRD	30,535	29,215	38,672	49,246	53,022	55,933	59,750	63,136
Beschikbaar Inkomen per Capita in SRD	30,962	29,611	39,219	49,787	53,558	56,463	60,275	63,657
Nationaal Inkomen per Capita in USD	9,115	8,721	5,525	7,035	7,575	7,990	8,536	9,019
Beschikbaar Inkomen per Capita in USD	9,242	8,839	5,603	7,112	7,651	8,066	8,611	9,094
Wisselkoers SRD/USD	3	3	7	7	7	7	7	7
groei beschikbaar inkomem USD (in procenten)	2	(4)	(37)	27	8	5	7	6

(1 De cijfers van 2005 tot en met 2015 zijn afkomstig v/h ABS. Cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het SPS

(1 De cijfers van 2005 tot en met 2014 zijn afkomstig v/h ABS. Cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het SPS

Tabel 8a: Nominaal BBP (2007=basisjaar, in duizend SRD)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Private sector												
Agriculture, Hunting and Forestry	390,449	433,702	529,[illegible]78	631,542	798,553	842,160	886,998	1,004,206	937,749	968,022	927,153	995,948
Fishery	257,231	286,187	289,0[illegible]5	234,288	247,784	293,565	374,580	374,292	502,560	620,430	798,989	1,051,681
Mining and Quarrying	444,385	546,174	583,04[illegible]	723,566	758,893	864,995	969,552	1,151,160	955,406	775,552	505,255	1,107,221
Manufacturing	1,348,620	1,671,916	1,892,983	2,455,043	2,155,887	2,516,500	3,008,418	3,499,201	3,190,332	2,828,228	1,619,399	2,758,173
Electricity, Gas and Water supply	89,905	96,597	132,321	179,992	210,394	255,572	263,397	305,703	338,476	344,857	500,730	539,636
Construction	264,269	349,977	379,860	[illegible]27,395	522,954	579,585	832,509	838,788	994,268	1,255,249	1,514,610	2,160,245
Wholesale and Retail trade	1,014,791	1,160,620	1,293,919	1,7[illegible]425	2,094,576	2,329,591	2,679,462	3,081,879	3,177,417	3,244,113	2,989,303	3,912,813
Hotels and Restaurants	195,128	203,794	197,268	194,[illegible]75	275,966	315,808	408,382	492,587	535,374	583,558	658,588	873,261
Transport, Storage and Communication	475,917	484,800	475,886	588,230	622,047	712,409	843,866	1,129,759	1,260,089	1,744,956	1,869,734	3,042,896
Financial Intermediation	331,380	391,799	419,517	444,490	487,451	596,056	738,920	772,909	993,544	746,668	744,561	1,150,907
Real Estate, Renting and Business activities	194,099	240,428	317,147	274,351	314,805	374,859	475,742	511,983	532,130	581,923	675,636	1,027,518
Education	3,785	4,664	7,505	5,405	5,100	7,891	10,126	10,967	12,927	13,250	13,061	21,365
Health and Social services	33,496	45,151	49,193	55,076	62,107	71,776	81,587	91,875	111,457	115,630	122,203	196,237
Other Community, Social & Personal services	37,167	41,958	44,009	55,112	63,149	70,871	96,446	109,507	124,838	129,112	133,834	217,219
Subtotal	5,080,622	5,957,768	6,611,038	8,129,891	8,619,66[illegible]	9,831,638	11,669,985	13,374,816	13,666,567	13,951,548	13,073,056	19,055,122
Public sector												
Agriculture, Hunting and Forestry	12,646	14,046	17,150	19,567	22,424	2[illegible]046	29,036	29,997	33,937	34,821	38,395	40,223
Electricity, Gas and Water supply	5,505	5,914	6,205	7,624	9,043	10,[illegible]35	11,201	13,295	15,006	15,795	17,195	18,014
Construction	4,877	6,458	7,005	8,162	9,319	11,398	12,502	10,253	10,667	10,934	10,420	10,916
Transport, Storage and Communication	18,104	18,442	18,011	17,598	21,573	25,548	25,464	27,412	29,155	29,884	38,700	40,543
Public Admin	240,485	258,947	309,697	368,203	462,359	520,319	568,448	654,330	720,526	738,539	784,621	821,985
Education	181,569	223,706	253,570	278,001	377,261	406,127	465,693	502,162	591,938	606,736	598,070	626,550
Health and Social services	126,509	170,525	190,264	207,079	247,554	305,544	347,309	391,105	474,463	503,240	523,495	548,424
Subtotal	589,694	698,039	801,902	906,234	1,149,534	1,306,287	1,457,653	1,628,554	1,875,692	1,939,949	2,010,896	2,106,655
Nominal GDP at basic prices	5,670,316	6,655,807	7,412,941	9,036,125	9,769,200	11,137,924	13,127,641	[illegible],003,370	15,542,258	15,891,496	15,083,951	21,161,777
Indirect taxes minus subsidies	435,600	550,518	647,591	661,930	869,224	855,092	1,324,240	1,[illegible]30,305	1,438,404	1,402,925	1,585,330	1,390,600
Nominal GDP at market prices	**6,105,916**	**7,206,325**	**8,060,532**	**9,698,055**	**10,638,424**	**11,993,016**	**14,451,881**	**16,4[illegible]675**	**16,980,662**	**17,294,421**	**16,669,281**	**22,552,377**

Tabel 8b. Reëel BBP naar bedrijfstak in 2007 prijzen

	2005 Act.	2006 Act.	2007 Act.	2008 Act.	2009 Act.	2010 Act.	2011 Act.	2012 Act.	2013 Act.	2014 Act.	2015 Act.	2016 Est.
Private sector												
Agriculture, Hunting and Forestry	436,530	457,078	529,378	517,920	706,684	717,327	750,297	854,237	721,083	743,310	799,930	818,328
Fishery	287,732	319,072	289,005	224,761	268,958	287,275	298,898	302,365	331,325	346,699	361,613	353,622
Mining and Quarrying	478,252	521,580	583,046	607,301	526,442	553,994	629,932	649,284	632,576	595,547	507,314	489,900
Manufacturing	1,803,796	1,857,453	1,892,983	2,067,460	1,830,294	2,050,012	2,086,441	1,708,233	1,857,020	1,705,652	1,683,326	1,559,286
Electricity, Gas and Water supply	114,944	126,102	132,321	144,509	142,468	142,795	164,192	166,077	179,013	177,303	164,436	163,614
Construction	345,821	368,398	379,860	410,502	440,220	397,055	443,333	444,831	465,880	520,755	587,943	539,265
Wholesale and Retail trade	1,050,969	1,209,422	1,293,919	1,324,588	1,587,845	1,659,079	1,707,691	1,821,825	1,876,616	1,892,068	1,716,466	1,373,173
Hotels and Restaurants	174,624	198,978	197,268	202,573	210,372	252,982	261,531	303,665	306,206	305,260	276,250	274,869
Transport, Storage and Communication	460,712	459,269	475,886	563,785	561,642	588,768	613,988	644,359	645,437	673,898	714,983	707,118
Financial Intermediation	373,992	384,560	419,517	418,789	436,876	464,051	499,119	556,736	730,434	599,934	566,054	556,431
Real Estate, Renting and Business activities	275,455	283,813	317,147	296,118	297,148	289,926	308,304	316,326	325,587	337,608	348,253	358,701
Education	5,675	5,825	7,505	6,341	6,548	6,682	6,987	7,117	6,798	6,924	6,708	6,718
Health and Social services	49,312	48,907	49,193	39,551	43,856	42,978	43,653	45,643	46,510	47,153	47,581	48,152
Other Community, Social & Personal services	32,795	35,402	44,009	62,931	54,785	53,506	71,314	74,193	76,002	78,185	77,522	79,150
Subtotal	5,890,608	6,275,857	6,611,038	6,887,130	7,114,138	7,506,430	7,885,680	7,894,891	8,200,487	8,030,296	7,858,379	7,328,326
Public sector												
Agriculture, Hunting and Forestry	15,341	16,064	17,150	18,411	17,142	17,349	16,398	16,780	18,584	18,288	19,353	12,712
Electricity, Gas and Water supply	5,098	5,593	6,205	7,522	8,951	11,552	12,368	9,629	9,835	9,446	8,694	6,482
Construction	6,304	6,716	7,005	7,619	6,526	9,070	8,682	6,790	6,927	6,834	6,094	4,105
Transport, Storage and Communication	18,950	18,891	18,011	23,132	26,231	20,198	21,010	19,995	20,519	19,214	18,759	15,685
Public Admin	276,491	245,257	309,697	328,526	340,215	346,830	339,222	366,172	364,928	450,750	444,817	301,871
Education	244,907	251,375	253,570	247,938	238,463	243,871	251,865	332,828	241,320	334,591	293,980	207,905
Health and Social services	189,279	187,723	190,264	201,236	201,815	208,927	230,262	254,987	293,881	301,579	297,048	197,760
Subtotal	756,371	731,619	801,902	834,385	839,343	857,797	879,807	1,007,181	955,994	1,140,702	1,088,745	746,520
Real GDP at basic prices	6,646,979	7,007,476	7,412,941	7,721,515	7,953,481	8,364,227	8,765,486	8,902,072	9,156,481	9,170,996	8,947,123	8,074,846
Indirect taxes minus subsidies	559,648	610,665	647,591	673,478	694,812	730,583	861,097	984,134	1,019,482	1,042,390	989,419	831,709
Real GDP at market prices	**7,206,627**	**7,618,141**	**8,060,532**	**8,394,993**	**8,648,293**	**9,094,810**	**9,626,583**	**9,886,206**	**10,175,963**	**10,213,386**	**9,936,542**	**8,906,555**
Groei in %		**5.7**	**5.8**	**4.1**	**3.0**	**5.2**	**5.8**	**2.7**	**2.9**	**0.4**	**-2.7**	**-10.4**

Bronnen:

- 2005 tot en met 2015 ABS, Nationale Rekeningen

*) 2016, schatting SPS

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Mining and Manufacturing totaal in SRD x 100	2,282,048	2,379,033	2,476,029	2,674,761	2,356,736	2,604,006	2,716,373	2,357,517	2,489,596	2,301,199	2,190,640	2,049,186
groei in %		**4.2**	**4.1**	**8.0**	**-11.9**	**10.5**	**4.3**	**-13.2**	**5.6**	**-7.6**	**-4.8**	**-6.5**
Mining and manufacturing excl.other industries	NA	NA	2,029,664	2,223,228	1,954,803	2,261,449	2,264,867	2,000,155	2,075,481	1,920,839	1,815,258	1,690,550
				9.5	-12.1	15.7	0.2	-11.7	3.8	-7.5	-5.5	-6.9
Aandeel in BBPmp lopend in procent				28.5	22.3	24.8	23.3	25.1	21.1	17.9	11.0	15.0

Tabel 9a. Bruto Toegevoegde Waarde tegen basisprijzen (SRD 1000) per bedrijfstak in lopende prijzen

Bedrijven en Huishoudens	2017	2018	2019	2020	2021
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	1,047,737	1,105,363	1,168,368	1,239,639	1,321,455
Visserij	1,076,922	1,107,076	1,144,716	1,187,071	1,239,183
Mijnbouw	1,163,002	1,156,814	1,121,102	1,095,641	1,087,987
Industrie/Fabricage	3,283,044	3,302,253	3,332,313	3,379,602	3,445,804
Electriciteit,Gas en Water	700,859	783,717	840,715	896,054	948,847
Constructie	2,693,879	3,043,076	3,306,680	3,576,237	3,853,138
Handel	5,240,200	5,884,849	6,357,332	6,842,231	7,329,234
Hotels en Restaurants	1,093,446	1,218,331	1,311,002	1,405,084	1,506,556
Transport, Opslag en Communicatie	3,911,323	4,396,800	4,763,739	5,152,075	5,550,989
Financiële Instellingen	1,457,290	1,596,454	1,695,970	1,800,422	1,906,056
Zakelijke diensten	1,354,936	1,539,522	1,679,384	1,821,571	1,955,019
Onderwijs	27,370	30,185	31,933	33,562	35,045
Gezondheidszorg	254,249	283,708	303,730	324,985	345,745
Ov. Gem.- , Soc. Pers. Die	283,380	319,178	345,141	371,104	396,744
Subtotaal	**23,587,637**	**25,767,325**	**27,402,125**	**29,125,275**	**30,921,802**
Sector Overheid	**2,612,069**	**2,963,090**	**3,222,290**	**3,422,462**	**3,422,462**
BBP tegen basisprijzen	**26,199,705**	**28,730,416**	**30,624,416**	**32,547,737**	**34,344,264**
Indirecte belastingen minus subsidies op producten en importen	2,724,400	2,698,300	2,842,500	3,537,900	4,148,800
BBP tegen marktprijzen	**28,924,105**	**31,428,716**	**33,466,916**	**36,085,637**	**38,493,064**

Tabel 9b. Bruto Toegevoegde Waarde tegen basisprijzen (SRD 1000) per bedrijfstak in constante prijzen

Bedrijven en Huishoudens	2017	2018	2019	2020	2021
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	853,517	891,925	932,953	976,802	1,024,665
Visserij	359,634	365,072	370,733	376,515	382,428
Mijnbouw	490,710	494,491	488,138	485,014	488,171
Industrie/Fabricage	1,566,036	1,615,668	1,565,641	1,527,847	1,580,035
Electriciteit,Gas en Water	162,796	163,610	164,428	165,250	166,076
Constructie	525,783	539,453	555,097	572,305	591,764
Handel	1,437,849	1,466,606	1,500,338	1,539,347	1,582,449
Hotels en Restaurants	269,097	272,326	277,500	283,522	291,744
Transport, Opslag en Communicatie	710,654	725,578	744,443	767,520	793,616
Financiële Instellingen	550,867	548,112	551,401	558,018	566,946
Zakelijke diensten	369,820	381,655	394,249	407,654	419,883
Onderwijs	6,729	6,740	6,752	6,765	6,779
Gezondheidszorg	48,778	49,436	50,119	51,121	52,195
Ov. Gem.- , Soc. Pers. Die	80,733	82,590	84,572	86,686	88,940
Subtotaal	**7,433,000**	**7,603,262**	**7,686,364**	**7,804,366**	**8,035,690**
Sector Overheid	723,706	745,650	767,876	777,481	746,143
BBP tegen basisprijzen	8,156,707	8,348,912	8,454,240	8,581,847	8,781,833
Indirecte belastingen minus subsidies op producten en importen	834,431	841,570	845,424	847,028	851,838
BBP tegen marktprijzen	**8,991,138**	**9,190,483**	**9,299,664**	**9,428,875**	**9,633,671**

Tabel 9c. Reele groei in procenten

Bedrijven en Huishoudens	2017	2018	2019	2020	2021
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	4.3	4.5	4.6	4.7	4.9
Visserij	1.7	1.5	1.6	1.6	1.6
Mijnbouw	0.2	0.8	-1.3	-0.6	0.7
Industrie/Fabricage	0.4	3.2	-3.1	-2.4	3.4
Electriciteit,Gas en Water	-0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Constructie	-2.5	2.6	2.9	3.1	3.4
Handel	4.7	2.0	2.3	2.6	2.8
Hotels en Restaurants	-2.1	1.2	1.9	2.2	2.9
Transport, Opslag en Communicatie	0.5	2.1	2.6	3.1	3.4
Financiële Instellingen	-1.0	-0.5	0.6	1.2	1.6
Zakelijke diensten	3.1	3.2	3.3	3.4	3.0
Onderwijs	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Gezondheidszorg	1.3	1.4	1.4	2.0	2.1
Ov. Gem.- , Soc. Pers. Die	2.0	2.3	2.4	2.5	2.6
Subtotaal	1.4	2.3	1.1	1.5	3.0
Sector Overheid	-3.1	3.0	3.0	1.3	-4.0
BBP tegen basisprijzen	1.0	2.4	1.3	1.5	2.3
Indirecte belastingen minus subsidies op producten en importen	0.3	0.9	0.5	0.2	0.6
BBP tegen marktprijzen	0.9	2.2	1.2	1.4	2.2

Tabel 10a. Investeringen per groeiprojectie

Investeringen in mln.USD inclusief voorraadmutatie

	Gewenst	Baseline	Pessimistisch
2017	1105.0	916.0	825
2018	1516.0	1276.0	1,131
2019	1796.0	1432.0	1,199
2020	2408.0	1826.0	1,516
2021	2840.0	2119.0	1,732
totaal	**9,665**	**7,569**	**6,403**

Tabel 11a: Totaal en de som van Mijnbouw en Industrie BBP in constante basis prjzen en respectieve index cijfers 2005 - 2017

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BBP in 2007 constante basis prijzen x 1 mln SRD	6,647	7,007	7,413	7,722	7,953	8,364	8,765
Mjinbouw en Industrie x 1 mln SRD	2,282	2,379	2,476	2,675	2,357	2,604	2,716
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP		5.4	5.8	4.2	3.0	5.2	4.8
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP Mijnbouw/Industrie		4.3	4.1	8.0	-11.9	10.5	4.3
Index cijfers van het totale BBP (basis prijzen: 2007=100)	100.0	105.4	111.5	116.2	119.6	125.8	131.9
Index cijfers van het BBP in de mijnbouw/industrie (basis prijzen:	100.0	104.3	108.5	117.2	103.3	114.1	119.0

Bron: ABS, SPS (BBP 2015)

Tabel 11a: Totaal en de som van Mijnbouw en Industrie BBP in constante basis prjzen en respectieve index cijfers 2005 - 2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BBP in 2007 constante basis prijzen x 1 mln SRD	8,902	9,156	9,171	8,947	8,075	8,157
Mjinbouw en Industrie x 1 mln SRD	2,358	2,490	2,301	2,191	2,049	2,057
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP	2	3	0	(2)	(10)	1
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP Mijnbouw/Industrie	(13)	6	(8)	(5)	(6)	0
Index cijfers van het totale BBP (basis prijzen: 2007=100)	134	138	138	135	121	123
Index cijfers van het BBP in de mijnbouw/industrie (basis prijzen:	103	109	101	96	90	90

Bron: ABS, SPS (BBP 2015)

Tabel 11b: Totaal en de som van Mijnbouw en Industrie BBP in constante basis prjzen en respectieve index cijfers 2016 - 2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BBP in 2007 constante basis prijzen x 1 mln SRD	8947	8075	8,157	8,349	8,454	8,582	8,782
Mjinbouw en Industrie x 1 mln SRD	2191	2049	2057	2110	2054	2013	2068
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP		-9.7	1.0	2.4	1.3	1.5	2.3
Procentuele jaar-op-jaar verandering BBP Mijnbouw/Industrie		-6.5	0.4	2.6	-2.7	-2.0	2.7
Index cijfers van het totale BBP (basis prijzen: 2007=100)	100	90.3	91.2	93.3	94.5	95.9	98.2
Index cijfers van het BP in de mijnbouw/industrie (basis prijzen: 2	100	93.5	93.9	96.3	93.7	91.9	94.4

Bron: ABS, SPS (BBP 2016-2021)

Tabel 12a: Importen en Exporten in 1989-1995

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Goods: exports f.o.b.	553.8	469.8	348.9	340.2	298.3	293.6	415.6
Imports Imports	-334.7	-377.6	-350	-274.6	-213.5	-193.6	-292.6
Balance on Goods	219.1	92.3	-1.1	65.6	84.8	100	123

Balance of Payments: Analytical Presentation

Bron CBvS statistical Compendium

Tabel 12b : Exporten en Importen van goederen op kasbasis in 2004-2015, schatting 2016

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016-Q3	est .2016
Exporten	mln USD	721.4	800.9	1174.5	1359	1743.5	1401.8	2084.1	2646.9	2700.2	2416	2145	1652	993.9	1325.2
Importen	mln USD	604.4	873.7	902.6	1044.8	1406.7	1390.7	1397.9	1679.1	1993.5	2174	2012	2028	942.5	1256.7
Saldo HB	mln USD	117	-72.8	271.9	314.2	336.8	11.1	686.2	967.8	706.7	242.5	133	-375.3	51.4	68.5
Bevolking	x1000	492.8	498.5	504.3	510.0	517.1	524.1	531.2	539.9	541.6	550.2	558.8	576.3	575.8	575.8
Exporten/capita	USD	1,463.9	1,606.6	2,329.0	2,664.7	3,371.7	2,674.7	3,923.4	4,902.6	4,985.6	4,391.5	3,839.1	2,867.1	1,726.1	2,301.5
Importen/capita	USD	1,226.5	1,752.7	1,789.8	2,048.6	2,720.4	2,653.5	2,631.6	3,110.0	3,680.8	3,950.7	3,601.1	3,518.3	1,636.9	2,182.5

Bron: CBvS, BoP, december 2016

Tabel 13 : Wettelijke en effectieve schuld op kasbasis in 2005-2016												
	2,005.0	2,006.0	2,007.0	2,008.0	2,009.0	2,010.0	2,011.0	2,012.0	2,013.0	2,014.0	2,015.0	2016*
Wettelijke buitenlandse schuld in mln. USD	493.4	497.6	440.6	643.4	645.7	648.2	700.9	810.8	984.3	1,088.2	1,214.4	1436.4
Wettelijke binnenlandse schuld in mln. USD	281.3	259.2	227.1	328.6	411.5	538.8	457.3	528.3	820.6	642.9	958.8	933.6
Wettelijke totale schuld in mln. USD	774.7	756.8	667.7	972.0	1,057.2	1,187.0	1,158.2	1,339.1	1,804.9	1,731.1	2,173.2	2,370.0
Effectieve buitenlandse schuld in mln. USD	390.3	390.5	299.9	319.3	269.0	334.4	462.9	567.2	738.6	810.0	876.1	1,436.4
Effecieve binnenlandse schuld in mln. USD	250.0	235.2	209.3	230.1	330.4	466.5	405.9	493.5	771.0	562.4	897.4	558.5
Effectieve totale schuld in mln. USD	640.3	625.7	509.2	549.4	599.4	800.9	868.8	1060.662687	1,509.6	1,372.4	1,773.5	1,994.9
Wettelijke buitenlandse schuld-BBP ratio	22.5	19.2	15.2	18.5	16.9	15.0	16.3	16.5	19.4	21.1	29.4	34.8
Wettelijke binnenlandse schuld-BBP ratio	12.8	10.0	7.8	9.4	10.7	12.5	10.6	10.8	16.2	12.4	23.3	22.6
Wettelijke totale schuld-BBP ratio	35.3	29.2	23.0	27.9	27.6	27.5	26.9	27.3	35.6	33.5	52.7	57.4
Effectieve buitenlandse schuld-BBP ratio	17.8	15.0	10.3	9.2	7.1	7.8	10.7	11.5	14.6	15.7	21.2	47.7
Effectieve binnenlandse schuld-BBP ratio	11.4	9.1	7.2	6.6	8.6	10.8	9.4	10.1	15.2	10.9	21.8	18.5
Effectieve totale schuld-BBP ratio	29.2	24.1	17.5	15.8	15.7	18.6	20.1	21.6	29.8	26.6	43.0	66.3
Memorandum items:												
BBP in lopende mp in mln SRD	6,105.90	7,206.30	8,060.50	9,698.10	10,638.40	11,993.00	14,451.90	16,433.70	16,980.70	17,294.40	16,669.30	22,552.38
Officeiel wisselkoers: SRD/USD (eind van de periode)	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	3.35	4.04	7.49

Bron: Bureau voor de Staatschuld met bewerkngen van SPS

* ratio's van de effectieve schuld zij gebaseerd op de schatting van het BBP voor 2016 van SPS

2016 cijfers zijn voorlopige cijfers

Tabel 14a. Financiële transacties van de Centrale Overheid (Miljoenen SRD)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ontvangsten**	**6,745.9**	**6,967.3**	**8,511.8**	**8,889.1**	**9,517.1**	**9,517.1**
Uitgaven**	**5,554.6**	**5,903.6**	**7,698.1**	**8,464.1**	**9,088.7**	**9,163.3**
Lopende Uitgaven	5,250.3	5,408.4	6,483.5	7,095.3	7,494.7	7,569.3
Lonen	1792.6	1792.6	2258.9	2456.5	2,609.1	2,609.1
goederen en diensten	1760.3	1031.1	1633.5	1837.2	1,979.4	1,979.4
subsidies	1384.9	2084.3	2100.0	2297.9	2,394.6	2,469.2
Rente	312.5	500.4	491.1	503.7	511.6	511.6
aflossingen	814.7	1708.2	325.9	389.3	409.3	409.3
Kapitaal	304.3	495.2	1214.6	1368.8	1594	1594
Kapitaal	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**
Andere/Statistische verschillen						
	1,191.3	1,063.7	813.7	425.0	428.4	353.8
Saldo (+/-tekort)*	**1495.6**	**1558.9**	**2028.3**	**1793.8**	**2022.4**	**1947.8**

Bron Financiële Nota (met bewerking door SPS)

*) dit positief saldo kan worden aangewend voor investeringen

(surya baseline)

Tabel 14b. Financiële transacties van de Centrale Overheid (Miljoenen SRD)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ontvangsten	3,172	5,474	5,651	5,996	7,532	8,833
Uitgaven						
Lopende Uitgaven	4,696	6,092	6,449	6,944	8,400	9,163
Lonen	1,606	1,991	2,259	2,457	2,609	2,609
goederen en diensten	935	1,283	1,470	1,470	1,781	1,979
subsidies	1,303	1,822	1,379	1,556	2,222	2,469
Rente	323	500	491	504	512	512
aflossingen	815	1,708	326	389	409	409
Kapitaal	529	495	850	958	1,275	1,594
Uitgaven zonder Gen D	**3,761**	**4,809**	**4,979**	**5,474**	**6,619**	**7,184**
Andere/Statistische verschillen						
Saldo (+/-tekort)	**-1524.0**	**-618.0**	**-798.0**	**-948.0**	**-868.0**	**-330.0**
Saldo (+/-tekort) zonder GenD*)	-589.0	665.0	672.0	522.0	913.0	1,649.0

Bron: SPS/Surya

Tabel 15: Een selectie van indicatoren voor macro-econmisch management

	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*
Reeele groei van het Bruto Binnenlands Product (basisprijzen; 2007=100)	5.71	5.81	4.15	3.02	5.16	5.85	2.70	2.93	0.37	-2.71
Reeele groei van het BBP in Mijnbouw en Industri	4.2	4.1	8.0	-11.9	10.5	4.3	-13.2	5.6	-7.6	-4.8
Overheidstekort als % BBP (marktpijzen)	1.2	5.7	1.6	-2.1	-2.5	-2.0	-2.7	-6.1	-5.7	-9.7
Exporten in US$	1174.5	1359.0	1743.5	1401.8	2084.1	2646.9	2700.2	2416.2	2145.3	1652.3
Importen n US$	-902.6	-1044.8	-1406.7	-1390.7	-1397.9	-1679.1	-1993.5	-2173.7	-2012.3	-2027.6
Tekort op de dienstenbalans v/d Betalingsbalans	-32.7	-64.5	-123.0	1.4	-17.7	-361.7	-424.6	-373.8	-550.2	-470.1
Importen en tekort op de dienstenbalans	-935.3	-1109.3	-1529.7	-1389.3	-1415.6	-2040.8	-2418.1	-2547.5	-2562.5	-2497.7
Saldo op de lopend rekening	220.6	324.5	324.7	111.3	650.8	431.3	162.4	-196.0	-415.5	-807.5
Gemiddelde maand inflatie	11.3	6.4	14.7	-0.1	6.9	17.7	5.0	1.9	3.4	6.9
Point-to-point inflatie (december tot december)	4.7	8.3	9.4	1.3	10.3	15.3	4.3	0.6	3.9	25.0

Bron: SPS/SURYA

Tabel16. Schatting totale overheidsinkomsten op basis van mijnbouwinkomsten in mln SRD

	2017	2018	2019	2020	2021
Mijnbouwinkomsten:	**1,881.80**	**1,942.49**	**2,061.08**	**2,589.29**	**3,036.37**
- Goud	1,174.90	1,176.69	1,099.73	1,534.76	1,857.67
- Aardolie	706.89	765.80	961.34	1,054.53	1,178.70
Overheidsinkomsten obv	**5,474.32**	**5,650.88**	**5,995.87**	**7,532.48**	**8,833.09**
de mijnbouwinkomsten					
- Directe Belastingen	1,404.13	1,602.20	1,711.95	2,168.77	2,543.25
- Indirecte Belastingen	2,724.41	2,698.26	2,842.46	3,537.89	4,148.77
- Niet Belasting ontvangsten	1,321.11	1,350.41	1,441.46	1,825.82	2,141.08
- Schenkingen	24.67				

Bron: Surya model jan 2017

Indicatoren sector handel (waarden in USD mln indien niet anders vermeld)

Omschrijving	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
****handel/BBP ratio (%)		96%	100%	107%	86%	90%	113%	108%	102%	96%	91%
Export goederen en diensten (USD mln)		1411.1	1612.4	2027.7	1688.5	2325.5	2847.7	2875.5	2594.7	2356	1856.5
Import goederen en diensen (USD mln)		1171.9	1362.7	1813.9	1676	1657	2241.6	2593.4	2726	2773.2	2701.9
BBPmp SRD in mln	6105.9	7206.3	8060.5	9698.1	10638.4	11993.0	14451.9	16433.7	16980.7	17294.4	16669.3
Wisselkoers SRD/USD aankoop		2.692	2.705	2.71	2.71	2.71	3.22	3.25	3.25	3.25	3.33
BBPmp in USD mln		2677	2980	3579	3926	4425	4488	5057	5225	5321	5006
uitvoer/bbp ratio		53%	54%	57%	43%	53%	63%	57%	50%	44%	37%
invoer/bbp ratio		44%	46%	51%	43%	37%	50%	51%	52%	52%	54%
trade per capita in SRD (totale trade/population)											
agrarische goederen expor/totale goederen export											

Bron: ABS met bewerking van SPS (gecorrigeerde data, correctie 25/10

***BBP nominaal, formele plus informele sector tegen marktprijzen

**** goederen en diensten invoer plus uitvoer/BBPmp

Wisselkoers SRD/USD data en BNI data vanaf 2011 afkomstig van Macro-economische indicatoren CBvS (Website)

Tabel 18. Ontwikkelingsfinanciering naar donor

Bestedingen	Gemiddeld mln SRD 2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	mln SRD 2007	mln SRD 2008	mln SRD 2010	mln SRD 2011	mln SRD 2012	mln SRD 2013	mln SRD 2014	mln SF 1992	mln SF 1990-1991	mlnSF 1986-1988	mln SF 1980-82	mln SF 1988-91
NHAS	0	0	0	0	0	0	0	86.3	36.9	86.9	9.7	5	0	0	93.6	108.2	0	482.5	232.6
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
IsDB	0	754.6	491.8	834.8	761.8	380.9	330.2	6.5	0	20.7	0	0	0	0	0	0	0		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
IDB	0	9.93	6.1	27.6	3	3	3	5.5	7.2	82.6	11.2	10.1	1.9	1.3	8.1	16	29.4		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
CDB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
EU	0	0	0.4	2.8	2.8	2.8	2.8	1.6	0.24	0.54	0	0	0	0	10.26	29.1	102.05		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
UN-System	0	1.53				0	0	2.8	1.6	0.55	0.35	54	0	0	0.54	3	0		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
Overige	67.5	1414.5	55.22	73.56	76.7	23.5	3.5	8.57	17.7	205.5	41.3	204.8	147.1	5.17	11.16	19.2	251.6		
Infrastructuur																			
Productie																			
Sociaal																			
totaal non-gov in usd(	67.5	2180.6	553.52	938.76	844.3	410.2	339.5												
Overheidssontwikkelings Investeringen (non-Gov) mln SRD	67.5	2180.6	3874.5	6570.2	5910.8	2870.7	2376.5	111.27	63.64	396.79	62.55	273.9	149	6.47	123.66	175.5	383.05		
Overheidssontwikkelings Investeringen (gov) mln SRD	2814.6	4488.8	5384.7	5468.1	5742.4	5968.2	5992	874.7	902.7	1097.6	1806.1	1900	2508.9	2677.9			330.83		
Totale investeringen (Nationale Rekeningen) mln SRD	6637.6	9084.4	8518.5	10055.3	11695.6	12829.5	14177.3	1941.6	2555.2	2827.5	3520.8	4934.8	6800.8	6521.5					
Particuliere Investeringen mln SRD	3755.5	2415.0	-740.7	-1983.0	42.4	3990.6	5808.8	955.63	1588.86	1333.11	1652.15	2760.9	4142.9	3837.13					

Bronnen: Jaarplan 92, blz 1.33
Jaarplan 1987-1988, mei 1987
jaarplan 1994, 2e druk sept.1993
Jaarplannen : 2009,2010,2013,2015,2016,2017
Surya model, baseline secnario (totale investeringen), periode 2015-2021
Nationale rekeningen, totale investeringen periode 2007-2014

mln NF 1988-91	mln usd 1992	2001-2010	1997-2001	1992-1996	1988-1991	1983-1987	1980'- 82	1977
93.05	52							
	0							900
	4.5							900
	0							900
	5.7							900
	0.3							
	6.2							

	Tabel 19. Overheidsinkomsten uit de Goudsector 2004-2016												
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
													schatting
Productie volume in kg	22,542	21484	23,969	22,212	26,737	28,600	30,359	32,205	34,573	32,659	28,709	24,771	26,373
Exportvolume in kg	21,451	22,838	21,555	26,534	26,534	28,603	30,301	31,333	33,177	32,731	30,034	25,521	25,611
Exportwaarde in mln USD	263.3	289.3	403.0	482.4	715.5	871.9	1159.7	1537.6	1708.9	1474.5	1169.9	916.6	988.7
Overheidsinkomsten in mln USD		**9.1**	**15.1**	**32.5**	**55.3**	**98.3**	**177.8**	**154.6**	**208.8**	**151.9**	**61.4**	**79.2**	**91.5**
Royalties	n.b.	3.8	9.8	15.6	27.6	34.3	53.2	54.8	64.8	49.5	36.5	35.0	47.3
Winstbelasting	n.b.	0.0	0.0	9.6	18.8	54.2	81.7	78.9	119.9	55.7	7.8	0.0	0.0
Indirecte belasting	n.b.	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
dividend	n.b.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	28.6	7.3	8.6	30.0	0.0	30.0	7.7
Andere belasting	n.b.	0.3	0.3	1.0	0.3	0.0	0.0	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.6
Loonbelasting werknemers	n.b.	5.0	5.0	6.3	8.1	9.8	14.3	13.4	15.2	16.5	16.8	13.9	35.9

n.b. = niet beschikbaar

Bron: RGM, CBvS met bewerkingen van SPS